UNIUNEA EUROPEANĂ
Fondul Social European

GUVERNUL ROMÂNIEI
Ministerul Administraţiei şi Internelor

Inovaţie în administraţie
Programul Operaţional
"Dezvoltarea Capacităţii
Administrative"

Strategia de dezvoltare a Zonei Metropolitane ORADEA

Zona Metropolitană
Oradea

Document elaborat în cadrul proiectului *„Strategii de dezvoltare locală în Zona Metropolitană ORADEA“*, implementat de către A.D.I. Zona Metropolitana Oradea, proiect finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative.

www.zmo.ro

Strategia de dezvoltare a Zonei Metropolitane ORADEA

cuprins

Cuprins

CAPITOLUL I – ANALIZA DIAGNOSTIC 7

1.1. CONTEXT 8

1.2. ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE 9
1.2.1. Cadrul general 9
1.2.2. Demografie 14
1.2.3. Terenuri şi locuințe 19
1.2.4. Infrastructură şi echiparea teritoriului 24
1.2.5. Servicii publice 28
1.2.6. Dezvoltare economică 41
1.2.7. Calitatea factorilor de mediu şi surse de poluare 66

1.3. ANALIZA PEST 72

1.4. PROIECTE FINANȚATE PRIN FONDURI NERAMBURSABILE 76

CAPITOLUL I

CAPITOLUL I – Analiza diagnostic

1.1. CONTEXT

Zona Metropolitană Oradea a fost creată prin asocierea municipiului Oradea cu unitățile teritorial-administrative localizate în aria de proximitate, respectiv comunele Biharia, Borş, Cetariu, Nojorid, Oşorhei, Paleu, Sânmartin, Sântandrei. Astfel, cele 9 localități fondatoare care se situează la granița de vest a României au înființat, prin hotărârea adunării generale a asociaților din data de 9 mai 2005, prima asociație de dezvoltare intercomunitară cu personalitate juridică din România, în format de arie metropolitană.

La data de 31 iulie 2007, comuna Girişu de Criş a aderat la asociație, determinând creşterea numărului de asociați la 10 (zece) unități administrativ-teritoriale. Ulterior, comuna Toboliu s-a desprins de Girişu de Criş, devenind o unitate administrativ teritorială separată, fiind şi ea parte a asociației.

Începând din 2 iunie 2010, Zona Metropolitană Oradea (ZMO) numără 12 membri, Adunarea Generală a Asociațiilor (AGA) aprobând cu unanimitate de voturi lărgirea asociației prin includerea comunei Ineu ca membru cu drepturi depline.

Scopul asocierii, aşa cum a fost stabilit acesta în documentele de constituire, este de a stimula şi sprijini creşterea prosperității teritoriului zonei, respectiv ridicarea bunăstării cetățenilor acesteia, direcția de orientare fiind creşterea continuă a calității vieții. Obiectivul general marchează conceptul de dezvoltare durabilă a teritoriului metropolitan, în contextul formării în perspectivă a unui spațiu urbanistic comun celor 9 localități fondatoare, urmărind implementarea tuturor principiilor necesare asigurării unei bine închegate coeziuni teritoriale. Obiectivele specifice stabilite țin de alinierea Zonei Metropolitane Oradea la standardele economice şi sociale euro-atlantice, în consens cu cele naționale, de instaurare în teritoriul metropolitan a unui climat de piață aliniat procedurilor competiționale internaționale şi, nu în ultimul rând, de creştere a coeziunii economice şi sociale la nivelul zonei. Între principalele direcții de activitate a asociației regăsim elemente legate de promovarea unei strategii coerente de dezvoltare durabilă, de aplicarea unor politici publice care să permită o creştere continuă de valoare adăugată, de atragere, facilitare şi sprijinire a investițiilor directe, de elaborare a unor proiecte cu impact major pentru sustenabilitatea zonei, la care se adaugă o serie de considerente care fac trimitere către viabilizarea unei poziții de policentru transfrontalier major.

Strategia de dezvoltare a Zonei Metropolitane Oradea este realizată în cadrul proiectului ”Strategii de dezvoltare locală în Zona Metropolitană Oradea” implementat de către Asociația Zona Metropolitană Oradea, proiect cofinantat din Fondul Social European prin Programul Operational Dezvoltarea Capacitatii Administrative, cod SMIS 13072. Obiectivul general al acestui proiect este îmbunătățirea durabilă a capacității administrațiilor publice din Zona Metropolitană Oradea. Prin implementarea proiectului se urmăreşte dezvoltarea capacității de formulare a politicilor publice şi actualizarea strategiilor de dezvoltare locale.

Bugetul proiectului este de 653.100 lei, iar perioada de implementare este 15 luni. Grupul țintă direct este format din angajații primăriilor componente ale Zonei Metropolitane Oradea. Rezultatele proiectului vizează (1) instruirea în domeniul managemenzlui proiectului a 40 de funcționari publici din cadrul administrațiilor publice locale membre ale A.D.I. Zona Metropolitană Oradea şi (2) realizarea a 11 strategii de dezvoltare locală actualizate şi a unui document rezultat din corelarea acestora (strategia Zonei Metropolitane Oradea), realizarea unei Carte a Bunei Guvernări Locale inclusă în acest document, traduse în limba engleză şi tipărite.

Obiectivul general al strategiilor de dezvoltare durabilă îl reprezintă creşterea standardului de viață prin valorificarea resurselor existente şi promovarea potențialului unității teritorial-administrative. Pentru a duce la îndeplinirea acestui obiectiv trebuie realizată o analiză completă şi realistă a situației existente în cadrul localităților componente ale Zonei Metropolitane Oradea precum şi a Zonei Metropolitane unitar, corelată cu situația din județul Bihor şi din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, identificând problemele existente şi măsurile care trebuie adoptate şi conturarea profilului strategic.

1.2. ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE

1.2.1. Cadrul general

Istoric. Existența comunităților umane pe teritoriul localităților componente ale Zonei Metropolitană Oradea datează din cele mai vechi timpuri. Spre exemplu, apariția omului pe teritoriul Oradiei datează încă de la sfârşitul paleoliticului mijlociu (50.000-35.000 î.Hr.). La începutul secolului XX (anul 1909) în perimetrul fostei cărămidării Knapp a fost descoperit un depozit de oseminte care îngloba 17 piese datând din paleoliticul superior. Această descoperire a convins cercetătorii de prezența lui Homo sapiens pe actualul teritoriu al Oradiei.

Majoritatea localităților componente ale Zonei Metropolitane Oradea au fost atestate documentar între secolele XI – XIV. **Oradea** a fost atestată documentar în anul 1113, într-o diplomă a abației benedictine din Zobor. Atacurile repetate ale prințului morav Svatopluk, în calitatea sa de aliat al împăratului german Henric al IV-lea, asupra unui număr însemnat din aşezările de pe Valea Vahului şi a Nitrei (din Slovacia de azi) au reprezentat contextul în care s-a utilizat pentru prima dată toponimul Oradea – denumită Varadinum. Totodată, existența unei comunități în zona **Sânmartinului** este atestată documentar la începutul mileniului doi, apele termale de pe lângă cetatea Oradiei fiind menționate într-o diplomă a Vaticanului din anii 1214-1215. Numele Sânmartinului apare în scrieri la sfârşitul secolului al XIII-lea şi este legat tot de utilizarea apei termale, căreia localnicii i-au găsit întrebuințări încă din cele mai vechi timpuri. Astfel, in anul 1228, este menționată existența unei mori care se alimenta din râul Peța.

Comuna **Ineu** a fost atestată documentar încă din anul 1014, *Dicționarul istoric al localităților din Transilvania* menționând mai apoi localitatea sub denumirea de „Villa Ineu" sau „Terra Innev" în anul 1236. În acest an apar şi primele referințe legate de satele Oşorhei şi Fughiu din comuna **Oşorhei**. Celelalte localități componente ale comunei fuseseră deja atestate documentar în jurul anilor 1202-1203 (Alparea, Cheriu şi Felcheriu).

Primele mențiuni documentare despre comuna **Borş** datează din secolul al XII-lea, prin menționarea tribului Borş care a trăit pe teritoriul actual al comunei. În secolul XIII sunt atestate mai multe localități componente ale Zonei Metropolitane Oradea. Spre exemplu, prima atestare documentară a satului **Nojorid** a fost realizată în anul 1229, într-un act de donație, numele latin al localității fiind *Villa Irug*. Mai târziu, constatându-se existența a două vetre ale satului, ele au fost numite *Villa Irug Maior* (Ieruga Mare) şi *Villa Irug Minor* (Ieruga Mică). Numele celor două localități au fost maghiarizate, devenind Nagy Ürögy sau Uregd şi Kiss Ürögy, iar apoi au fost din nou românizate, devenind Nojorid şi Chişirid. Totodată, localitățile componente ale comunei **Girişu de Criş** au fost atestate istoric încă din secolele XIII – XIV: Girişu de Criş – 1221, Tărian – 1341.

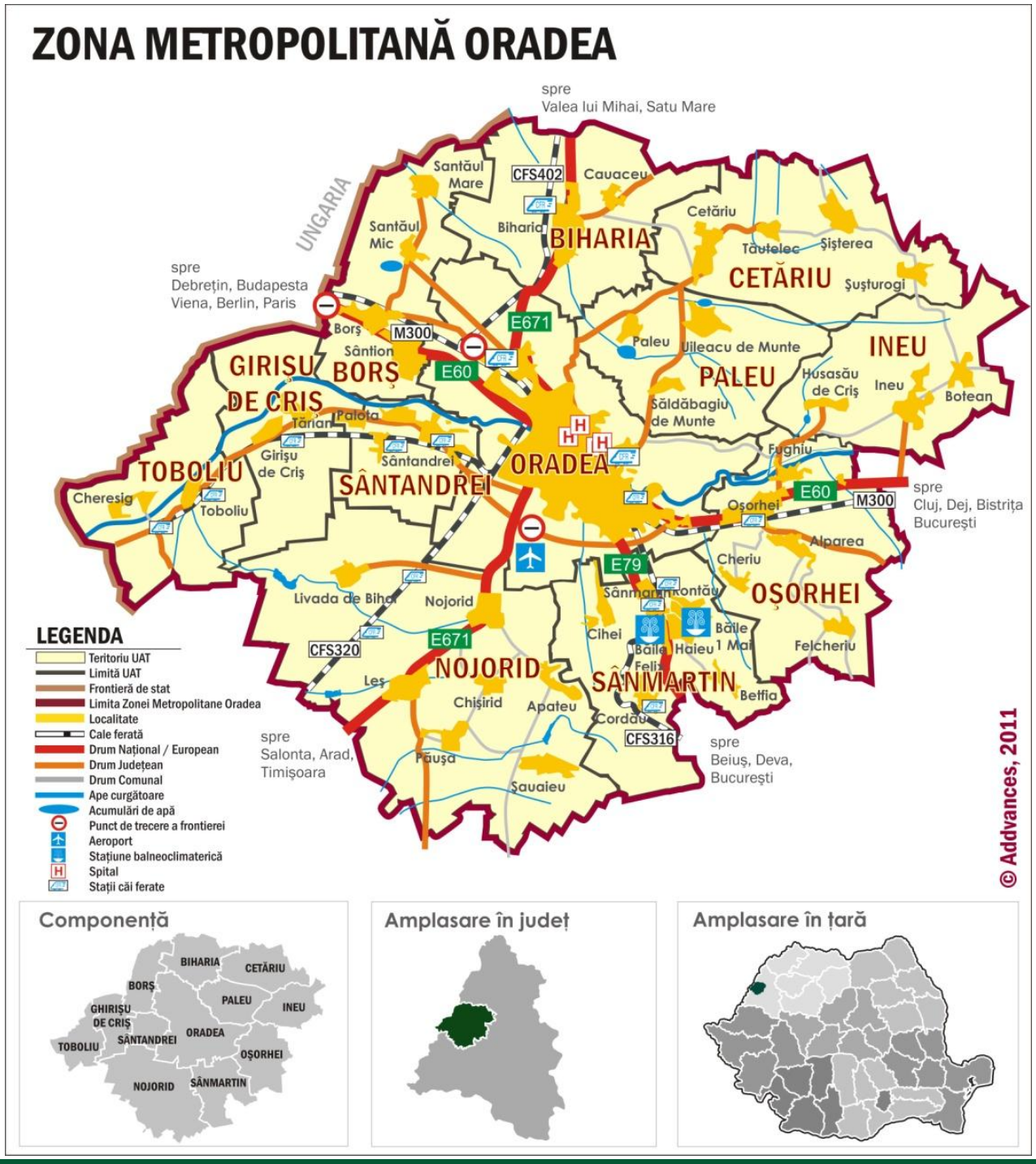
Cele mai vechi documente care pomenesc de **Sântandrei** datează din secolele al XIII-lea şi al XIV-lea, într-un document de la 1291 localitatea fiind numită „Santus Andrea". Mai multe dovezi arheologice demonstrează că teritoriul comunei Sântandrei a fost locuit din cele mai vechi timpuri. Între urmele aşezărilor omeneşti găsite se numără fragmente de ceramică pictate din epoca neolitică, urmele unei aşezări din epoca bronzului, resturile unui cimitir, uneltele şi armele, cele mai vechi datând din neolitic şi epoca bronzului. Alături de epoca bronzului, bogat reprezentată, ca dovada locuirii intense a acestui teritoriu, epoca fierului este şi mai bogat reprezentată.

Aşezare geografică. Zona Metropolitană Oradea este situată în zona de vest a județului Bihor, în Regiunea de Dezvoltare Nord – Vest. Din punct de vedere teritorial – administrativ, Zona Metropolitană Oradea se învecinează la vest cu Ungaria, la nord cu localitățile Tămăşeu, Sălard şi Sârbi, la est cu localitățile Tileagd, Săcădat, Copăcel, iar la dus cu localitățile Hidişelu de Sus, Husasău de Tincă, Gepiu şi Sânnicolau Român.

Poziționarea în nord – vestul țării face ca distanța dintre Zona Metropolitană Oradea şi majoritatea oraşelor importante din România să fie mai mare, însă o poziționează favorabil în raport cu marile metropole europene. Astfel, distanța dintre municipiul Oradea (localitate situată în partea centrală a zonei) şi alte

importante centre urbane din țară și străinătate este următoarea:

→ București – 584 km;
→ Iași – 573 km;
→ Constanța – 815 km;
→ Brașov – 418 km;
→ Craiova – 439 km;
→ Timișoara – 170 km;

→ Cluj – Napoca – 160 km;
→ Budapesta – 309 km;
→ Viena – 554 km;
→ Bratislava – 511 km;
→ Varşovia – 760 km.

Organizare administrativă. Zona Metropolitană Oradea este compusă din 12 localităţi dintre care 11 localităţi rurale (Biharia, Borş, Cetariu, Girişu de Criş, Ineu, Oşorhei, Nojorid, Paleu, Sânmartin, Sântandrei, Toboliu) şi municipiul Oradea.

Nu toate localităţile se numără printre membrii fondatori ai Zonei Metropolitane Oradea, aceasta extinzându-se şi în anii următori înfiinţării efective. Astfel, unităţile teritorial-administrative care au constituit iniţial ZMO sunt: municipiul Oradea, comuna Nojorid, comuna Oşorhei, comuna Sânmartin, comuna Sântandrei, comuna Biharia, comuna Borş, comuna Cetariu şi comuna Paleu. Restul localităţilor au devenit membri ai Zonei Metropolitane Oradea în anii următori: comuna Girişu de Criş – 2004, comuna Toboliu – 2008 (s-a desprins de comuna Girişu de Criş) şi comuna Ineu – 2010.

Accesibilitate. Zona Metropolitană Oradea dispune de o accesibilitate foarte bună, însăşi poziţionarea la graniţa României cu Ungaria favorizând dezvoltarea reţelelor de comunicaţii. În localităţile componente ale Zonei se poate ajunge atât prin utilizarea căilor aeriene, cât şi căile rutiere şi feroviare.

Principalele trasee rutiere prin care se poate ajunge în Zona Metropolitană Oradea sunt:
→ E 60 (DN1) – Bucureşti – Braşov – Sibiu – Cluj-Napoca – Oradea – Borş;
→ E 79 (DN 76) – Deva – Brad – Beiuş - Oradea - Borş;
→ E 671 (DN 79) – Arad – Chişineu-Criş – Salonta – Oradea;
→ DJ 767 F – Oradea – Paleu – Cetariu;
→ DJ 767G – Oradea – Botean – DJ767A;
→ DJ797 – Oradea - Tărian, Girişu de Criş, Toboliu, Sânnicolau Român, Inand.

În ceea ce priveşte accesul prin căile feroviare, teritoriul Zonei Metropolitane Oradea este traversat atât de magistrala feroviară 300 Bucureşti – Braşov – Mediaş – Cluj-Napoca – Oradea, cât şi de alte căi ferate secundare precum:
→ Calea ferată 314: Vaşcău – Beiuş – Holod – Oradea;
→ Calea ferată 310: Arad – Sântana – Chişineu-Criş – Salonta – Oradea;
→ Calea ferată 402: Satu Mare – Carei – Valea lui Mihai – Săcuieni – Oradea.

În Zona Metropolitană Oradea există numeroase staţii CFR, halte şi halte de călători, aproape toate localităţile componente având posibilitatea accesului prin mijloace feroviare. Spre exemplu, în municipiul Oradea există patru staţii CFR: Staţia Oradea, Staţia Oradea Est, Staţia Oradea Vest şi Staţia Episcopia Bihor.

Totodată, în Zona Metropolitană Oradea funcţionează Aeroportul Internaţional Oradea, situat la o distanţă de aproximativ 7 km de municipiul Oradea. Aeroportul realizează curse regulate spre municipiul Bucureşti.

Suprafaţă. Zona Metropolitană Oradea are o suprafaţă totală de 753,25 km^2, reprezentând circa 10% din totalul fondului funciar al judeţului Bihor. În cadrul ZMO, comuna Nojorid şi municipiul Oradea ocupă ponderi semnificative, 16,7% respectiv 15,3% din teritoriul Zonei Metropolitane Oradea datorându-se acestora. Pe de altă parte, există localităţi cu o suprafaţă redusă precum: comuna Sântandrei (28,01 km^2), comuna Toboliu (42,33 km^2) sau comuna Borş (43,41 km^2).

Relief. Teritoriul Zonei Metropolitane Oradea se suprapune pe mai multe forme de relief: Dealurile Crişene, Culoarul depresionar al Crişului Repede (Depresiunea Oradea – Bratca), Câmpia Crişurilor. Altitudinea medie a reliefului scade de la est la vest, în partea estică fiind dealurile piemontane care scad treptat spre vest până la Câmpia înaltă a Crişurilor şi Câmpia joasă a Crişurilor.

Dealurile Crişene însoţesc Munţii Apuseni, pătrunzând şi în interiorul lor, de-a lungul văilor mari, unde formează relieful colinar al depresiunilor intramontane. Altitudinea dealurilor scade de la circa 600 m, cât au în vecinătatea munţilor, până la aproximativ 200 m, deasupra Câmpiei Crişurilor. Aceasta din urmă dispune

de două trepte diferite: câmpia înaltă și câmpia joasă. Câmpia înaltă s-a format în urma unui proces de acumulare și de eroziune, la nivelul teraselor, datorită apropierii zonei de subsidență a Crișurilor. Deși dispusă în trepte, suprafața reliefului constituie, în ansamblu, un plan ușor înclinat, de la 200 m în vecinătatea dealurilor, până la 110 m spre Câmpia joasă.

Câmpia joasă constituie rezultatul procesului de acumulare și de eroziune prin divagare a rețelelor hidrografice care coboară din regiunea mai înaltă a județului Bihor, cu precădere a Crișului Repede. Râurile care drenează câmpia au albii puțin adânci și nu sunt însoțite de terase.

Hidrografie. Rețeaua hidrografică a Zonei Metropolitane Oradea are ca principal colector râul Crișul Repede care traversează zona de la est la vest prin partea centrală. Lacurile naturale sunt puține la număr (Lacul Peța este unul dintre cele mai importante), mai numeroase fiind lacurile artificiale: Leș, Livada, Șauaieu, Paleu, etc.

În zona de câmpie apele subterane se situează la adâncimi cuprinse între 2,00 m și 8,00 m, grosimea orizontului purtător de apă având în zona Oradea Vest - Borș, Sântandrei în jur de 15-17 m. Apele subterane de adâncime au un caracter termal, unele având și săruri (apele bicarbonate - sulfurate de la Băile Felix, comuna Sânmartin).

Climă. Clima în Zona Metropolitană Oradea este specifică celei a județului Bihor. Pe teritoriul zonei se simte influența circulației vestice ce transportă mase de aer oceanic, umede. Etajarea reliefului și particularitățile locale determină existența unor nuanțe variate ale climei temperat-continentale moderate. Media anuală a temperaturii aerului are valori cuprinse între 10-11°C în zona de câmpie (10,4°C la Oradea) și 7-10°C în zona de deal. Media anuală a precipitațiilor crește de la câmpie, 600-700mm/an, spre regiunile deluroase (700-1000 mm/an). Vânturile cele mai frecvente sunt cele de sud, urmate cele vestice și cele din sector nordic.

Resurse naturale. Zona Metropolitană Oradea dispune atât de resurse naturale regenerabile, cât și de resurse naturale neregenerabile. Deși cantitatea și diversitatea resurselor nu este atât de însemnată precum în partea estică a județului Bihor, resursele existente nu sunt neglijabile.

O primă resursă – care are impact atât din punct de vedere economic, cât și turistic – este reprezentată de apele minerale și termale din Zona Metropolitană Oradea. Acestea apar în special în zona urbană și suburbană a municipiului Oradea, atât reședința județului Bihor cât și comuna Sânmartin (Băile Felix) fiind renumite la nivel național și internațional pentru efectele benefice ale apelor geotermale: afecțiuni reumatismale inflamatorii, afecțiuni reumatismale degenerative, afecțiuni reumatismale abarticulare, afecțiuni post-traumatice, afecțiuni neurologice periferice, afecțiuni neurologice centrale, afecțiuni ginecologice și afecțiuni asociate.

Rețeaua hidrografică bogată este o altă resursă importantă a Zonei Metropolitane Oradea, cel mai important râu fiind Crișul Repede. Totodată, din terasa acestuia poate fi extras nisip și pietriș.

În ceea ce privește fondul funciar, aproape 70% din suprafața ZMO este destinată sectorului agricol. Nu trebuie, însă, neglijate nici suprafețele împădurite, acestea fiind prezente în special în partea de sud și de nord-est a Zonei Metropolitane Oradea. Pădurile adăpostesc atât specii protejate, cât și elemente floristice neprotejate de lege care sunt culese în excedent (ghiocei, lăcrămioare, etc.).

În Zona Metropolitană Oradea există mai multe situri comunitare Natura 2000:

- ROSCI0050 Crișul Repede amonte de Oradea (se întinde pe localitățile Alșed, Aștileu, Aușeu, Ineu, Lugașu de Jos, Măgești, Oradea, Oșorhei, Săcădat, Țețchea, Tileagd, Vadu Crișului);
- ROSCI0098 Lacul Peța (se întinde pe localitățile Oradea și Sânmartin);
- ROSCI0104 Lunca Inferioară a Crișului Repede (se întinde pe localitățile Borș, Girișu de Criș, Oradea, Sântandrei);
- ROSCI0267 Valea Roșie (se întinde pe localitățile Ineu, Oradea, Paleu);
- ROSCI0145 Pădurea de la Alparea (se întinde pe Copăcel, Oșorhei);
- ROSCI0008 Betfia (se întinde pe Hideșelu de Sus, Oșorhei, Sânmartin);

- ROSCI0098 Lacul Pețea (se întinde în municipiul Oradea și comuna Sânmartin);
- ROSCI0185 Păduricea de la Santău (comuna Borș);
- ROSPA0103 Valea Alceului.

Resurse antropice. Din punct de vedere economic, Zona Metropolitană Oradea este una dintre cele mai active din județul Bihor. În anul 2009, în ZMO au fost active 12.840 unități locale, ceea ce reprezintă 67,0% din totalitatea unităților locale active la nivelul județului Bihor. Deși domină unitățile locale active din comerț, există, și unități economice din domenii precum: Activități profesionale, științifice și tehnice, Construcții, Industria prelucrătoare, Transport și depozitare, Hoteluri și restaurante, Activități de servicii administrative și activități de servicii suport, Informații și comunicații, Tranzacții imobiliare, Sănătate și asistență socială, Agricultură, silvicultură și pescuit, etc.

Datorită municipiului Oradea, Zona Metropolitană Oradea dispune de o infrastructură educațională și sanitară destul de bogată. Conform Institutului Național de Statistică, ZMO are 99 unități educaționale din care 4 unități de învățământ superior (1 instituție de învățământ superior public și 3 unități de învățământ superior privat). Universitatea Oradea integrează un număr de 18 facultăți, printre care Facultatea de Arhitectură și Construcții, Facultatea de Arte Vizuale, Facultatea de Istorie, Geografie și Relații Internaționale, Facultatea de Litere, Facultatea de Medicină și Farmacie, Facultatea de Muzică, Facultatea de Științe, Facultatea de Științe Economice, Facultatea de Științe Juridice, Facultatea de Teologie Ortodoxă "Episcop Dr. Vasile Coman".

În ceea ce privește infrastructura sanitară, în Zona Metropolitană Oradea funcționează 9 spitale, din care 8 spitale publice și 1 spital privat. Totodată, există numeroase cabinete stomatologice, farmacii, cabinete medicale de specialitate, policlinici, etc. Se remarcă în mod special Spitalul Clinic de Recuperare Medicală Băile Felix - unul dintre cele mai moderne unități medicale de acest tip din țară. Spitalul este specializat în recuperarea deficitelor funcționale apărute în cazul unor afecțiuni diverse: Stări postraumatice, Afecțiuni neurologice, Amputații, Afecțiuni musculo-scheletice, Obezitatea și afecțiuni metabolice, Afecțiuni legate de vârstă, Deficite funcționale de cauză nervos-centrală, perinatală sau postnatală (paralizii cerebrale, traumatisme cranio-cerebrale, meningo-encefalite etc.), Deficite funcționale de neuron motor periferic, Deficite funcționale de tip ortopedic, Suferințe reumatismale, Boli neuromusculare, Alte cauze generatoare de deficite funcționale ale aparatului locomotor.

Lacurile artificiale sunt o importantă resursă antropică a Zonei Metropolitane Oradea. Lacuri precum Leș, Livada, Șauaieu, Paleu au un impact important în atragerea turiștilor în scopul practicării pescuitului sportiv. De asemenea, trebuie avute în vedere hidrocentralele dezvoltate după 1950 pe cursul Crișului Repede. O hidrocentrală este amplasată la Fughiu (putere instalată de 10 MW), la limita dintre comunele Oșorhei si Ineul de Criș. Această hidrocentrală are un rol important în aprovizionarea cu energie electrică și apă a orașului Oradea, dar totodată contribuie și la regularizarea debitelor Crișului Repede, pe acest râu diminuându-se considerabil riscul producerii inundațiilor.

În ceea ce privește sectorul turistic, conform Ministerului Dezvoltării Regionale și Turismului, Zona Metropolitană Oradea are peste 100 unități de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică și unități de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică. Aceste structuri s-au dezvoltat și ca urmare a numărului mare de obiective turistice antropice. Nu mai puțin de 170 monumente din Zona Metropolitană Oradea sunt incluse în Lista monumentelor 2010 elaborată de Ministerul Culturii și Cultelor și Institutul Național al Monumentelor Istorice.

1.2.2. Demografie

Evoluția populației stabile

La 1 iulie 2010, populația stabilă a Zonei Metropolitane Oradea însuma 251.570 persoane, reprezentând 42,45% din populația existentă la nivel județean. Raportat la anul anterior, populația stabilă a înregistrat o creștere de 0,3% (+726 persoane). De altfel, trendul volumului demografic din cadrul Zonei Metropolitane Oradea este ascendent începând cu anul 2004, singurul an în care a avut loc o ușoară scădere a populației stabile fiind anul 2007 (-203 persoane).

81,3% din populația stabilă din Zona Metropolitană Oradea are domiciliul în mediul urban (în municipiul Oradea), în timp ce 18,7% au rezidența în una dintre cele 11 localitățile rurale ale zonei. La 1 iulie 2010, comuna cu cei mai mulți locuitori era Sânmartin, 3,7% din populația de la nivel zonal având domiciliul în această localitate. La polul opus, cea mai puțin populată comună este Paleu, în anul 2010 înregistrându-se doar 1.939 persoane stabile.

Ca trend general se observă că, în timp ce populația din localitățile rurale a urmat un trend ascendent în ultimii 5 ani (+4.204 persoane), populația stabilă din municipiul Oradea a scăzut cu circa 1.500 persoane în intervalul 2005 – 2010.

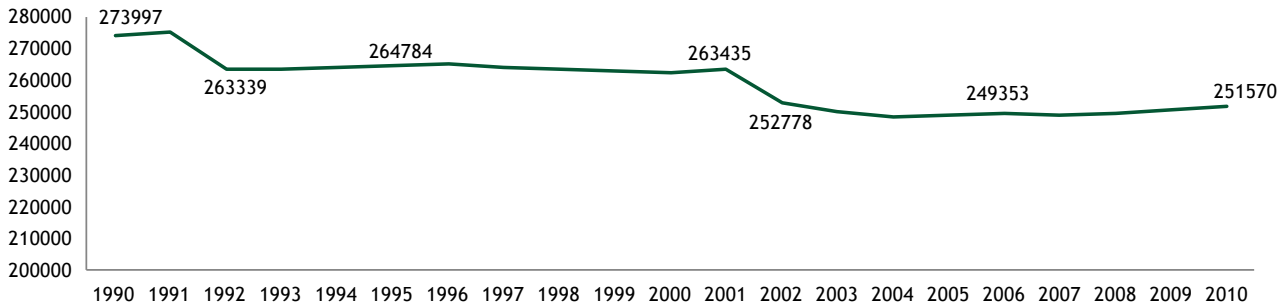
În ceea ce privește distribuția pe sexe a populației stabile din Zona Metropolitană Oradea, la 1 iulie 2010 populația de sex feminin reprezenta 52,5%, iar cea de sex masculin 47,5%. Astfel, putem afirma că există un ușor dezechilibru al populației pe sexe, raportul de masculinitate fiind de 90,6%. Aceasta înseamnă că la 100 de persoane de sex feminin revin 90,6 persoane de sex masculin. Există localități în cadrul cărora raportul de masculinitate este sub 100%, ceea ce arată predominanța populației feminine (municipiu Oradea – 88,7%, comuna Borș – 91,1%, comuna Biharia – 96,9%), însă există și localități în cadrul cărora la 100 de persoane de sex feminin revin mai mult de 100 persoane de sex masculin (comuna Nojorid – 104,2%, comuna Ineu – 102,4%, comuna Paleu – 102,2%).

Densitatea populației în Zona Metropolitană Oradea la 1 iulie 2010 era de 334 locuitori/km^2, existând disparități semnificative între situația din mediul urban și situația din mediul rural. Astfel, densitatea populației în municipiul Oradea este de 1.770,7 locuitori/km^2, în timp ce în localitățile rurale din zonă pe 1 km^2 trăiesc doar 73,6 persoane.

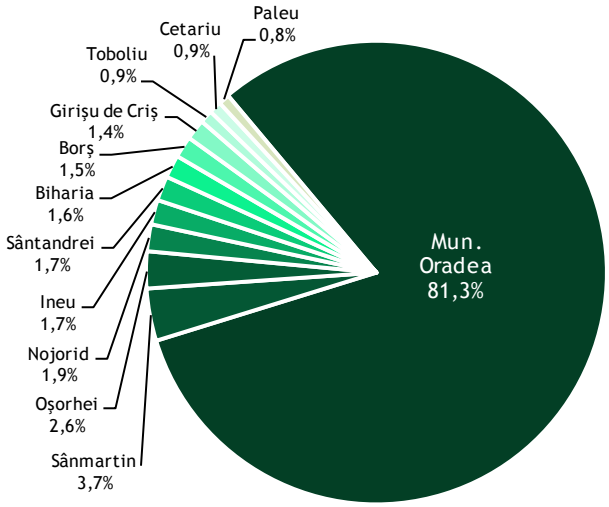
Între localitățile care înregistrează cele mai scăzute valori ale densității populației, amintim: comuna Cetariu (33,4 locuitori/km^2), comuna Nojorid (37,7 locuitori/km^2), comuna Paleu (40,5 locuitori/km^2) și comuna Toboliu (53,9 locuitori/km^2). Pe de altă parte, există localități în cadrul cărora densitatea populației depășește 100 persoane pe km^2: comuna Sântandrei (154,5 5 locuitori/km^2), comuna Sânmartin (149,4 5 locuitori/km^2) și comuna Oșorhei (100,2/locuitori/km^2).

Conform Recensământului Populației și Locuințelor din anul 2002, structura pe etnii a populației stabile din județul Bihor era destul de variată. Astfel, 67,4% din locuitori s-au declarat de etnie română, 26% de etnie maghiară, 5% de etnie rromă, 1,2% de etnie slovacă, 0,2% de etnie germană și 0,2% de alte etnii. Situația din cadrul Zonei Metropolitane Oradea este destul de

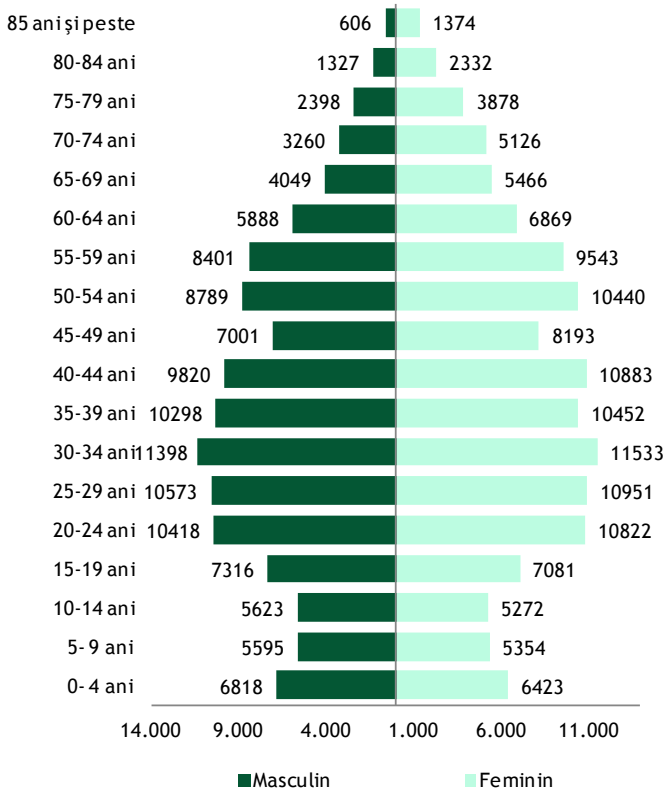
Evoluția populației stabile din Zona Metropolitană Oradea, în perioada 1990 - 2010

Distribuția populației stabile din ZMO, pe localități componente, în anul 2010

Piramida vârstelor în Zona Metropolitană Oradea, la 1 iulie 2010

asemănătoare: 68,2% - români, 28,7% maghiari, 2,1% rromi, 0,4% germani, 0,2% slovaci și 0,4% alte etnii.

La nivelul Zonei Metropolitane Oradea există însă disparități semnificative legate de structura etnică a populației. Astfel, se remarcă localitățile în cadrul cărora populația română este minoritară: comuna Borș (6,1% români, 92,8% maghiari, 0,9% rromi, 0,1% slovaci), comuna Biharia (12,1% români, 85,9% maghiari, 1,7% rromi, 0,1% germani, 0,1% alte etnii) și comuna Cetariu (11,1% români, 87,4% maghiari, 1,2% rromi, 0,1% slovaci, 0,1% alte etnii).

În ceea ce privește distribuția populației din Zona Metropolitană Oradea pe confesiuni religioase, conform Recensământului Populației și Locuințelor din 2002, 58% din locuitori erau de religie ortodoxă, 17,8% erau reformați, 10,8% romano-catolici, 5% penticostali, 3,5% baptiști, 3,1% greco-catolici și 1,3% alte religii.

Distribuția pe confesiuni religioase a populației diferă în funcție de localitatea componentă. În comunele în care predomină populația maghiară principala confesiune religioasă a populației este cea reformată: Biharia – 69,5%, Borș – 79,8%, Cetariu – 64,5%. Biserica Reformată din România face parte din Biserica Reformată Maghiară și cuprinde credincioșii reformați după Calvin care trăiesc în România.

Populația din Zona Metropolitană Oradea este în curs de îmbătrânire, 13,9% din populația stabilă având vârsta cuprinsă între 0 – 14 ani, 74,2% între 15 – 64 ani și 11,9% peste 65 ani. Situația variază de la o localitate la altă, existând comune care prezintă o pondere ridicată a populației tinere (Ineu – 26,1%, Oșorhei – 18%, Sânmartin – 17,8%), dar și comune care înregistrează un grad mai ridicat de îmbătrânire (Paleu – 11,9%, Borș – 13,5%, Cetariu – 13,4%).

Durata medie a vieții în 2010, în județul Bihor, este de peste 72,3 ani cu diferențe mai mari de 7 ani între femei (75,9 ani) și bărbați (68,7 ani). Durata medie a vieții la nivel județean este în continuă creștere, de la 69,5 ani în anul 2004, ridicându-se până la 71,3 ani în anul 2007 și 72,3 ani în 2010.

La nivelul județului nu se semnalează diferențe majore între durata medie a vieții pe medii de rezidență: 73,3 ani în mediul urban și 71,3 ani în mediul rural.

Durata medie a vieții înregistrată în anul 2010 la nivel național (73,5 ani) a fost peste pragul regional (73,0 ani) și județean analizat (72,3 ani).

Indicatori statistici demografici

Din punct de vedere al îmbătrânirii demografice, situația din Zona Metropolitană Oradea se prezintă mai bine decât cea de la nivel județean, regional și național. Astfel, gradul de îmbătrânire demografică din ZMO este inferior celui de la nivel județean, la 1000 de tineri cu vârsta între 0 – 14 ani revenind 849,8 persoane vârstnice (65 ani și peste). Deși, în prezent, numărul vârstnicilor nu îl depășește pe cel al tinerilor, putem afirma că populația din cadrul Zonei Metropolitane este în curs de îmbătrânire.

Nu toate localitățile componente ale Zonei Metropolitane Oradea prezintă un indice de îmbătrânire demografică sub 1000‰. Astfel, există localități în care numărul persoanelor cu vârsta peste 65 de ani este superior numărului tinerilor cu vârsta de maxim 14 ani: comuna Paleu – 1471,9‰, comuna Cetariu – 1348,1‰, comuna Borș – 1150,4‰, comuna Biharia - 1108‰ și comuna Toboliu – 1063,6‰. La polul opus, localitățile care prezintă cel mai scăzut grad de îmbătrânire demografic sunt comuna Ineu (487,7‰) și comuna Sânmartin (592,1‰).

În ceea ce privește gradul de dependență demografică (raportul dintre numărul populației de 0-14 ani și peste 65 ani, pe de o parte, și numărul populației cu vârsta cuprinsă între 15-64 ani), la 1 iulie 2010 în Zona Metropolitană Oradea la 1000 de persoane adulte (15-64 ani) reveneau 347,7 persoane tinere și vârstnice. Astfel, gradul de dependență demografică este inferior celui de la nivel județean (434,8‰), regional (419,8‰) și național (429,2‰).

Localitățile în cadrul cărora tinerii și vârstnicii exercită o presiune mai mare asupra persoanelor cu vârsta de 15-64 de ani sunt: comuna Ineu (635,5‰), comuna Oșorhei (460,7‰) și comuna Cetariu (459,6‰). De altfel, localitatea Ineu prezintă cel mai ridicat raport de dependență al tinerilor din cadrul Zonei Metropolitane Oradea (427,1‰), valoarea înregistrată fiind de circa 2 ori mai mare decât valoarea medie de la nivel național.

La 1 iulie 2010, rata de înlocuire a forței de muncă era de 605,2‰, ceea ce înseamnă că la o treime din persoanele cu vârsta de 15-64 ani revin 605,2 persoane cu vârsta de 0 – 14 ani. Aceasta înseamnă că, peste 15 ani, 1000 de persoane care vor ieși din câmpul muncii vor fi înlocuite de doar 605,2 persoane, urmând a se crea un deficit semnificativ de resurse de muncă.

Mișcarea naturală și migratorie a populației

Numărul născuților vii din Zona Metropolitană Oradea a fost ușor fluctuant în ultimii ani, intervalul în care au existat variații fiind 2600 - 2800 persoane. În anul 2010 numărul de născuți vii din cele 12 localități ale zonei s-a cifrat la 2.756 persoane, cu 2,6% mai puțin decât în anul precedent.

Rata de natalitate înregistrată a fost de 11‰, ușor inferioară celei din anul anterior (11,3‰). Cu toate acestea, rata natalității de la nivelul Zonei Metropolitane Oradea se menține peste nivelul județean (10,7‰) și național (9,9‰). Localitatea care prezintă cea mai ridicată rată a natalității este comuna Ineu (20‰), în timp ce în comuna Cetariu valoarea înregistrată în anul 2010 a fost de aproape 4 ori mai mică (5,9‰).

Indicatori statistico-demografici, 1 iulie 2010

	Gradul de îmbătrânire demografică	Rata de dependență demografică	Raportul de dependență a tinerilor	Rata de înlocuire a forței de muncă
România	985,7	429,2	216,2	702,7
Regiunea Nord Vest	910,1	419,8	219,8	713,6
Județul Bihor	901,2	434,8	228,7	743,8
ZMO	849,8	347,7	188,0	605,2

Sursa: INS

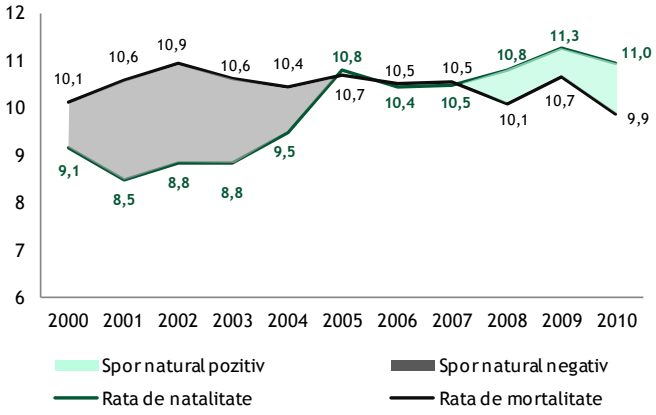
Rata mortalității este de 9,9‰, în anul 2010, valoare foarte apropiată de rata natalității. Rata sportului natural (diferența dintre rata natalității și rata mortalității) s-a menținut pozitivă în ultimii ani, valoarea din anul 2010 fiind 1,1‰. Există, însă, localități în cadrul cărora rata mortalității este cu mult peste media județeană (comuna Cetariu – 21,5‰ și comuna Paleu – 19,1‰), ceea ce determină în cele mai multe cazuri un spor natural negativ.

Rata mortalității infantile a fost de 6,2‰, în anul 2010, ceea ce înseamnă că la 1000 de născuți vii au fost înregistrate 6,2 decese sub 1 an.

Rata sporului natural în Zona Metropolitană Oradea a fost de 1,1‰ în anul 2010, valoare superioară celor înregistrate în județul Bihor (-1,8‰), Regiunea Nord - Vest (-1,5‰) sau la nivel național (-2,2‰). Anumite localități componente au o situație mai proastă, valorile ratei sporului natural fiind extrem de scăzute: comuna Cetariu -15,6‰, comuna Paleu -6,7‰, comuna Toboliu -3,5‰.

În ceea ce privește mișcarea migratorie, atât soldul schimbărilor de domiciliu (inclusiv migrațiune externă), cât și soldul schimbărilor de reședință este pozitiv. Astfel, în anul 2009 numărul stabilirilor cu domiciliu a fost cu 511 persoane mai ridicat decât numărul plecărilor cu domiciliul din localitățile componente ale Zonei Metropolitane Oradea. Totodată, în anul 2011 numărul plecărilor cu reședința a fost devansat de cel al stabilirilor de reședință cu 2.580 persoane.

Sporul natural din Zona Metropolitană Oradea, din perioada 2000-2010

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
- Evoluția pozitivă a populației stabile din zonă în ultimii ani, în special în mediul rural; - Înregistrarea unui grad de îmbătrânire a populației inferior celui de la nivel județean, regional și național; - Rata de dependență demografică se situează sub nivelul înregistrat la nivel județean, regional și național; - Sporul natural pozitiv din ultimii ani, deși rata înregistrată este destul de scăzută; - Rata mortalității infantile este inferioară celei din județ sau din Regiunea de Dezvoltare Nord – Vest; - Soldul pozitiv al schimbărilor de domiciliu și al schimbărilor de reședință; - Existența unei rate a nupțialității superioară celei de la nivel județean, regional și național.	- Distribuția ușor dezechilibrată a populației pe sexe (52,5% persoane de sex feminin și 47,5% persoane de sex masculin); - Densitatea ridicată a populației din mediul urban al zonei; - Rata de înlocuire a forței de muncă din zonă anunță crearea unui deficit considerabil de forță de muncă peste 10-15 ani; - Trendul descendent al ratei nupțialității în ultimii ani; - Creșterea semnificativă a ratei divorțialității în perioada 2006-2010.
Oportunități	**Amenințări**
- Susținerea natalității la nivel național prin stimulente guvernamentale (ajutoare pentru copii, alocații, etc.); - Dezvoltarea economică sustenabilă a zonei poate determina reîntoarcerea populației plecată la muncă în străinătate.	- Migrarea populației în străinătate pe fondul crizei economice mondiale; - Reducerea cuantumului indemnizației de maternitate poate determina reducerea ratei natalității; - Îmbătrânirea populației pe fondul scăderii numărului de nou născuți; - Creșterea ratei divorțialității ca urmare a plecării unuia din parteneri la muncă în străinătate.

1.2.3. Terenuri şi locuinţe

Terenuri

Zona Metropolitană Oradea se întinde pe o suprafaţă de 75.325 ha, ceea ce reprezintă 10,0% din suprafaţa totală a judeţului Bihor. Comuna Nojorid şi municipiul Oradea sunt cele întinse localităţi componente, împreună ocupând 32,0% din suprafaţa Zonei Metropolitane.

Cea mai mare parte a suprafeţei Zonei Metropolitane Oradea este ocupată de terenurile agricole (69,1% din suprafaţa totală) utilizate, în principal, pentru cultivarea porumbului, grâului, leguminoaselor de câmp, florii soarelui cartofilor şi orzului.

Se remarcă faptul că Zona Metropolitană deţine 13,0% din terenurilor arabile din judeţul Bihor, din care cele mai întinse suprafeţe de teren arabil sunt în comuna Biharia şi comuna Nojorid. Totodată, 39,7% din livezile şi pepinierele pomicole din judeţ sunt concentrate în zona municipiului Oradea şi comunai Paleu.

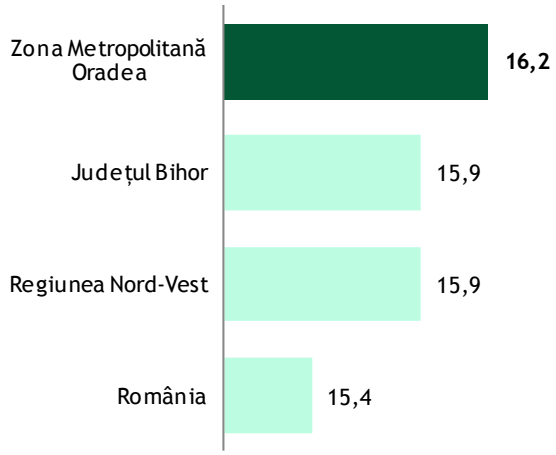
Suprafaţa terenurilor neagricole este de 23.290 ha, din care pe 7.582 ha (32,6% din suprafaţa neagricolă din zona metropolitană) sunt construite imobile şi curţi, 1.948 ha (8,4%) sunt terenuri ocupate de căile de comunicaţii şi căile ferate, 10.121 ha (43,5%) sunt păduri şi terenuri forestiere şi 1.280 ha (5,5%) sunt terenuri cu ape şi ape cu stuf.

Locuinţe

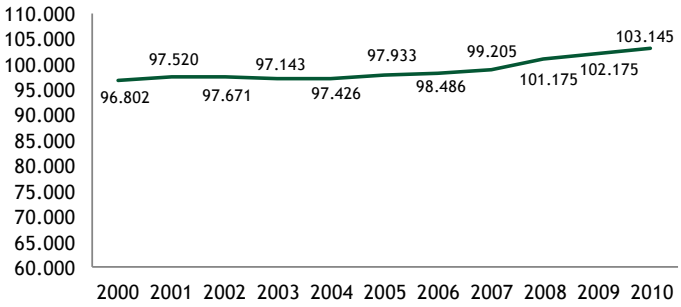
Fondul de locuinţe din Zona Metropolitană Oradea cuprinde 103.145 locuinţe în anul 2010. Comparativ cu anul 2005, fondul de locuinţe s-a majorat cu 5.212 unităţi, ceea ce semnifică o creştere de 5,3%. În perioada analizată, fondul de locuinţe din mediul rural al Zonei Metropolitane a crescut cu 10,2% (1.673 locuinţe), iar în mediul urban cu 4,3% (3.539 locuinţe).

Ritmul mediu anual de creştere a fondului de locuinţe a fost de 1% în perioada 2005-2010, cel mai ridicat procent fiind înregistrat în anul 2008 (2,0%), când fondul de locuinţe s-a majorat cu 1.970 unităţi.

Suprafaţa medie locuibilă pe cap de locuitor, în anul 2010

Evoluţia fondului de locuinţe din Zona Metropolitană Oradea, în perioada 2000-2010

Suprafaţa locuibilă existentă la sfârşitul anului 2010 în Zona Metropolitană Oradea a fost de 4.065.113 mp arie desfăşurată, din care 80,0% în mediul urban şi 20,0% în mediul rural. Faţă de anul 2005, suprafaţa locuibilă a crescut cu 10,5%, reprezentând în cifre absolute 385.632 mp.

Aşadar, la nivelul Zonei Metropolitane Oradea suprafaţa medie locuibilă per locuinţă a ajuns la 39,4 mp în anul 2010, de la 37,6 mp în anul 2005. În mediul rural al Zonei Metropolitane suprafaţa medie locuibilă per locuinţă este de 44,8 mp, depăşind pragul de la nivel judeţean (40 mp/locuinţă), regional (40,3 mp/locuinţă) şi naţional (39,3 mp/locuinţă). În comunele Sânmartin şi Sântandrei se observă cea mai ridicată suprafaţă medie locuibilă per locuinţă, depăşind 50 mp/locuinţă.

Suprafața medie locuibilă per persoană a ajuns la 16,2 mp în anul 2010, de la 14,8 în anul 2005, la nivelul Zonei Metropolitane. Suprafața medie locuibilă per persoană, în locuințele din Zona Metropolitană Oradea, este cu 1,4 mp mai ridicată în mediul rural (17,3 mp/persoană) față de cel urban (15,9 mp/persoană).

Numărul mediu de persoane ce revin unei locuințe, în anul 2010, în Zona Metropolitană Oradea, este de 2,4 persoane/locuință, valoare apropiată de nivelul județean, regional și național (2,5 persoane/locuință).

În perioada 2005-2010, în Zona Metropolitană s-au finalizat 6.008 locuințe noi, reprezentând 74,2% din locuințele finalizate în județul Bihor în aceeași perioadă. În anii 2008 -2009, s-au livrat cele mai multe locuințe, fiind finalizate 3.256 locuințe, ceea ce înseamnă 54,2% din locuințele terminate în perioada 2005-2010.

Municipiul Oradea se distinge printr-un volum ridicat de locuințe terminate în perioada 2005-2010, atât în rândul localităților componente ale Zonei Metropolitane Oradea, dar și a nivel județean. Acest lucru se datorează potențialului economic, dar și tendințelor de dezvoltare ale municipiului.

Sectorul imobiliar din Zona Metropolitană Oradea a urmat tendințele de la nivel național, astfel că, în perioada 2005-2010 s-au demarat și finalizat o serie de proiecte rezidențiale noi:

Locuințe pentru tineri. Agenția Națională pentru Locuințe a recepționat 1.132 unități locative pentru tineri destinate închirierii, în județul Bihor, în perioada 2001-2010, din care 203 locuințe în municipiul Oradea, localizate pe str. Ștefan cel Mare (125 unități locative) și pe bd. Decebal (78 unități locative).

Ansamblul imobiliar Confort - Oradea este primul proiect imobiliar realizat de către firma romano-franceză Contact Tehnic International SRL în Oradea. Cartierul este situat într-o zona liniștită și nepoluată, în imediata vecinătate a cartierului Rogerius, departe de larma și traficul orașului.

Proiecte rezidentiale dezvoltate de Raicris Construct. Raicris Construct a realizat zone rezidențiale de vile sau blocuri în municipiul Oradea, dar și în comuna Paleu.

Cartierul Orizont din comuna Paleu cuprinde 5 modele de vile de lux, din cărămidă, zona fiind prevăzută cu barieră.

Proiectul Case Tineret în comuna Paleu cuprinde 84 de case din cărămidă, fiecare casă prevăzută cu garaj.

Cartierul Golden Residence din comuna Paleu cuprinde 600 de apartamente la vile în construcții de cărămidă. Zona este securizată cu barieră.

Ansamblul Henry Ibsen – Oradea cuprinde 26 de apartamente de lux, din care 4 apartamente cu o cameră, 16 apartamente cu două camere, 6 apartamente de trei camere.

Complexul rezidential Gh. Doja Oradea cuprinde 9 apartamente de lux din care: 3 apartamente cu trei camere, 6 apartamente cu patru camere.

Complexul Robert Owen din Oradea cuprinde 22 de apartamente de lux, 5 apartamente cu o cameră, 17 apartamente cu două camere.

Cartierele rezidențiale Forvila amplasate în Biharia și Paleu. Cartierul rezidențial Forvila din Paleu cuprinde 53 de case cu grădină, iar cartierul rezidențial Forvila 2 din Biharia prevede 132 de case cu grădină.

Ansamblurile rezidențiale Lotus si Europa – Oradea - propun ca variantă de locuire vila la oraș.
Arhitectura deosebită a vilelor, nivelul redus de poluare, precum și accesibilitatea față de centrul orașului, acestea sunt avantaje esențiale ale celor două ansambluri.

Ansamblul Lotus cuprinde 40 vile cu terenuri individuale de la 200 mp până la 500 mp. Ansamblul rezidențial Lotus este situat în imediata vecinătate a râului Criș, la doar 4 km de orașul Oradea. Ansamblul este împrejmuit și are acces controlat.

Cartierul Europa este situat în apropierea Universității Oradea. Dezvoltat pe o suprafață totală de teren de 130.000 mp și suprafață construită de peste 110.000

mp, complexul rezidențial Europa cuprinde 312 vile cu suprafețe construite de 118 - 200 mp și loturi de teren ce pornesc de la 200 mp și pot ajunge până la 400 mp.

Bloc de locuințe dezvoltat de Zollconstruct în Oradea. Blocul este structurat în: apartamente cu o cameră, apartamente cu două camere, parter comercial, spații comerciale și birouri.

Cartierul Luceafărul. Ansamblul Rezidențial Luceafărul are 4.000 de apartamente, fiind plasat în două locații centrale din municipiul Oradea: zona Aradului și Universității. Ansamblul oferă clienților săi o serie de beneficii: locuri de parcare, spații de depozitare – boxe, spații verzi; grădiniță, locuri de joacă pentru copii, farmacie, salon de frumusețe, sală de aerobic și fitness, filigorie pentru vremea capricioasă, interfon, rampă de acces, iluminare de siguranță, iluminare pe coridoare cu senzori de mișcare, adăpost de apărare civilă.

Prima Casa. Cartierul rezidențial Prima este dezvoltat de compania Prima Casa Invest Oradea. Cartierul rezidențial, existent pe piața imobiliara din 2006, este situat la intersecția străzilor C. Noica și Bumbacului, aflându-se în vecinătatea a numeroase puncte de interes, dar totodată într-o zonă liniștită înconjurată de spații verzi și locuri de joacă generoase pentru copiii. Proiectul cuprinde peste 500 de apartamente cu 1, 2 sau 3 camere, cu suprafețe cuprinse între 35 și 226 metri patrăți.

Complexul Rezidențial Iosia – Oradea. Complexul dispune de apartamente cu 1,2,3 și 4 camere, în apropierea intersecției străzilor Decebal și T. Vladimirescu. Complexul oferă locuitorilor săi o serie de facilități: spații verzi, locuri de parcare subterane, etc.

Cartierul Soarelui – Oradea. Amplasat pe malul Crișului Repede, proiectul este dezvoltat de societatea Sticom Trading pe o suprafață de două hecatre, fiind format din blocuri cu regim de înălțime D+P+4E. Alături este prevăzut un centru comercial care se va întinde pe o suprafață de 4.000 metri pătrați, având regimul de înălțime D+P+4E și o grădinița.

Cartierul cuprinde 480 apartamente, distribuite în 6 cladiri (D+P+3E; D+P+4E), oferind securitate 24 din 24 de ore, gradiniță, locuri de joacă pentru copii, încălzire cu centrală termică pe gaz, mini teren de fotbal și tenis, complex comercial care deservește rezidenții, garaje subterane și parcări exterioare.

Nufărul Plaza – Oradea. Apartamentele din ansamblul rezidențial sunt generoase (de la o cameră până la patru camere), existând si două apartamente Penthouse de 160 mp.

Complex rezidențial Miorița – Oradea. Situat la intersecția străzilor I. Bogdan si Bihorului din Oradea, ansamblul Miorița este compus dintr-o clădire P+2+M cu 4 apartamente, cate unul pe nivel, o clădire P+1+M cu 6 apartamente, cate 2 pe nivel, toate apartamentele ansamblului având câte 3 camere si anexe. De asemenea, ansamblul dispune de garaje, locuri de parcare acoperite și o suprafață generoasă de spațiu verde.

Noile zone rezidențiale sunt racordate la utilitățile necesare (apă, canalizare, iluminat, telecomunicații, rețea gaz), dar oferă locuitorilor săi, în plus, o serie de facilități: parcări amenajate, paza și securitatea zonei rezidențiale, spații veri și locuri de joacă pentru copii, centre de întreținere corporală și înfrumusețare, farmacii și cabinete medicale, etc.

Condiții de locuire

Rețea comercială. Locuitorii Zonei Metropolitane își pot face cumpărăturile alimentare și nealimentare din piețe, galerii comerciale și supermarketuri - Real, Practiker, Mobexpert, Obi, Era, Shopping Park, Carrefour, Jysk, Bricostore, Spar, Metro etc. dar și în magazinele alimentare și nealimentare din comunele componente. De asemenea, la nivel local funcționează patru piețe agroalimentare.

Rețea bancară. Locuitorii Zonei Metropolitane beneficiază de servicii bancare prin intermediul sucursalelor și agențiilor principalelor bănci de piața națională, cu sediul în municipiul Oradea: Volksbank, UniCredit – Țiriac România, Libra Bank, OTP Bank, Reiffeisen Bank, ING bank , HVB Bank Romania, CEC,

Banca Comerciala Carpatica, BCR, Banca Romaneasca, Alpha Bank, Bancpost, Banca Transilvania, BRD, RBS.

Telecomunicații. Companii private asigură accesul populației din comuna Borș la servicii de telefonie fixă și mobilă, internet și cablu TV. De asemenea, Poșta Română oferă servicii de corespondență și coletărie prin intermediul oficiilor poștale din localitățile componente.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
- Creşterea fondului de locuinţe de la nivel zonal în perioada 2000-2010 cu 6,6 procente; - Valoarea mai ridicată a suprafeţei medii locuibile pe cap de locuitor decât la nivel judeţean, naţional şi regional; - Dezvoltarea unui număr ridicat de ansambluri imobiliere, în special în municipiul Oradea; - Construirea blocurilor de locuinţe destinate categoriilor defavorizate de persoane, prin intermediul Agenţiei Naţionale pentru Locuinţe.	- Scăderea numărului de locuinţe terminate în anul 2010, faţă de anii precedenţi; - Existenţa unor disparităţi destul de semnificative între condiţiile de locuire din mediul rural şi cele din mediul urban.
Oportunităţi	**Ameninţări**
- Programele de reabilitare termică a clădirilor care pot duce la o îmbunătăţire a aspectului general a zonei, pe lângă considerentele de mediu care impun astfel de acţiuni; - Programele guvernamentale de îmbunătăţire a fondului locativ, precum Programul naţional de sprijinire a construirii de locuinţe proprietate personală; - Existenţa Programului Prima Casă care sprijină tinerele familii să îşi cumpere sau să îşi construiască o locuinţă; - Dezvoltarea de locuinţe sociale; - Existenţa terenurilor neexploatate în prezent, dar care ar fi oportune pentru desfăşurarea unor investiţii.	- Ritmul haotic al construcţiilor care poate afecta potenţialul natural a zonei; - Creşterea disparităţilor existente între localităţile componente ale Zonei Metropolitane Oradea.

1.2.4. Infrastructură şi echiparea teritoriului

Alimentarea cu apă potabilă

Lungimea reţelei de distribuţie a apei potabile din Zona Metropolitană Oradea era, la sfârşitul anului 2010, de 841,5 km, reprezentând aproximativ 33,7% din total lungime reţea existentă la nivelul judeţului Bihor.

Faţă de lungimea reţelei de distribuţie a apei potabile din 2005 are loc o creştere cu peste 175,2 km (+26,3%). Această dezvoltare a reţelei de distribuţie a apei potabile este inferioară celei înregistrate în perioada 2005-2010 atât la nivelul judeţului Bihor (+60,2%), cât şi la nivelul Regiunii Nord Vest (+37,4%).

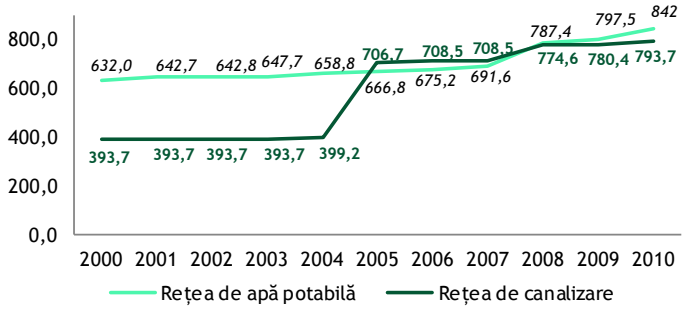
Din cele 11 localităţi rurale componente ale ZMO, două nu dispun de reţea de distribuţie a apei potabile: Girişu de Criş şi Toboliu. De asemenea, în cazul altor două comune, lungimea reţelei este nesemnificativă comparativ cu necesităţile: Ineu şi Sântandrei.

Capacitatea instalaţiilor de producţie a apei potabile se ridică la 193.582 metri cubi per zi, reprezentând 69,8% din totalul capacităţii instalaţiilor de producţie a apei potabile de la nivel judeţean.

Cantitatea de apă potabilă distribuită pe parcursul anului 2010 a fost de 12.470 mii metri cubi, reprezentând aproximativ două treimi (63%) din cantitatea de apă potabilă distribuită la nivel judeţean şi 10,8% din cantitatea totală de apă distribuită la nivelul Regiunii Nord Vest.

Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor casnici a reprezentat 72,1% din total cantitate distribuită la nivelul ZMO, respectiv 8.996 mii metri cubi.

Evoluţia lungimii reţelei de apă potabilă şi canalizare din Zona Metropolitană Oradea, în perioada 2000-2010

Consumul mediu anual de apă per locuitor a fost de 36,6 mc, superior celui înregistrat la nivelul judeţului Bihor (24,6 mc/locuitor) şi celui înregistrat la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord Vest (30,7 mc/locuitor).

Cantitatea totală de apă distribuită la nivelul Zonei Metropolitane Oradea a scăzut în perioada 2005-2010, fiind cu 20,9% mai mică în 2010 faţă de anul 2005. Această evoluţie descendentă este cauzată, în special, de scăderea înregistrată în cazul consumului industrial şi instituţional, cantitatea livrată consumatorilor casnici în 2010 fiind mai mare faţă de cea livrată în 2005 (+42,8%). Aceste evoluţii sunt similare cu cele înregistrate la nivel judeţean.

Canalizare şi epurare ape uzate

La nivelul Zonei Metropolitane Oradea, lungimea reţelei de canalizare era, la finalul anului 2010, de 793,7 km, reprezentând aproximativ 79,4% din totalul reţelei de canalizare de la nivel judeţean şi 24,2% din cea de la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord Vest. Faţă de anul 2005 se înregistrează o creştere cu 126,9 km (+19%).

Indicatori privind reţeaua de alimentare cu apă din Zona Metropolitană Oradea

Indicator	UM	2006	2007	2008	2009	2010
Lungimea totala a reţelei simple de distribuţie a apei potabile	km	675,2	691,6	787,4	797,5	842
Capacitatea instalaţiilor de producere a apei potabile	Mc/zi	191.952	189.927	190.784	191.462	193.582
Cantitatea de apa potabila distribuita consumatorilor	mii mc	15.320	14.666	14.713	14.236	12.470
Cantitatea de apa potabilă distribuită - uz casnic	mii mc	6.500	6.506	6.145	6.809	8.996
Cantitatea medie de apă potabilă distribuită consumatorilor	Mc/locuitor	26,1	26,1	24,6	27,1	36,6

Sursa: INS

În afară de municipiul Oradea, mai dispuneau de rețele de canalizare:

- comuna Sânmartin – satele Sânmartin, Băile Felix, Băile 1 Mai, Haieu și Rontău au rețele de canalizare iar apele uzate sunt transferate în sistemul de canalizare din Oradea;
- Comuna Borș;
- Comuna Biharia.

În mai multe comune din Zona Metropolitană Oradea este proiectată dezvoltarea rețelei de canalizare.

Alimentarea cu gaze naturale

La finalul anului 2010, lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale din Zona Metropolitană Oradea era de 244,2 km, reprezentând aproximativ 48,1% din totalul rețelei de la nivel județean. În afara municipiului Oradea, existau rețele de distribuție a gazelor naturale în trei comune: Biharia, Borș și Sântandrei.

Lungimea rețelelor de distribuție a gazelor naturale a cunoscut o creștere importantă în perioada 2005-2010, de la 120,9 km până la 244,2 km (+123,3 km; +102%), superioară evoluțiilor înregistrate la nivel județean (+59,6%).

Cantitatea de gaze naturale distribuite consumatorilor a fost de 18.044 mii metri cubi în 2010, înregistrând o creștere cu 66,7% față de anul 2006.

Din totalul cantității de gaze naturale distribuite la nivelul Zonei Metropolitane Oradea în anul 2010, aproximativ 37,7% a fost pentru uz casnic – 6.804 mii metri cubi. Astfel, cantitatea medie anuală de gaze naturale distribuite consumatorilor casnici a fost de 31,4 metri cubi per locuitor.

Rețeaua de termoficare

De alimentare cu energia termică, la nivelul Zonei Metropolitane Oradea, beneficiază municipiul Oradea și comuna Sânmartin. Cantitatea de energie termică furnizată a înregistrat o scădere continuă în perioada 2005-2010, ajungând, la 780.120 gigacalorii în 2010 (aproximativ jumătate din cantitatea distribuită la nivelul anului 2005).

Infrastructura rutieră

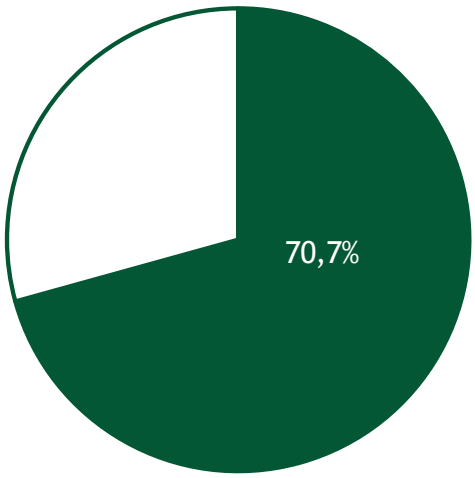
Lungimea străzilor orășenești din Zona Metropolitană Oradea era de 396 km la sfârșitul anului 2009, reprezentând aproximativ 50,4% din total lungime străzi orășenești din județul Bihor. Față de anul 2005, lungimea străzilor orășenești a crescut cu 16 km. Lungimea străzilor orășenești modernizate este de 280 km, rezultând un grad de modernizare de aproximativ 70,7%.

Drumurile naționale si europene care trec prin Zona Metropolitană Oradea sunt: DN1 (E60), DN76 (E79), DN79 (E671). De asemenea, rețeaua de drumuri județene permite accesul către toate comunele din cadrul Zonei Metropolitane.

Lungimea totală a drumurilor comunale din cele 11 localități rurale ale zonei este de 406,34 km, din care 49,6% sunt drumuri asfaltate (201,5 km), 32,2% sunt drumuri de piatră (130,9 km) și 18,2% sunt drumuri de pământ (73,9 km).

Datorită situării lângă granița de vest a României, și având legături rutiere cu Ungaria prin vama Borș, Zona Metropolitană Oradea dispune de mai multe proiecte de infrastructură. În 2012 este preconizat ca tronsonul

Ponderea străzilor orășenești modernizate din Zona Metropolitană Oradea, în anul 2010

Cluj-Napoca –Oradea al autostrăzii Transilvania să fie terminat. Astfel, cu continuarea acesteia în Ungaria, respectiv autostrada M3, va exista o legătură rutieră pană la Viena. De asemenea, există planuri ca autostrada M4 să fie prelungită de la Budapesta până la Oradea. În același timp este în plan construirea Coridorului 4 Pan-European care va trece pe la Seghedin, Arad, Timișoara, Lugoj, Deva și Sibiu. Sunt în faza de proiect două drumuri expres care să facă legătura cu Satu Mare, Baia Mare și Arad. Centura de ocolire a municipiului Oradea este și ea reabilitată și lățită la 4 benzi.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
- Existența rețelei de furnizare a apei potabile în majoritatea localităților componente ale zonei; - Capacitate corespunzătoare a apei brute și de tratare la stația de tratare a apei de la Oradea; - Stația de tratare a apelor uzate Oradea, cu o capacitate semnificativă de rezervă, poate prelua apele uzate din comunele limitrofe; - Existența rețelei de furnizare a gazelor naturale și a rețelei de termoficare; - Existența unor proiecte de modernizare și extindere a rețelelor tehnico-edilitare la nivelul zonei; - Conectivitate bună la rețelele de transport naționale și europene; - Infrastructura dezvoltată de transport rutier.	- Localitățile cu sursă independentă de apă nu beneficiază de tratarea apei și în anumite locații calitatea apei este necorespunzătoare; - Resursele de apă de la nivelul comunelor din cadrul ZMO sunt insuficiente și/sau deja folosite; - Lipsa rețelelor de canalizare menajeră în majoritatea comunelor; - Lipsa rețelei de alimentare cu apă potabilă în comunele Toboliu și Girișu de Criș; - Rețele de distribuție a gazelor naturale disponibile în doar 3 din cele 11 comune membre ale ZMO; - Echiparea neuniformă cu infrastructura de utilități, îndreptată predominant către centrele adminstrative și rezidențiale.
Oportunități	**Amenințări**
- Finalizarea Autostrăzii Transilvania, care are traseul prin Zona Metropolitană Oradea; - Construirea drumului expres Arad Oradea, care va porni din Biharia (circa 30 km de comuna Ineu) și va realiza conexiunea cu magistrala de transport Coridorul IV Transeuropean; - Construirea drumului expres Oradea – Valea lui Mihai – Carei – Satu Mare; - Consolidarea ZMO ca motor al dezvoltării infrastructurii de transport și utilități; - Apartenența la Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Aparegio; - Existența programelor guvernamentale de susținere a unor investiții în domeniul reabilitării și extinderii rețelelor de apă, canalizare și epurare a apelor uzate; - Existența finanțărilor europene de susținere a unor investiții în domeniul reabilitării și extinderii rețelelor de apă, canalizare și epurare a apelor uzate; - Extinderea și reabilitarea infrastructurii rutiere prin intermediul finanțărilor europene nerambursabile.	- Deteriorarea condițiilor de trai și mediu; - Reducerea investițiilor publice în infrastructură ca urmare a crizei economico-financiare; - Reducerea capacității autorităților publice locale în implementarea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii; - Reducerea veniturilor populației și imposibilitatea plății serviciilor de utilități publice; - Depopularea spațiului rural în lipsa intervențiilor prompte în ceea ce priveste echiparea cu instalații centralizate de apă si canalizare.

1.2.5. Servicii publice

Educație

Unități de învățământ

Conform Institutului Național de Statistică, în anul 2010, în Zona Metropolitană Oradea funcționau 99 unități de învățământ, reprezentând 44,8% din numărul total de unități educaționale din județul Bihor. În ultimii ani, numărul unităților de învățământ din ZMO s-a redus la jumătate, de la 187 unități în anul 2000 ajungând la 99 în 2010 (-47%). Scăderea numărului de unități educaționale a fost resimțită mai acut în mediul rural, de la 87 unități în anul 2000, ajungându-se la doar 12 unități în anul 2010. Astfel, în prezent, 87,9% din unitățile de învățământ din Zona Metropolitană Oradea sunt amplasate în mediul urban (municipiul Oradea) și 12,1% în mediul rural, în cele 11 localități componente.

În fiecare localitate componentă a ZMO funcționa în anul 2010 o unitate educațională, singura comună în care existau două astfel de unități fiind comuna Nojorid.

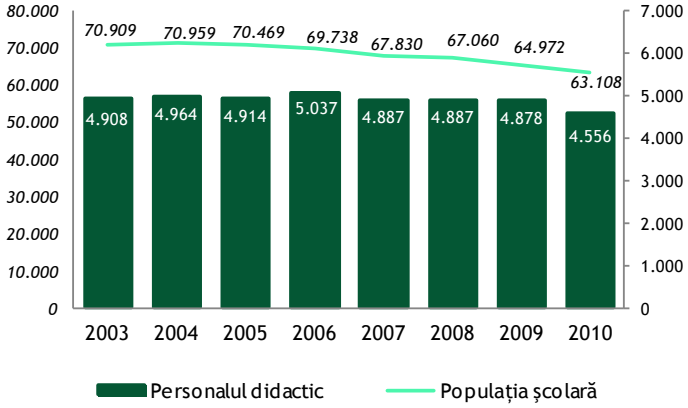
Potrivit Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, pe lângă unitățile de învățământ, în Zona Metropolitană Oradea funcționează și 77 structuri de învățământ, fără personalitate juridică.

Din cele 99 unități de învățământ, 36 sunt unități preșcolare, 59 sunt unități preuniversitare (din care 29 sunt de învățământ primar și gimnazial și 30 de învățământ liceal) și 4 sunt unități de învățământ superior. În afara municipiului Oradea, singura comuna în care funcționează un liceu este comuna Borș (Grupul Școlar Agroindustrial "Tamași Aron").

Unități de învățământ superior nu există decât în municipiul Oradea, din cele 4 unități 3 fiind de învățământ superior privat. Instituțiile de învățământ superior acreditate sunt:

- Universitatea Oradea (învățământ public);
- Universitatea „Emanuel" (învățământ privat);
- Universitatea „Agora" (învățământ privat);
- Universitatea Creștină „Partium" (învățământ privat).

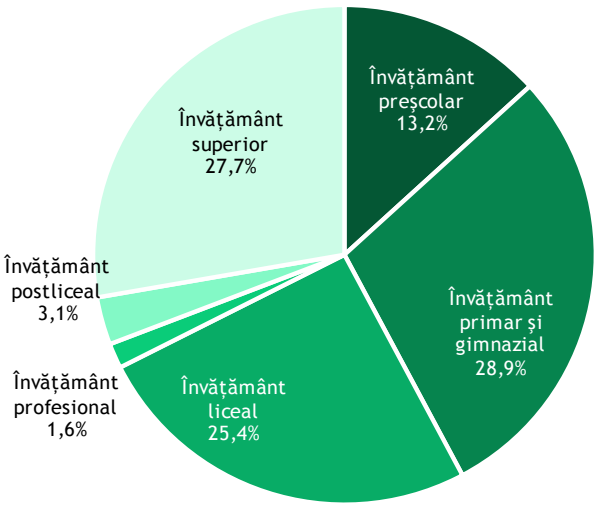
Evoluția populației școlare și a personalului didactic din Zona Metropolitană Oradea, în perioada 2003-2010

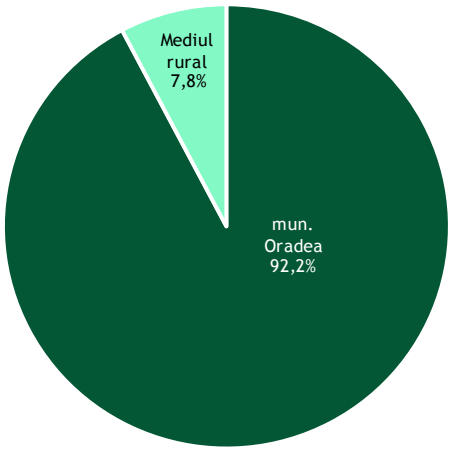
Populația școlară

În anul 2010, populația școlară din Zona Metropolitană Oradea cuprindea un număr de 63.108 persoane, reprezentând 52,1% din populația școlară din județul Bihor. Față de anul 2000, numărul de elevi înscriși în unitățile educaționale din zonă a scăzut cu 10,2 procente, rata medie anuală de creștere din perioada 2000-2010 fiind de -1,06%.

Distribuția populației școlare din Zona Metropolitană Oradea, pe niveluri educaționale, în anul 2010

Distribuția populației școlare din Zona Metropolitană Oradea, pe medii, în anul 2010

92,2% din populația școlară din ZMO frecventează unitățile de învățământ din mediul urban, și doar 7,8% sunt școlarizați în mediul rural. Localitatea rurală care are cel mai ridicat număr de elevi este comuna Sânmartin (1.069 persoane), în timp ce cel mai redus număr de elevi este înregistrat în comuna Paleu (87 persoane).

Din numărul total de elevi din Zona Metropolitană Oradea, 13,2% frecventează învățământul preșcolar (8.358 persoane), 59% frecventează învățământul preuniversitar (37.253 persoane) și 27,7% frecventează învățământul superior (17.497 persoane). Distribuția pe niveluri educaționale în mediul rural este, însă, diferită de cea din mediul urban. Astfel, o pondere mai mare din populația școlară este înscrisă în învățământul preșcolar (31,1% în mediul rural, față de 11,7% în mediul urban).

Cadrele didactice

Unitățile educaționale cuprind un număr de 4.556 cadre didactice, ceea ce înseamnă peste jumătate din cadrele didactice de la nivel județean (51,3%). Majoritatea cadrelor didactice din ZMO își desfășoară activitatea în unitățile educaționale din mediul urban, doar 8% activând în mediul rural.

Față de anul 2000, în anul 2010 numărul cadrelor didactice a scăzut cu 2,5%, rata medie anuală de creștere fiind de -0,21%.

13,8% din cadrele didactice își desfășoară activitatea în unitățile de învățământ preșcolar, 55,9% în unitățile de învățământ preuniversitar și 30,3% în unitățile de învățământ superior.

Localitățile care înregistrează cel mai scăzut număr de cadre didactice sunt: comuna Paleu – 12 persoane, comuna Toboliu – 19 persoane și comuna Cetariu – 19 persoane.

Numărul mediu de elevi/cadru didactic în Zona Metropolitană Oradea este de 13,9 persoane, ușor mai redus decât în Regiunea de Dezvoltare Nord - Vest (14,2 elevi/cadru didactic) și decât la nivel național (15,9 elevi/cadru didactic). Nu există diferențe semnificative între valoarea înregistrată în anul 2010 în mediul urban și cea din mediul rural, în municipiul Oradea la un cadru didactic revenind 13,9 elevi, iar în cele 11 localități rurale din ZMO media de elevi pe cadru didactic fiind de 13,5 persoane.

În mai multe localități din mediul rural se poate observa o insuficiență a cadrelor didactice în învățământul preșcolar. Spre exemplu, în comuna Girișu de Criș la un cadru didactic dintr-o unitate preșcolară revin 30 elevi, în comuna Ineu 25,2 elevi, iar în comuna Oșorhei 24 elevi. Pe de altă parte, există localități în cadrul cărora numărul de elevi ce revine unui cadru didactic este foarte scăzut. În comuna Paleu în unitățile preuniversitare media de elevi/cadru didactic este de 4,6 persoane.

Infrastructură și dotări educaționale

În ceea ce privește infrastructura educațională, principalele elemente analizate sunt sălile de clasă, laboratoarele școlare, sălile de gimnastică, terenurile de sport și PC-urile. În Zona Metropolitană Oradea, în anul 2010, în unitățile educaționale existau 1.796 săli de clasă, 584 laboratoare școlare, 60 săli de gimnastică, 65 terenuri de sport și 6.038 PC-uri.

Conform datelor statistice, infrastructura școlară este mult mai dezvoltată în mediul urban, unitățile școlare din mediul rural întâmpinând mai multe carențe.

Astfel, 88,3% din sălile de clasă, 96,4% din laboratoarele şcolare, 90% din sălile de gimnastică, 90,8% din terenurile de sport şi 95,3% din PC-urile din Zona Metropolitană Oradea aparţin unităţilor educaţionale din mediul urban (municipiul Oradea).

Numărul de elevi ce revin unei săli de clasă în ZMO este de 35,1 persoane, cu 4,2% mai mult decât la nivel naţional. Disparităţile existente pornind de la acest indicator sunt semnificative. Astfel, există localităţi în cadrul cărora numărul de elevi/săli de clasă este cu mult sub media zonală (Girişu de Criş – 11,5 elevi/sală de clasă, comuna Biharia – 13,5 elevi/sală de clasă, Paleu – 17,4 elevi/sală de clasă), în timp ce există şi localităţi în cadrul cărora la o sală de clasă revin mai mult de 35 elevi (Ineu – 38,6 elevi/sală de clasă, Oradea – 36,7 elevi/sală de clasă, Sânmartin – 35,6 elevi/sală de clasă).

Numărul de elevi/laborator şcolar este cu 30% mai redus în Zona Metropolitană Oradea decât la nivel naţional (108,1 elevi/laborator, faţă de 154,8 elevi/laborator). Există, însă, localităţi care se confruntă cu insuficienţa sau chiar lipsa laboratoarelor şcolare: comuna Paleu, comuna Toboliu, comuna Sântandrei (387 elevi/laborator şcolar), comuna Ineu (347,5 elevi/laborator şcolar).

În ceea ce priveşte sălile de gimnastică, numărul ridicat de elevi ce revine unei săli de gimnastică relevă faptul că ZMO dispune de un număr insuficient de astfel de săli. Astfel, în Zona Metropolitană Oradea în anul 2010 s-a înregistrat o medie de 1.051,8 elevi/sală de gimnastică, cu 24% mai mult decât la nivel naţional (848,3 elevi/sală de gimnastică).

Numărul de elevi/teren de sport este de 970,9 persoane, cu 11,7% mai mult decât în România. Între comunele care nu dispun de terenuri de sport, amintim: comuna Biharia, comuna Girişu de Criş, comuna Ineu, comuna Oşorhei, comuna Paleu, comuna Toboliu.

Numărul de elevi/PC este inferior mediei de la nivel naţional (10,5 elevi/PC, faţă de 11,6 elevi/PC). Există, însă, şi localităţi în cadrul cărora numărul de elevi ce revin unui PC este dublu faţă de valoarea medie zonală: comuna Oşorhei (23,7 elevi/PC), comuna Girişu de Criş (22,1 elevi/PC), comuna Biharia (23,4 elevi/PC).

Cultură

În Zona Metropolitană Oradea funcţionau, în anul 2009, 95 de biblioteci, reprezentând 24,4% din totalul instituţiilor de acest fel din judeţul Bihor. Faţă de anul 2000, numărul de biblioteci din ZMO a scăzut cu 50,8%, rata medie anuală de creştere fiind de -6,1%.

Din cele 95 de biblioteci existente, 65 sunt amplasate în mediul urban (68,4%) şi 30 în mediul rural (31,6%). Există şi localităţi care nu dispun de nicio bibliotecă (comuna Paleu).

Numărul bibliotecilor publice este mult mai mic decât cel total, o mare parte din bibliotecile existente în ZMO fiind biblioteci şcolare. În anul 2009 funcţionau doar 10 biblioteci publice, din care 1 în municipiul Oradea şi 9 în mediul rural.

Una dintre cele mai importante instituţii de acest gen din zonă este Biblioteca Judeţeană Gheorghe Şincai Oradea. Aceasta funcţionează de 100 de ani, fiind înfiinţată la 23 septembrie 1911 (deşi ideea unor biblioteci populare s-a manifestat încă din secolul al XIX-lea). În anul 2010, biblioteca cuprindea 624.927 cărţi şi periodice, 213 manuscrise, 13.949 documente audio-vizuale, 358 colecţii electronice şi 3.106 documente non-carte. 307.596 este numărul

Indicatori privind numărul de elevi ce revin la infrastructura şcolară, în anul 2010

Indicator	ZMO - total	ZMO - rural	ZMO - urban	Bihor	Nord-Vest	România
Săli de clasă	35,1	23,3	36,7	29,1	28,9	33,7
Laboratoare şcolare	108,1	233,5	103,4	143,8	127,3	154,8
Săli de gimnastică	1.051,8	817,2	1.077,9	976,5	766,1	848,3
Terenuri de sport	970,9	817,2	986,5	864,9	745,8	869,1
PC-uri	10,5	17,1	10,1	11,9	8,4	11,6

Sursa: INS

documentelor împrumutate de Biblioteca Județeană Gheorghe Șincai în anul 2010, din care 86% reprezintă cărți.

Biblioteca Județeană are un rol mult mai important la nivelul Zonei Metropolitane Oradea, fiind organizator, inițiator sau partener în diverse proiecte culturale, precum: Lansare de carte, Seară literară, Conferințele Bibliotecii, Ziua Bibliotecarului, Zilele Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai", Expoziții, Simpozioane, etc.

La nivelul Zonei Metropolitane Oradea există mai multe instituții de spectacole (inclusiv teatru și instituții muzicale), deși toate sunt amplasate în municipiul Oradea, mai „vii" localități din regiune din punct de vedere cultural. Principalele instituții de spectacole din Oradea sunt Teatrul „Regina Maria", Teatrul „Szigligeti Színház", Filarmonica din Oradea și Casa de Cultură a Municipiului Oradea.

Teatrul „Regina Maria" este organizat din Trupa „Iosif Vulcan" a fostului Teatru de Stat din Oradea, Trupa „Arcadia" (preluată prin absorbția Teatrului pentru copii și tineret „Arcadia") **și** Ansamblul Profesionist „Crișana", care a funcționat, până în 2011, în subordinea Filarmonicii din Oradea.

Teatrul "Szigligeti Színház" cuprinde trupele de limbă maghiară ale fostului Teatru de Stat din Oradea (Trupa Szigligeti și Trupa Liliput) și Ansamblul Profesionist „Nagyvárad Táncegyüttes", care a funcționat, până în 2011, în subordinea Filarmonicii din Oradea.

Filarmonica din Oradea reprezintă dovada interesului pentru viața muzicală ce s-a manifestat încă din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când muzicianul Johann Michael Haydn (1737-1806), fratele mai mic al lui Joseph Haydn, a fost numit organist și dirijor în curtea episcopului Patachich Ádám între anii 1760-1762. Datorită lui Haydn, dar și lui Karl Ditters von Dittersdorf, urmașul său, în Oradea au început să fie organizate numeroase concerte, spectacole scenice și de operă.

Casa de Cultură a Municipiului Oradea funcționează în subordinea administrativă a Primăriei și Consiliului Local Oradea. Are un sediu central în Oradea și patru filiale,la Băile Felix, Episcopia Bihor, Podgoria și pe strada Moscovei. Această instituție culturală are următoarele formații artistice proprii: Reuniunea de cântări „Hilaria", Ansamblul folcloric „Bihorul", Cvartetul de coarde „Intermezzo", Trupa de teatru, Dans de societate „Quasar", Grupul de muzică „Meda Music" și trupa de dans modern „Cool Style".

Numărul de spectatori înregistrat în anul 2009 a fost de 218.231 persoane, cu 18% mai mult decât în anul anterior. Numărul spectatorilor din ZMO a fost destul de fluctuant în perioada 2005-2009, înregistrând o creștere de 95,9% în anul 2006 față de anul precedent, și, mai apoi, o scădere de 23 procente în anul 2007 față de anul 2006.

Spectatorii din instituțiile de profil din Zona Metropolitană Oradea reprezintă 39,8% din numărul total de spectatori din Regiunea de Dezvoltare Nord - Vest și 3,4% din spectatorii înregistrați la nivel național.

Numărul de locuri din instituțiile de spectacole din ZMO a fost destul de constant în ultimii ani, în perioada 2005 – 2009 fiind înregistrată o singură modificare în anul 2007 (+3,6% față de anul 2006). Astfel, în anul 2009 instituțiile de spectacole au dispus de 1.393 locuri, adică aproximativ un sfert din numărul de locuri din regiune.

Conform Institutului Național de Statistică, în Zona Metropolitană Oradea, în anul 2009, funcționau 9 muzee, toate fiind amplasate în municipiul Oradea. Aceasta înseamnă că 53% din muzeele și colecțiile din județul Bihor sunt situate în ZMO.

Complexul Muzeul „Țării Crișurilor" este unul dintre marile complexe muzeale ale României, deținând un patrimoniu cultural și intercultural care cuprinde peste 900.000 unități de evidență. Complexul cuprinde **Muzeul Țării Crișurilor** (momentan închis publicului, fiind în curs de relocare într-un nou sediu), **Muzeul memorial „Iosif Vulcan"** (fost un publicist și scriitor român, animator cultural, membru al Academiei Române, fondatorul revistei culturale "Familia"), **Muzeul memorial „Ady Endre"** (gazetar și poet), **Casa memorială „Aurel Lazăr"** (important om politic român, militant pentru drepturile românilor din Transilvania) și **Ecomuzeul Țării Crișurilor** (compus din Rezervația naturală Pârâul Peța și Muzeul în aer liber).

Alte muzee sau colecții muzeale din municipiul Oradea sunt: Muzeul Militar Național, Muzeul Memorial "Maria Haiduc", Casa Memorială "Emanuil Gojdu", Casa Memorială "Lucian Blaga", Casa Memorială "Nicolae Jiga".

Deși în anul 2009 numărul de muzee și colecții din Zona Metropolitană Oradea a crescut cu o unitate, numărul de vizitatori a scăzut cu 7,2 procente. Vizitatorii muzeelor și colecțiilor din ZMO reprezintă 36% din vizitatorii din Regiunea de Dezvoltare Nord – Vest.

În localitățile rurale ale Zonei Metropolitane Oradea infrastructura culturală este formată, în principal, din cămine culturale și biblioteci. În fiecare comună din ZMO există minim un cămin cultural, deși în anumite localități funcționează și 4 astfel de instituții.

Zona Metropolitană Oradea se remarcă nu doar prin infrastructura culturală dezvoltată, ci și prin evenimentele cultural-artistice cu tradiție. În mediul rural al zonei cele mai importante manifestări au loc cu ocazia Zilelor Comunei. Pe lângă acestea, periodic se organizează și alte evenimente precum: Zilele Sportului (comuna Borș), Balul carnavalului (comuna Borș), Balul strugurilor (comuna Cetariu, comuna Oșorhei, comuna Paleu), Zilele satului Tărian (comuna Girișu de Criș), Ziua localității Felcheriu (comuna Girișu de Criș), etc.

Municipiul Oradea este locul de desfășurare a unor importante evenimente culturale cu tradiție. Începând cu anul 1991 se organizează festivalul de divertisment și cultură "Toamna Orădeană", între jumătatea lunii septembrie și 12 octombrie, de ziua orașului. Prima ediție a festivalului a fost în anul 1991. După 3-4 săptămâni în care au loc diverse manifestări culturale, artistice, sportive și de divertisment, festivalul se încheie cu ziua orașului.

O altă manifestare cultural-artistică importantă sunt "Serbările Cetății", organizate începând cu anul 2000 în primul sfârșit de săptămână din luna iulie. Obiectivul acesteia este să readucă în centrul atenției leagănul istoric al urbei, toate evenimentele având loc în incinta și în curtea Cetății Medievale a Oradiei. În zilele evenimentului au loc concerte de muzică clasică, populară, religioasă și medievală, spectacole de teatru medieval, expoziții de artă plastică, concursuri sportive medievale și concerte de muzică ușoară.

Sănătate

Unități sanitare

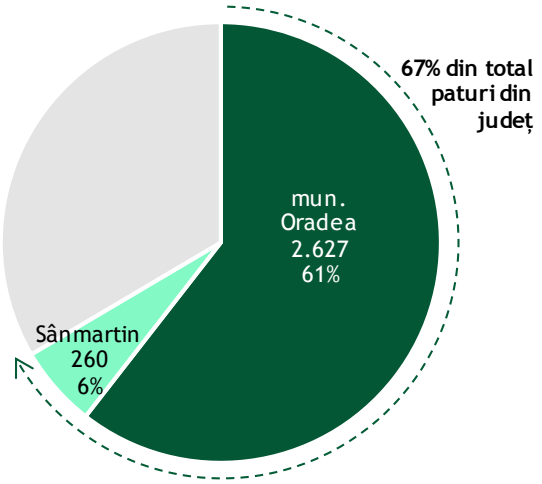
Infrastructura sanitară din Zona Metropolitană Oradea este destul de dezvoltată, deși majoritatea instituțiilor medico-sanitare sunt concentrate în municipiul Oradea. În anul 2009 funcționau 9 spitale (56,3% din spitalele din județul Bihor), 149 cabinete medicale de familie (44% din cabinetele medicale de familie din județul Bihor), 126 cabinete medicale de specialitate (71,6% din cabinetele medicale de specialitate din județul Bihor), 369 cabinete stomatologice (73,2% din cabinetele stomatologice din județul Bihor), 162 farmacii și puncte farmaceutice (64,8% din farmaciile și punctele farmaceutice din județul Bihor), dar și alte unități de tip policlinică, laboratoare medicale, ambulatorii, etc.

Din numărul total de spitale existente în ZMO, 8 sunt situate în municipiul Oradea și unul în comuna Sânmartin. Spitalul Clinic de Recuperare Medicală Băile Felix este recunoscut la nivel național, fiind specializat pe recuperarea deficitelor funcționale apărute în cazul mai multor tipuri de afecțiuni.

Infrastructura sanitară este foarte slab dezvoltată în anumite localități componente ale Zonei Metropolitane Oradea, motiv pentru care populația este nevoită să apeleze la serviciile medicale din municipiul Oradea. Spre exemplu, conform Casei de Asigurări de Sănătate Bihor, în comuna Toboliu sunt asigurate doar servicii de medicină primară și servicii farmaceutice (deși în baza de date a Institutului Național de Statistică nu figurează niciun furnizor de servicii medicale).

Evaluarea suficienței infrastructurii medicale din Zona Metropolitană Oradea se poate realiza și prin raportarea numărului de unități medicale la numărul de locuitori din arealul analizat. Per ansamblu, numărul de unități sanitare raportat la 10.000 locuitori este mai scăzut în mediul rural decât în mediul urban, ceea ce arată necesitatea dezvoltării infrastructurii sanitare, în special în anumite comune. Spre exemplu, în mediul urban al ZMO la 10.000 locuitori revin 6,2 cabinete medicale de familie, 5,9 cabinete medicale de specialitate, 17,1 cabinete stomatologice și 6,9 farmacii și puncte farmaceutice. Pe de altă parte, în

Ponderea paturilor din unitățile sanitare din ZMO din totalul județului Bihor, în anul 2010

localitățile rurale ale Zonei Metropolitane Oradea la 10.000 de locuitori revin 4,8 cabinete medicale de familie, 1,1 cabinete medicale de specialitate, 3,9 cabinete stomatologice și 4,3 farmacii și puncte farmaceutice.

În general, în comunele zonei sunt oferite servicii medicale de bază (medic de familie, cabinet stomatologic și farmacie sau punct farmaceutic), lipsind însă cabinetele medicale de specialitate sau laboratoarele medicale.

La 10.000 de locuitori, în Zona Metropolitană Oradea revin 115,1 paturi în spitale, cu 77,9% mai multe decât la nivel național și cu 57,2% mai multe decât la nivel județean. Numărul mare de paturi la 10.000 de locuitori este explicat prin faptul că majoritatea unităților sanitare cu paturi sunt situate în mediul urban (în județul Bihor aproximativ 60% din paturile din unitățile sanitare sunt situate în municipiul Oradea).

Personal medical

În ceea ce privește personalul medical, în Zona Metropolitană Oradea unitățile medicale cuprindeau un număr de 1.149 medici (70,8% din medicii de la nivel județean), 263 medici de familie (58% din medicii de familie de la nivel județean), 379 stomatologi (73,3% din stomatologii de la nivel județean), 342 farmaciști (69,2% din farmaciștii de la nivel județean) și 2.484 personal mediu sanitar (63% din personalul mediu sanitar de la nivel județean).
95,2% din medicii din ZMO își desfășoară activitatea în unitățile sanitare din municipiul Oradea (1.149 medici), în cele 11 localități rurale ale zonei fiind înregistrați doar 55 medici. Există disparități semnificative și între comunele din zonă, 67,3% din medicii din unitățile sanitare din mediul rural desfășurându-și activitatea în comuna Sânmartin. În restul comunelor din Zona Metropolitană Oradea există maxim 3 medici.

Concentrarea personalului medical în unitățile sanitare din municipiul Oradea este valabilă și în cazul medicilor de familie (91,6% din medicii de familie din ZMO), stomatologilor (95,3% din stomatologii din ZMO), farmaciștilor (90,4% din farmaciștii din ZMO) sau personalului mediu sanitar (94,6% din personalul mediu sanitar din ZMO).

Insuficiența personalului medical din mediul rural al Zonei Metropolitane Oradea este demonstrată și de numărul redus de medici raportat la 10.000 de locuitori (12 medici la 10.000 de locuitori în mediul rural și 53,4 medici la 10.000 de locuitori în mediul urban). Discrepanțe mari există și în ceea ce privește medicii de familie (4,8 medici de familie la 10.000 locuitori în mediul rural și 11,8 medici de familie la 10.000 de locuitori în mediul urban), stomatologii (3,9

Indicatori privind personalul medical ce revine la 10.000 locuitori, în anul 2009

Indicator	ZMO - total	ZMO - rural	ZMO - urban	Bihor	Nord-Vest	România
Număr medici/10.000 locuitori	45,8	12	53,4	27,4	26,2	23,5
Număr medici de familie/10.000 locuitori	10,5	4,8	11,8	7,6	6,2	5,6
Număr stomatologi/10.000 locuitori	15,1	3,9	17,6	8,7	7,0	5,8
Număr farmaciști/10.000 locuitori	13,6	7,2	15,1	8,3	5,9	5,6
Număr personal mediu sanitar/10.000	99,0	28,9	114,8	66,5	61,8	60,4

Sursa: INS

stomatologi la 10.000 locuitori în mediul rural şi 17,6 stomatologi la 10.000 locuitori în mediul urban), farmaciştii (7,2 farmacişti la 10.000 locuitori în mediul rural şi 15,1 farmacişti la 10.000 locuitori în mediul urban) sau personalul mediu sanitar (de aproape 4 ori mai puține persoane angajate ca personal mediu sanitar în mediul rural, față de mediul urban).

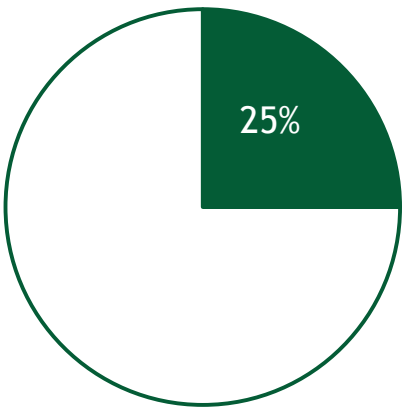
Asistență socială

Numărul pensionarilor din Zona Metropolitană Oradea a înregistrat un trend ascendent în ultimii ani, de la 59.663 persoane în anul 2004, ajungând la 62.294 persoane în august 2011 (+4,4%). Pensionarii înregistrați reprezintă aproape un sfert din populația zonei (24,8%). O pondere mai ridicată a pensionarilor în totalul populației stabile este întâlnită în comuna Biharia (27,9%) şi municipiul Oradea (26,8%).

88% din pensionarii din Zona Metropolitană Oradea domiciliază în municipiul Oradea, acesta fiind urmat de comuna Biharia (1,8%), comuna Nojorid (1,6%) şi comuna Sântandrei (1,6%).

În Zona Metropolitană Oradea funcționau, în anul 2009, 10 creşe care cuprindeau 317 paturi. Numărul de paturi din creşele din ZMO reprezentau 63,1% din numărul total de paturi din creşele din județul Bihor. De remarcat este faptul că astfel de structuri nu funcționează decât în municipiul Oradea, în localitățile rurale ale zonei neexistând nicio creşă.

Ponderea pensionarilor din totalul populației stabile din Zona Metropolitană Oradea, în anul 2010

În ceea ce privește organizațiile non-guvernamentale din sectorul social, în Zona Metropolitană Oradea se remarcă Coaliția pentru Consolidarea Sectorului ONG din județul Bihor – STRONG, care reunește un număr de 45 organizații neguvernamentale membre şi susținătoare. Scopul pentru care a luat ființă această coaliție este de a furniza expertiză în domeniile sectorului social pentru consultare în elaborarea, adoptarea şi implementarea politicilor sociale la nivel local, județean, regional şi național. Majoritatea ONG-urilor membre ale Coaliției pentru Consolidarea Sectorului ONG din județul Bihor sunt din municipiul Oradea (Asociația Alfa şi Omega, Asociația Anima Caritabila, Asociația Caritas Catolica Oradea, Asociația Caritas Eparhial Oradea, Asociația Deficienților Locomotori, Asociația Down Oradea Romania – ADOR, etc.)), deşi există organizații şi din alte localități componente ale Zonei Metropolitane Oradea (Asociația Acțiunea Felix – comuna Sântandrei, Asociația Smiles – comuna Sânmartin).
Zona Metropolitană Oradea dispune de o infrastructură de furnizare a serviciilor sociale foarte dezvoltată, deşi majoritatea unităților sunt amplasate în municipiul Oradea. Conform DGASPC Bihor, infrastructura de furnizare a serviciilor sociale pentru copii, vârstnici sau adulți cu dizabilități în municipiul Oradea cuprinde 92 de unități, din care aproape 80% sunt amplasate în reşedința județului Bihor (73 unități). În afara de municipiul Oradea, la nivel zonal mai sunt 10 centre de tip familial pentru copii în comuna Sântandrei, 6 centre de tip familial pentru copii în comuna Sânmartin, 2 centre de zi pentru copii în comuna Sânmartin şi un serviciu de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice în comuna Oşorhei.

Infrastructura socială cuprinde unități care au ca beneficiari copiii (un centru de plasament, 4 centre de plasament pentru copiii cu dizabilități, un centru de zi de consiliere pentru copii şi părinți, un centru maternal, un centru de primire în regim de urgență, 6 centre de zi, 16 centre de tip familial, etc.), dar şi unități care vizează persoanele vârstnice (5 centre de zi pentru persoane vârstnice, 7 servicii de îngrijire la domiciliu, 2 cămine de bătrâni, etc.) sau persoanele adulte cu dizabilități (7 locuințe protejate, 7 centre de consiliere, 5 servicii de îngrijire la domiciliu, etc.). Aceste servicii sociale se află fie în subordinea Direcției

Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Bihor, fie în subordinea Serviciului Public de Asistență Socială sau a unor Organisme Private Acreditate. În cadrul acestora din urma sunt incluse mai multe asociații și fundații, precum: Asociația Down, Fundația People to People, Fundația Casa Speranței, Asociația Caritas Catolica, Fundația ProDeo, Fundația Ruhama, etc.

Conform raportului de activitate din anul 2008 al Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Bihor, în decursul anului au fost identificați 43 de copii ai străzii care provin din una din localitățile componente ale Zonei Metropolitane Oradea. Majoritatea erau din municipiul Oradea (48,8%), deși au fost găsiți și copii ai străzii care proveneau din Oșorhei (12 copii), Sânmartin (7 copii), Ineu (2 copii), Biharia (1 copil).

În anul 2008, au fost înregistrate 88 de sesizări privind cazuri de neglijență și abuz asupra copilului înregistrate în localitățile componente ale Zonei Metropolitane Oradea. Din acestea, 69 se refereau la cazuri din municipiul Oradea, iar 19 din localitățile rurale ale zonei (Oșorhei – 4 sesizări, Sânmartin – 4 sesizări, Ineu – 3 sesizări, Cetariu -2 sesizări, Sântandrei – 2 sesizări, Toboliu – 2 sesizări, Girișu de Criș – o sesizare, Nojorid – o sesizare).

Rapoartele din anii 2009 – 2010 ai DGASPC Bihor prezintă și distribuția teritorială a **copiilor abandonați** în unitățile sanitare din județ. Astfel, în anul 2009, 19,8% din copiii abandonați în unități sanitare proveneau din Zona Metropolitană Oradea. În anul 2010, ponderea acestora a crescut la aproape 30%. De menționat este și faptul că 76,6% din copiii abandonați în județul Bihor sunt abandonați în unitățile sanitare din municipiul Oradea: Spitalul Clinic de Obstretică și Ginecologie Oradea, Spitalul Clinic de Copii „Dr. Gavril Curteanu" Oradea și Spitalul Pneumoftiziologie Oradea.

Proveniența copiilor părăsiți în unități sanitare, în anul 2010, este următoarea: Oradea (13 copii), Ineu (5 copii), Sânmartin (3 copii), Biharia (2 copii), Oșorhei (1 copil), Toboliu (1 copil), Girișu de Criș (1 copil), Cetariu (1 copil) și Borș (1 copil).

Salubritate

Toate localitățile componente ale Zonei Metropolitane Oradea beneficiază de servicii de salubritate, gradul de acoperire cu servicii de salubrizare estimat pentru sfârșitul anului 2010 fiind de 99% (conform planului „Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Bihor"). Singura localitate care înregistrează un grad mai scăzut de acoperire cu servicii de salubritate este comuna Ineu, unde aproximativ jumătate din populația stabilă nu are acces la aceste servicii. În celelalte localități rurale din ZMO, gradul de acoperire este de peste 90%, iar în municipiul Oradea este de 100%.

Operatorii de salubritate care funcționează în localitățile componente ale Zonei Metropolitane Oradea sunt:

- Eco Bihor S.R.L. Oradea (înființare a depozitelor de deșeuri menajere și administrarea acestora);
- Compania Reosal S.A. Borș (precolectare, colectare și transport al deșeurilor municipale, inclusiv al deșeurilor toxice periculoase din deșeuri menajere, cu excepția celor cu regim special);
- Urbana S.A. Oradea (salubrizare a localităților);
- SC RER Ecologic Service SA (salubrizare a localităților);
- Bene International SRL (Operator DEEE).

Aproape toate localitățile componente ale ZMO au delegat gestiunea serviciului de salubrizare unor companii private, singura comună care deține serviciu propriu de salubrizare fiind Girișu de Criș. Principalul operator care se ocupă cu precolectarea, colectarea și transportul deșeurilor municipale este S.C. Compania Reosal S.A.

În majoritatea localităților se practică colectarea separată a deșeurilor, excepție făcând comuna Sânmartin (colectare în amestec) și comuna Paleu (colectare în amestec săptămânal). În vederea colectării deșeurilor, există peste 14.000 pubele de 120 l, peste 330 pubele de 240 l, aproximativ 1.500 containere de 1,1 mc și peste 150 containere de 1.100 l.

Conform *Raportului privind starea mediului în județul Bihor pentru anul 2010*, la nivelul Zonei Metropolitane Oradea, Compania Reosal a realizat colectarea selectivă a următoarelor cantități de deșeuri: Hârtie/carton -56,65 tone, Mase plastice - 48,62 tone, Metale - 6,15 tone, Lemn - 40,09 tone, Sticlă - 4,8 tone.

Potrivit planului „Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Bihor" cantitatea totală de deșeuri colectată pe an de operatorii de salubritate în Zona Metropolitană Oradea este de 78.265 tone, astfel încât media pe cap de locuitor este de 311 kg. Există localități în cadrul cărora media de deșeuri colectate pe cap de locuitor este mult mai mică (fie ca urmare a gradului mai scăzut de acoperire cu servicii de salubritate, fie ca urmare a generării mai reduse de deșeuri): comuna Girișu de Criș (26,7 kg/cap de locuitor), comuna Ineu (33,9 kg/cap de locuitor) și comuna Toboliu (87,6 kg/cap de locuitor).
Majoritatea deșeurilor municipale colectate de operatorii de salubritate autorizați sunt depozitate la centrul ecologic de deșeuri din municipiul Oradea (primul depozit ecologic din regiune). Depozitul a fost realizat în cadrul unui parteneriat public privat, operatorul fiind S.C. Ecobihor S.R.L. Oradea. Capacitatea proiectată estimată a depozitului este de 3.800.000 m^3, centrul urmând a asigura depozitarea deșeurilor din județul Bihor până în anul 2025.

În Oradea a fost inaugurată recent și una dintre cele trei stații de sortare a deșeurilor din județul Bihor, aceasta procesând anual circa 35.000 tone deșeuri. Amplasată în vecinătatea depozitului ecologic de deșeuri, stația de sortare are ca scop reducerea cantității de deșeuri depozitate în municipiul Oradea prin recuperarea materială și energetică a deșeurilor. În anul 2010 a fost inaugurată și stația de compost care este prevăzută să ajungă la suprafața totală de 9.500 m^2 și o capacitate de compostare de 52.000 m^3/an prin tehnologia de acoperire cu membrană.

Situații de urgență

La nivelul Zonei Metropolitane Oradea funcționează mai mult subunități ale Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Crișana" al județului Bihor: Detașamentul 1 Pompieri Oradea, Detașamentul 2 Pompieri Oradea și Garda de Intervenție 1 Mai.

În cadrul Detaşamentului 1 Pompieri Oradea funcționează, începând cu anul 1993, Serviciul Mobil de Urgentă Reanimare și Descarcerare (SMURD). Totodată, începând cu anul 2005 a fost înființată și o grupă de salvatori de la înec.

Siguranță și ordine publică

La nivelul județului Bihor, rata infracționalității a fost în creștere în ultimii ani, de la 736 infracțiuni/100.000 locuitori înregistrate în anul 2004, ajungându-se la 1.284 infracțiuni la 100.000 locuitori în anul 2009. Pe de altă parte, în acest interval, rata criminalității a urmat un trend descendent, ajungând de la 743 persoane condamnate definitiv la 100.000 locuitori în anul 2004 la doar 129 persoane condamnate definitiv în anul 2009.

Serviciile de siguranță și ordine publică din Zona Metropolitană Oradea sunt asigurate de unități de tip poliții municipale și orășenești (Poliția Municipiului Oradea și Poliția Băile Felix), și de Poliția rurală (posturi de poliție arondate la Poliția Municipiului Oradea).

Transport public

Conform Institutului Național de Statistică, în Zona Metropolitană Oradea de servicii de transport public dispun locuitorii municipiului Oradea. În anul 2010 erau puse în funcțiune 74 de autobuze și microbuze, reprezentând 93,7% din numărul total din județul Bihor. În anul 2006 numărul de autobuze și microbuze a scăzut cu 56,9% față de anul precedent, ca urmare a scoaterii din funcțiune a unor autovehicule.

În ceea ce privește transportul public prin intermediul tramvaielor, municipiul Oradea este singura localitate din județul Bihor care deține infrastructura necesară. În anul 2010 erau puse în funcțiune 129 tramvaie, adică 79,1% din numărul existent la nivel regional. În Regiunea Nord - Vest doar municipiul Cluj-Napoca mai asigură transportul populației cu tramvaie, deținând 34 astfel de vehicule.

În anul 2010, a fost înființat un serviciu de transport public și în comuna Borș. Operatorul care furnizează serviciul de transport de călători este SC Trans Prest Serv Bors, având un număr total de 10 angajați.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
Educație - Numărul ridicat de unități și structuri de învățământ; - Existența unităților de învățământ superior care cuprind programe școlare aflate în topul celor mai performante din țară; - Numărul redus de elevi raportat la cadrele didactice, în comparație cu situația de la nivel național; - Existența unor unități educaționale cu predare în limba maghiară și germană; **Cultură** - Existența pe teritoriul ZMO a unor unități administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național, conform PATN; - Existența bibliotecilor în aproape toate localitățile componente ale zonei; - Sprijinirea unor biblioteci din zonă prin programul Biblionet (Nojorid, Sânmartin, Sântandrei, Borș); - Funcționarea tuturor instituțiilor de spectacole din județul Bihor în Zona Metropolitană Oradea (teatre, filarmonici, ansambluri, etc.); - Existența unor instituții de spectacole cu renume la nivel național: Teatrul de Stat Oradea, Teatrul pentru copii și tineret „Arcadia", Filarmonica din Oradea, etc.; - Creșterea numărului de spectatori din instituțiile de profil cu 18% în anul 2009, față de anul precedent; - Numărul mare de muzee și colecții din zonă, reprezentând peste jumătate din instituțiile de acest gen din județul Bihor; - Organizarea anuală a unor evenimente cu tradiție, precum: "Toamna Orădeană", "Serbările Cetății", Balul strugurilor, etc.; - Existența unor obiective culturale de importanță deosebită (situri arheologice, așezări, monumente istorice etc.); - Existența căminelor culturale în toate localitățile rurale ale zonei; - Caracterul multicultural pronunțat al zonei. **Sănătate** - Numărul mare de unități spitalicești din zonă, reprezentând peste jumătate din spitalele din județ; - Varietatea ridicată a unităților sanitare din zonă, în ciuda concentrării acestora în mediul urban; - Funcționarea Spitalului Clinic de Recuperare Medicală Băile Felix, unul dintre cele mai moderne structuri de acest gen din țară; **Asistență socială** - Existența unui număr ridicat de organizații non-guvernamentale cu profil social; - Infrastructura dezvoltată de furnizare a serviciilor sociale (92 de unități care vizează copiii, persoanele	**Educație** - Concentrarea unităților de învățământ în municipiul Oradea (87,9%); - Lipsa unităților de învățământ liceal în mediul rural al zonei; - Trendul descendent al cadrelor didactice și populației școlare în ultimii ani; - Suprasolicitarea cadrelor didactice din învățământul preșcolar în majoritatea localităților rurale; - Insuficiența sau chiar lipsa infrastructurii școlare necesare pentru practicarea activităților sportive din unitățile școlare din mediul rural; - Aglomerarea sălilor de clasă, în special în municipiul Oradea; - Insuficiența laboratoarelor școlare și PC-urilor în mediul rural al zonei; - Starea avansată de degradare a clădirilor în cadrul cărora își desfășoară activitatea unitățile educaționale din anumite localități componente ale zonei; **Cultură** - Scăderea numărului de biblioteci (școlare) în ultimii ani; - Concentrarea infrastructurii culturale (instituții de spectacole, muzee, biblioteci, etc.) în municipiul Oradea, în detrimentul localităților rurale ale zonei; - Trendul descendent al numărului vizitatorilor de muzee și colecții, în perioada 2005-2009; - Nivelul ridicat de degradare și dotările insuficiente ale căminelor culturale din mediul rural al zonei; - Slaba promovare a patrimoniului cultural local; - Numărul scăzut de ONG-uri și asociații care să fie interesate de dezvoltarea activităților culturale din zonă; **Sănătate** - Necesitatea deplasării populației din mediul rural în municipiul Oradea în vederea efectuării unor investigații medicale de specialitate, ca urmare a lipsei cabinetelor medicale de specialitate, laboratoarelor medicale, etc. - Numărul insuficient al unităților sanitare din mediul rural, în raport cu volumul demografic; - Insuficiența personalului medical din localitățile rurale ale zonei; - Dotarea necorespunzătoare a unor unități medicale din mediul rural; **Asistență socială** - Trendul ascendent al numărului de pensionari din zonă în perioada 2004-2011; - Lipsa creșelor din mediul rural al zonei; - Numărul scăzut de ONG-uri cu profil social din localitățile rurale;

cu handicap sau vârstnicii);

Salubritate

- Gradul ridicat de acoperire a populației cu servicii de salubritate;
- Existența pe teritoriul zonei a singurului depozit ecologic de deșeuri din județ;
- Existența infrastructurii necesare (pubele, containere), în vederea colectării selective a deșeurilor în majoritatea localităților componente;
- Deținerea de către operatorii de salubritate din zonă de echipamente relativ noi și moderne;
- Existența unei stații de sortare și a unei stații de compostare a deșeurilor în teritoriul ZMO;

Alte servicii publice

- Funcționarea în cadrul zonei a trei subunități ISU „Crișana": Detașamentul 1 Pompieri Oradea, Detașamentul 2 Pompieri Oradea și Garda de Intervenție 1 Mai;
- Existența unei unități SMURD și a unei echipe de salvatori de la înec pentru situațiile de urgență;
- Creșterea ușoară a numărului de tramvaie care deservesc transportul public din municipiul Oradea în ultimii ani.

- Existența cazurilor de copii ai străzii sau de copii abandonați în unitățile sanitare din județ, care provin din localitățile componente ale zonei;

Salubritate

- Receptivitatea scăzută a populației vis-à-vis de colectarea selectivă a deșeurilor;
- Recuperarea materială și energetică redusă a deșeurilor, principala modalitate de eliminare a acestora fiind depozitarea;
- Lipsa unei unități în tarifarea serviciilor de salubrizare;

Alte servicii publice

- Lipsa serviciilor de transport public din majoritatea localităților componente ale zonei.

Oportunități

Educație

- Posibilitatea accesării fondurilor structurale sau fondurilor guvernamentale în vederea dezvoltării unităților de învățământ;
- Posibilitatea dezvoltării de parteneriate între instituțiile educaționale din zonă și alte unități din țară și străinătate;
- Posibilitatea preluării și adaptării modelelor de bună practică din țările Uniunii Europene cu privire la activitățile didactice;
- Înființarea unor programe de tip „After school", atât în mediul urban cât și în mediul rural;
- Existența politicilor de stimulare a cadrelor didactice de a practica în mediul rural, precum Programul Renașterea Satului Românesc;

Cultură

- Dezvoltarea infrastructurii culturale, în special în mediul rural al zonei;
- Creșterea promovării evenimentelor și patrimoniului cultural din zonă;
- Posibilitatea accesării fondurilor europene nerambursabile pentru activități culturale;
- Adaptarea fondului de carte la noua tehnologie (creșterea numărului de documente pe suport electronic);

Sănătate

- Existența politicilor de stimulare a medicilor de a practica în mediul rural, precum Programul Renașterea Satului Românesc;
- Existența fondurilor europene pentru reabilitarea

Amenințări

Educație

- Slaba motivare a cadrelor didactice poate duce la plecarea profesorilor bine pregătiți din sistem;
- Creșterea ratei abandonului școlar pe fondul insuficiențelor materiale și financiare cauzate de criza economică;
- Modificările repetate ale legislației în vigoare pot duce la scăderea performanțelor școlare;
- Incapacitatea susținerii co-finanțării proiectelor de dezvoltare a infrastructurii educaționale.

Cultură

- Scăderea interesului populației pentru cultură pe fondul dificultăților financiare întâmpinate în ultimii ani;
- Lipsa interesului tinerilor pentru menținerea tradițiilor și obiceiurilor zonei;
- Degradarea avansată a obiectivelor culturale pe baza lipsei de investiții în acestea;
- Practicarea turismului nedurabil, aspect ce poate duce la degradarea patrimoniului cultural;
- Fonduri europene limitate (fiind insuficiente la nivelul necesităților);
- Dispariția meșterilor și creatorilor populari pe fondul slabei posibilități de valorificare a produselor create;

Sănătate

- Migrarea cadrelor medicale în străinătate ca urmare a nivelului salarial scăzut;
- Efectele negative ale accentuării fenomenului de îmbătrânire și îmbolnăvire a populației;

structurilor sanitare şi dotarea corespunzătoare;
- Implementarea unor campaniile de educare a populației cu privire la domeniul sănătății;

Asistență socială
- Dezvoltarea de parteneriate între instituțiile publice de profil şi ONG-uri;
- Posibilitatea accesării fondurilor structurale europene;
- Posibilitatea preluării modelelor de bună practică din țările Uniunii Europene cu privire la metodologia de abordare a problematicii specifice;
- Dezvoltarea voluntariatului şi a spiritului civic la nivel național;
- Existența structurilor consultative în care reprezentanții principalilor instituții (medic, preot, polițist, etc.) de la nivel local pot dezvolta componenta voluntară;
- Existența cadrului legislativ ce creează facilități pentru mediul economic ce angajează persoane din grupurile vulnerabile în vederea integrării acestora în societate;
- Înființarea unui Incubator de Întreprinderi Sociale, unde grupurile vulnerabile pot desfăşura activități generatoare de venituri;
- Înființarea de cluburi ale pensionarilor unde persoanele vârstnice să poată desfăşura activități de socializare;
- Înființarea, amenajarea şi dotarea de noi creşe;

Salubritate
- Implementarea de campanii de conştientizare a populației privind beneficiile colectării selective a deşeurilor;
- Existența fondurilor europene direcționate către proiecte în domeniul salubrității;
- Dezvoltarea de unități de valorificare energetică şi materială a deşeurilor de la nivel zonal;

Alte servicii publice
- Existența politicilor de stimulare a polițiştilor de a practica în mediul rural, precum Programul Renaşterea Satului Românesc;
- Achiziționarea de mijloace de transport public slab poluante;
- Implementarea de sisteme de supraveghere video în spațiile publice care înregistrează rate ale infracționalității ridicate;
- Crearea unui serviciu de transport public la nivelul întregii Zone Metropolitane Oradea.
- Posibilitățile limitate ale autorităților publice locale de susținere financiară a investițiilor;

Asistență socială
- Creşterea numărului de persoane asistate social ca urmare a crizei economice mondiale;
- Plecarea personalului specializat din sistem ca urmare a salarizării nemotivante;
- Lipsa finanțării organizațiilor non-guvernamentale poate duce la dispariția acestora;
- Lipsa ofertelor de muncă pentru grupurile vulnerabile;
- Capacitatea redusă a instituțiilor publice de a cofinanța proiecte sociale;

Salubritate
- Creşterea cantității de deşeuri generate la nivel zonal pe cap de locuitor;
- Incapacitatea financiară a agenților economici de a implementa rețele proprii de valorificare energetică şi materială a deşeurilor (co-procesare, reciclare, reutilizare);

Alte servicii publice
- Creşterea ratei infracționalității în zonă pe fondul dificultăților financiare întâmpinate de populație;
- Creşterea poluării mediului pe fondul învechirii parcului auto deținut de serviciile de transport public.

1.2.6. Dezvoltare economică

Demografia unităților locale active

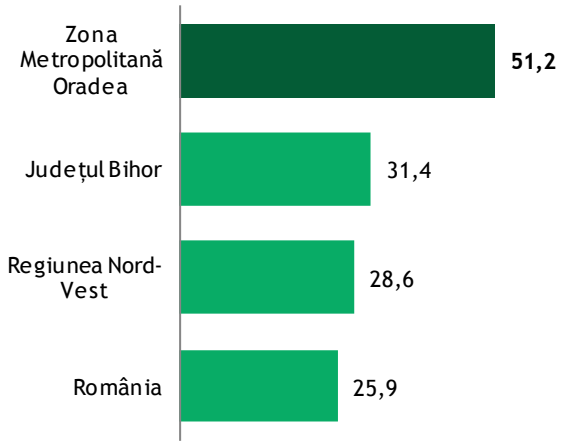
În județul Bihor, în anul 2009, figurau 18.620 unități locale active, reprezentând 24,0% din unitățile locale active de la nivelul Regiunii Nord Vest, fiind al doilea județ din regiune, după județul Cluj (27.530 u.l.a.; 35,4%). Din totalitatea unităților locale active din județul Bihor, 89,3% sunt microîntreprinderi (0-9 salariați), 8,8% întreprinderi mici (10-49 salariați), 1,6% întreprinderi mijlocii (50-249 salariați) și 0,3% întreprinderi mari (250 salariați și peste).

În Zona Metropolitană Oradea, în anul 2009, au fost active 12.840 unități locale, ceea ce reprezintă 67,0% din totalitatea unităților locale active la nivelul județului Bihor.

Raportat la populația de la 1 iulie 2009, densitatea unităților locale active este de 51,2 întreprinderi/1.000 locuitori la nivelul Zonei Metropolitane Oradea, superioară celei înregistrate la nivelul Regiunii Nord Vest (28,6‰) și la nivel național (25,9 întreprinderi la 1.000 locuitori).

În anul 2009, sectorul serviciilor cuprinde 38,8% din unitățile locale active la nivel județean, fiind urmat, în funcție de ponderea firmelor care activează în cadrul respectivului sector, de: comerț (36,4%), industrie

Densitatea unităților locale active la 1.000 de locuitori, în anul 2009

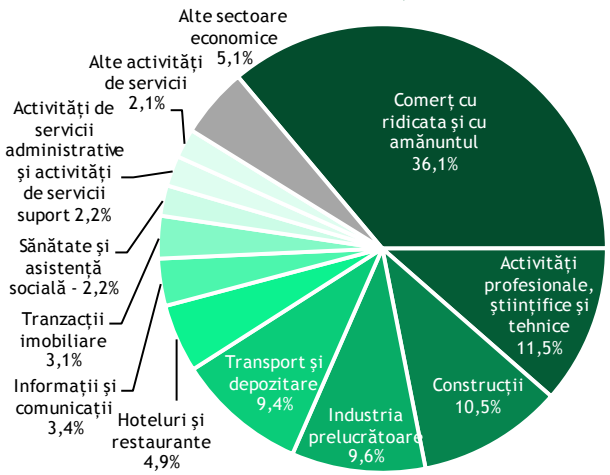

(11,2%), construcții (10,6%) și agricultură (3,0% din totalul unităților locale active la sfârșitul anului 2009).

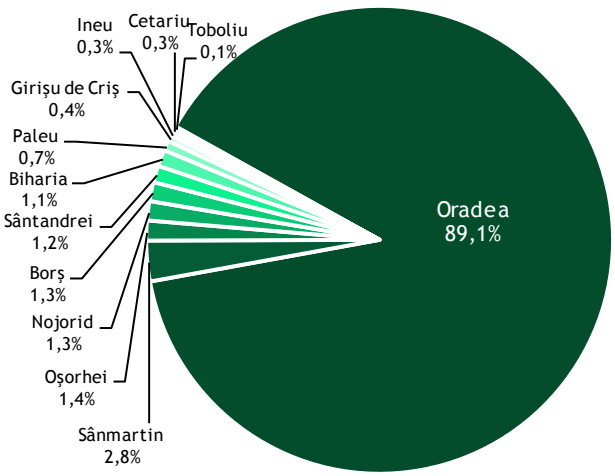
În Zona Metropolitană Oradea predomină unitățile locale active din sectorul serviciilor (41,6%), urmate de sectorul de comerț (36,1%), construcții (10,5%), industrie (10,3%) și agricultură (1,6%).

Activitățile economice în care activează cele mai numeroase unități locale, conform datelor din 2009, sunt reprezentate de Comerț (4.635 unități), Activități profesionale, științifice și tehnice (1.472 unități), Construcții (1.343 unități), Industria prelucrătoare

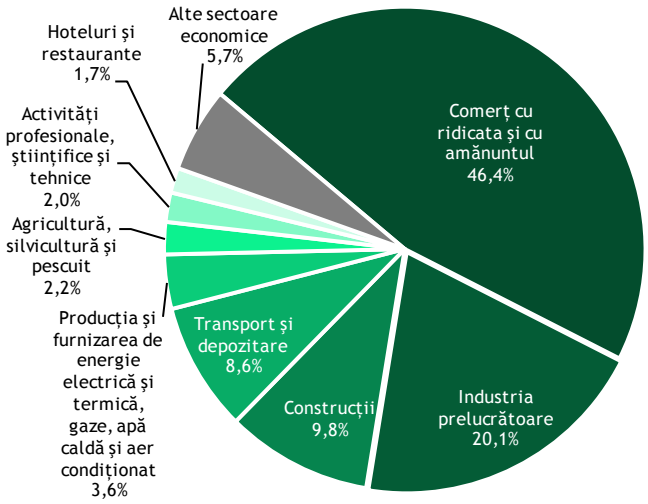
Distribuția unităților locale active din Zona Metropolitană Oradea, pe sectoare economice, în anul 2009

Distribuția unităților locale active din Zona Metropolitană Oradea, pe localități componente, în anul 2009

Distribuția cifrei de afaceri a unităților locale active din Zona Metropolitană Oradea, pe sectoare economice, în anul 2009

(1.238 unități) și Transport și depozitare (1.206 unități).

Cifra de afaceri a unităților locale active

Cifra de afaceri realizată în 2009 de către unitățile locale active din județul Bihor a totalizat 20.418,9 milioane RON, reprezentând 23,4% din totalul regional. Pe clase de mărime, la nivelul anului 2009, întreprinderile mici contribuiau cu 28,1% la formarea cifrei de afaceri județene, urmate îndeaproape de microîntreprinderi cu 27,2%, întreprinderile mijlocii cu 23,1% și întreprinderile mari cu 21,6%.

Din cifra de afaceri realizată la nivel județean, 76,2% este realizată de unitățile locale active din Zona Metropolitană Oradea, în anul 2009, din care 66,0% în municipiul Oradea și 10,2% în mediul rural al Zonei Metropolitane. Dintre localitățile rurale componente Zonei Metropolitane Oradea, comuna Borș se distinge prin cel mai ridicat aport (5,9%) la cifra de afaceri a zonei studiate.

Atât la nivelul Zonei Metropolitane Oradea cât și la nivel județean, regional și național, unitățile locale active din comerț realizează cea mai ridicată cifră de afaceri, acestea fiind urmate de unitățile locale active din industrie.

Important pentru definirea structurii economice a municipiului Oradea, dar și a Zonei Metropolitane Oradea, este faptul că 44,2% din cifra de afaceri din comerț la nivel de județ este realizată de unitățile locale active din municipiul Oradea. De asemenea, în anul 2009, cele 1.071 unități locale active în industria prelucrătoaredin Oradea au realizat 13,3% din cifra de afaceri din domeniu la nivel de județ.

Activitățile economice care au realizat cea mai însemnată cifră de afaceri la nivelul unităților locale active din Zona Metropolitană Oradea sunt: Comerț (7.214,9 mil. lei RON), Industria prelucrătoare (3.122,3 mil. lei RON), Construcții (1.525,3 mil. lei RON), Transport și depozitare (1.344,2 mil. lei RON) și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (566,4 mil. lei RON).

Forța de muncă

Resursele de muncă

Resursele de muncă din județul Bihor, în 2009, erau de 364,5 mii persoane, înregistrând o creștere continuă în ultimii ani. Astfel, față de anul anterior resursele de muncă de la nivelul județului au crescut cu 1,5% (+5,3 mi persoane), iar față de anul 2005 s-a înregistrat o creștere cu 2,7% (+9,5 mii persoane).

Populația ocupată civilă, la nivelul anului 2009, era de 269,1 mii persoane. Populația ocupată civilă la nivelul județului Bihor a cunoscut o creștere în perioada 2005-2007, după care, începând cu 2008 înregistrează reduceri. Astfel, populația ocupată civilă din anul 2009 înregistra o reducere cu 2,4% față de anul 2008 și cu 3,2% față de anul 2007, evoluții similare cu cele de la nivel regional și național.

Rata de ocupare a resurselor de muncă pentru județul Bihor este de 73,8%, semnificativ mai ridicată față de cea înregistrată la nivelul Regiunii Nord Vest (66,1%) și față de nivelul național (60,6%). Totuși, în comparație cu anul 2008, se înregistrează o reducere a ratei de ocupare, involuție similară cu cele de la nivel regional și național.

De altfel, pe întreaga perioadă analizată rata de ocupare a resurselor de muncă din județul Bihor se

menține superioară celei de la nivel regional și național.

Din totalul populației ocupate civile de la nivel județean, 31,8% era ocupată în agricultură, 25,3% în servicii și 24,7% în industrie. Comerțul și construcțiile contribuiau cu 12,9%, respectiv cu 5,2% din totalul populației ocupate civile.

Față de situația de la nivel național, în județul Bihor se înregistra o concentrare mai ridicată în sectorul industriei și agriculturii (+3,6 și 3,2 puncte procentuale) și mai redusă în ceea ce privește serviciile și construcții (-4,0 și -2,2 puncte procentuale).

Salariați

La nivelul anului 2009, numărul mediu al salariaților din județul Bihor a fost de 159.047 persoane, reprezentând aproximativ 25,9% din numărul salariaților înregistrat la nivel regional și 3,3% din numărul salariaților de la nivel național. Principalele sectoare economice, după efectivul de salariați, sunt Industria prelucrătoare (29,4% salariați) și Comerțul (18,8% salariați), aceste domenii concentrând aproximativ 48,2% din salariații din județul Bihor.

Numărul mediu al salariaților înregistrați în anul 2009 în Zona Metropolitană Oradea a fost de 104.572 persoane, cu 4,63% mai puțin decât în anul precedent. Cea mai mare parte a salariaților sunt din municipiul Oradea (93.857 persoane – 89,8%), acesta fiind urmat de comuna Sânmartin (2.890 salariați – 2,76%), comuna Borș (2.546 persoane – 2,43%) și comuna Sântandrei (1.402 salariați – 1,34%).

Câștigul salarial mediu net lunar

În anul 2009, câștigul salarial mediu net lunar în județul Bihor a fost de 1.025,0 lei, ușor mai scăzut decât cel înregistrat la nivelul Regiunii Nord Vest (88,3% din valoarea acestuia). Raportat la salariul mediu net de la nivel național, cel înregistrat la nivelul județului Bihor reprezenta aproximativ 75,3%.

Ca evoluție, se înregistrează o tendință de accentuare a decalajelor dintre salariul mediu net lunar la nivelul județului Bihor și cel de la nivel regional și, mai ales, național.

Numărul șomerilor

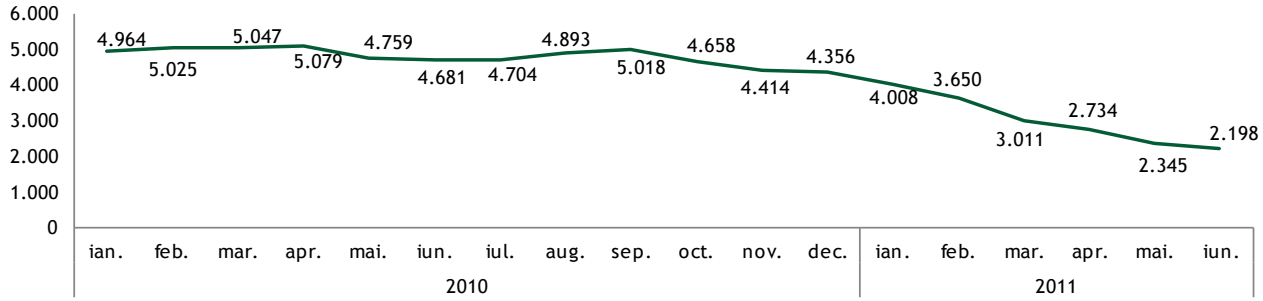
La nivelul anului 2010, rata șomajului în județul Bihor a fost de 5,8%, inferioară celei de la nivel regional (5,9%) și național (6,9%). De altfel, rata șomajului la nivelul județului Bihor înregistrează, în ultimii ani, valori semnificativ mai reduse decât cele de la nivel regional și, în special, național.

Numărul de șomeri înregistrați în Zona Metropolitană Oradea la sfârșitul anului 2010 este de 4.356 persoane, din care trei sferturi sunt din municipiul Oradea. Alte localități care au o contribuție semnificativă la numărul total de șomeri de la nivel zonal sunt: comuna Sânmartin (291 șomeri – 6,7%) și comuna Ineu (222 șomeri – 5,1%).

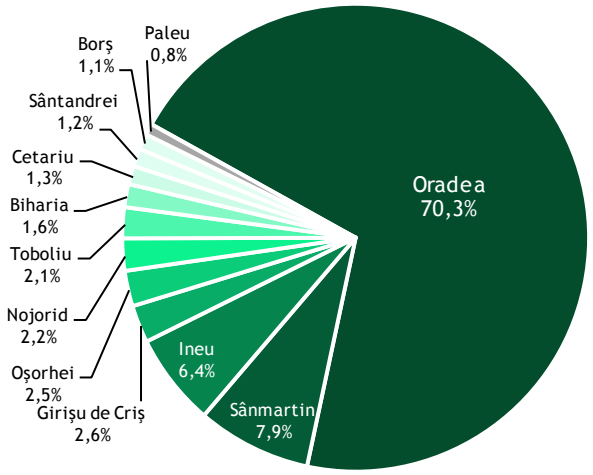
Ponderea șomerilor din zonă în numărul total de șomeri din județul Bihor este de 26,1%.

În Zona Metropolitană Oradea, numărul șomerilor reflectă trendul economic național. Astfel, în ultimele

Evoluția numărului de şomeri înregistrați din Zona Metropolitană Oradea, în perioada ianuarie 2010 - iunie 2011

Distribuția șomerilor din Zona Metropolitană Oradea, pe localități componente, în iunie 2011

luni numărul şomerilor a scăzut constant, ajungând la 2.198 persoane în luna iunie 2011. Față de aceeași perioadă a anului precedent, numărul de şomeri s-a diminuat cu 53%.

Agricultură

Calitatea solurilor

Solul este o materie complexă din punct de vedere al compoziției minerale, organice şi organo-minerale, reprezintă sursa principală de aprovizionare a plantelor cu elemente nutritive, asigurând perpetuarea florei şi faunei în numeroase lanțuri trofice. Este constituit din punct de vedere fizic, din particule solide, apă şi aer. Acestea împreună cu depunerile de natură organică şi anorganică pe sol conduc la accelerarea proceselor fizico-chimice care au loc la nivelul solului în mod continuu.

Terenurile agricole ale județului Bihor sunt acoperite cu o varietate mare de tipuri de sol. Predomină solurile luvice şi luvisolurile, reprezentând 105.602 Ha, adică o suprafață de 29,07%, urmând în ordine descrescândă de brune eumezobazice, soluri aluviale, brune argiloiluviale, cernoziomuri, etc. Cele mai mici suprafețe sunt reprezentate de planosoluri, reprezentând 390 ha, solurile brun roşcate 320 ha şi brun roşcate luvice 279 ha.

Solurile din zona Metropolitană Oradea se înscriu în categoria solurilor cu clase de bonitate ridicate, fiind favorabile agriculturii.

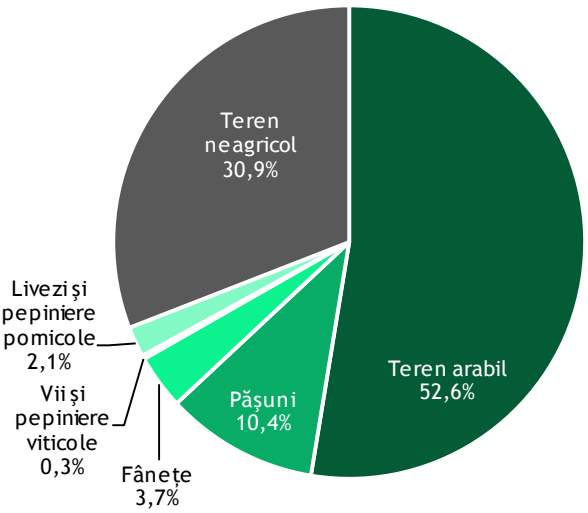
Repartiția terenurilor agricole

Cea mai mare parte a suprafeței Zonei Metropolitane Oradea este ocupată de terenurile agricole (69,1% din suprafața totală), utilizate în principal pentru cultivarea porumbului, grâului, leguminoaselor de câmp, florii soarelui, cartofilor şi orzului.

Se remarcă faptul că Zona Metropolitană deține 13,0% din terenurilor arabile din județul Bihor, din care cele mai întinse suprafețe de teren arabil sunt în comuna Biharia şi comuna Nojorid. De asemenea, 39,7% din livezile şi pepinierele pomicole din județ sunt concentrate în zona municipiului Oradea şi comuna Paleu.

Județul Bihor se remarcă prin potențialul agricol, având o productivitate medie la hectar a principalelor culturi ridicată comparativ cu nivelul regional şi național. De asemenea, Zona Metropolitană Oradea poate fi caracterizată de același potențial agricol.

Distribuția fondului funciar din Zona Metropolitană Oradea, pe categorii de folosință, în anul 2009

Zootehnie

Păşunile şi fânețele din Zona Metropolitane Oradea reprezintă 14,1% din totalitatea terenurilor şi 20,5% din terenurile agricole.

Conform datelor furnizate de Direcția pentru Agricultură şi Dezvoltare rurală Bihor, efectivul de animale existent în ianuarie 2010 în Zona Metropolitană Oradea reprezintă aproximativ 9,1% din efectivul total de animale din județul Bihor. La aceeaşi dată, efectivul de animale din Zona Metropolitană număra 8.740 bovine, 23.617 porcine, 14.723 oi, 1.303 capre, 2.071 cai şi 89.630 păsări.

În luna iunie 2011 erau înscrişi 9 grupuri de producători de produse agricole vegetale şi animale la nivelul județului Bihor, din care 8 în Zona Metropolitană Oradea:

- 3 grupuri în municipiul Oradea (2 - cereale, 1 - plante oleaginoase);
- 2 grupuri în comuna Sântandrei (1 - carne de pasăre şi ouă, 1 - carne de porcine);
- 3 grupuri în comuna Biharia (1 cereale şi plante oleaginoase, 1 cereale, 1 plante oleaginoase).

În anul 2010, au fost înregistrați 15 operatori (14 din Oradea şi 1 din Oşorhei - apicultor) din Zona Metropolitană care se ocupau cu agricultura ecologică. Dintre aceştia, 4 sunt producători agricoli, 4 procesatori şi 7 apicultori.

Pomicultură

În Zona Metropolitană Oradea se regăsesc 39,7% din suprafețele cu livezi şi pepiniere pomicole din județul Bihor. Din localitățile componente Zonei Metropolitane se disting municipiul Oradea şi comuna Paleu, care dețin 96,8% din terenurile ocupate de livezi şi pepiniere pomicole din arealul studiat. În județul Bihor, principalele livezi sunt cele de prune, mere, pere, piersici şi nectarine, caise şi vişine, caise şi zarzăre şi nuci.

Piscicultura

Rețeaua hidrografică şi condițiile climatice ale județului Bihor oferă posibilitatea dezvoltării sectorului piscicol. În iunie 2011, în Zona Metropolitană Oradea erau înscrise 9 amenajări piscicole din 61 amenajări de la nivel de județean. Toate amenajările piscicole din arealul de interes au rol de crescătorie şi se întind pe o suprafață de 154,4 ha.

Amenajările piscicole din zonă sunt populate în special cu crap, dar se mai găsesc: caras, fitofag, novac, ştiucă şi somn.

Industrie şi construcții

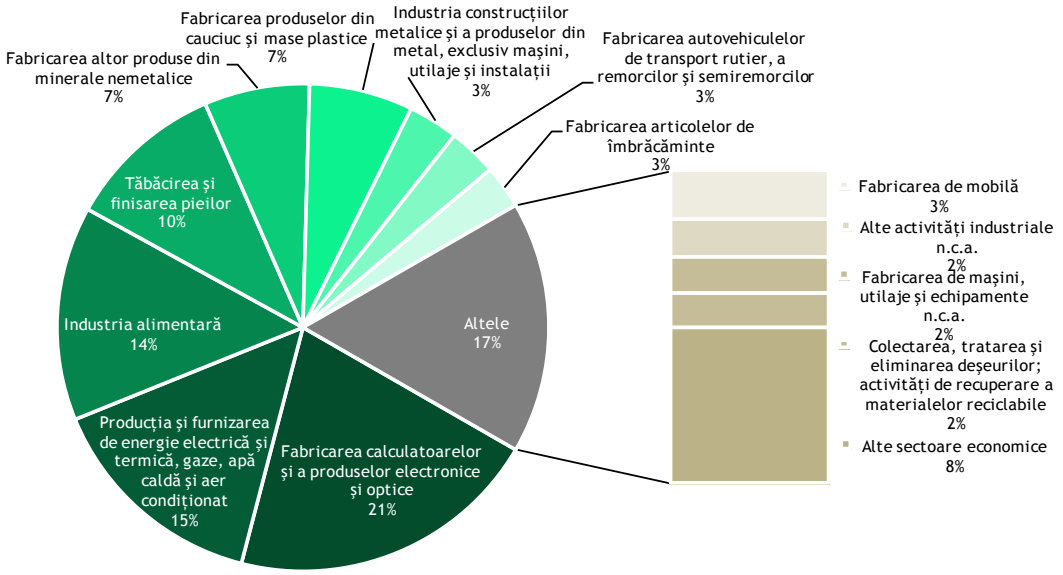
Industrie

Situarea favorabilă pe granița de vest, dezvoltarea industrială a zonei, o infrastructură bine dezvoltată precum şi forța de muncă disponibilă şi calificată în ramuri diverse sunt atribute specifice județului Bihor. Principalele ramuri industriale ale județului Bihor sunt: industria extractivă şi prelucrarea țițeiului, industria pielăriei şi încălțămintei, industria mobilei, industria chimică, industria confecțiilor, industria materialelor de construcții, industria construcțiilor, industria alimentară etc.

Sectorul industrial a avut, în anul 2008, o contribuție de 27,7% (3.391,7 mil. lei) în valoarea adăugată brută realizată în județul Bihor. Comparativ cu anii anteriori, valoarea adăugată brută din industrie la nivel județean aproape s-a dublat (de la 1.550,5 mil. lei în 2003 până la 3.391,7 mil. lei în 2008). Însă, ponderea sectorului a fluctuat în această perioadă de la 29,7% în 2003, până la 31,0% în anul 2007 şi 27,7% în anul 2008. Cu toate acestea, industria este cel mai important sector al economiei județene, urmat de comerț (13,3% din VAB Bihor în 2008), transport, depozitare şi comunicații (12,8%), agricultură, vânătoare şi silvicultură (10,7%) şi construcții (10,3%).

În anul 2009, în județul Bihor au fost înregistrate 2.091 unități locale active în industrie, acestea realizând o cifră de afaceri de 6.177,9 mil. lei. În acelaşi an, în Zona Metropolitană Oradea funcționau 63,2% din unitățile locale active la nivel de județ, totalizând 61,9% din cifra de afaceri județeană la nivelul sectorului industrial.

Distribuția cifrei de afaceri a unităților locale active din industrie, pe grupe CAEN

În Zona Metropolitană ramurile industriale reprezentative sunt, după valoarea cifrei de afaceri obținute: Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice, Industria alimentară, Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor, Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice, Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații, Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor, Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și Fabricarea de mobilă.

Activitatea industrială din Zona Metropolitană Oradea se realizează cu precădere în municipiul Oradea, unde se concentrează 1.141 unități locale active de profil, care au realizat, în anul 2009, o cifră de afaceri de 2.756,64 milioane lei. Din mediul rural, se evidențiază comuna Borș, comuna Sântandrei și comuna Biharia, din punct de vedere al activității industriale.

Construcții

Sectorul de construcții este unul din sectoarele importante ale economiei județului Bihor, în anul 2008 având o contribuție de 10,3% în valoarea adăugată brută. În perioada 2003-2008, valoarea adăugată brută a sectorului de construcții a crescut de 5,7 ori, iar aportul acestuia în VAB total a ajuns de la 4,2% în anul 2003 până la 10,3% în anul 2008.

În anul 2009, în județ, au fost înregistrate 1.977 unități locale active care au realizat o cifră de afaceri de 1.910,5 milioane lei RON. Zona Metropolitană Oradea concentrează 67,9% din unitățile locale active din județ, acestea realizând 79,8% din cifra de afaceri.

Unitățile teritoriale componente ale Zonei Metropolitane Oradea care se remarcă în sectorul construcțiilor, atât din punct de vedere al cifrei de afaceri obținute cât și al numărului de unități locale active, sunt: Oradea, Sânmartin, Biharia, Nojorid și Borș.

Evoluția sectorului de construcții a cunoscut o decădere, atât la nivel național cât și județean, în perioada 2008-2010. Restrângerea acestei activități economice se poate observa prin analiza autorizațiilor de construcții eliberate la nivel local. Cu toate că la nivelul Zonei Metropolitane Oradea numărul total de autorizații de construcții a scăzut drastic în 2010 față de anul anterior (-52,6%), ponderea în cadrul județului s-a păstrat. Așadar, în perioada 2008-2010, numărul de autorizații eliberate în Zona Metropolitană Oradea a reprezentat 74,1%, din numărul total de autorizații de la nivel județean.

Comerț și servicii

Comerț

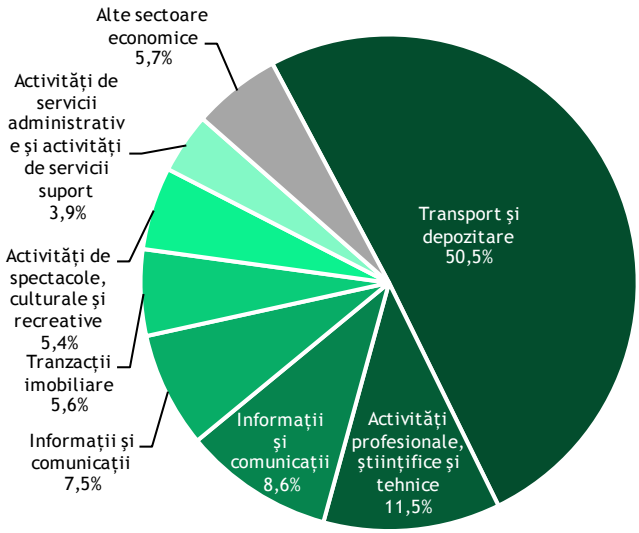
Așa cum a fost prezentat mai sus, sectorul comerțului este cel de-al doilea sector economic din cadrul județului, având o contribuție de 13,3% (1.626,6 lei) în Valoarea adăugată brută județeană, din anul 2008.

În sectorul de comerț au fost înregistrate 6.774 unități locale active, care au realizat o cifră de afaceri de 8.560,6 milioane lei, la nivel județean în anul 2009. În Zona Metropolitană Oradea funcționau 68,4% din unitățile locale active din județ, realizând 84,3% din cifra de afaceri județeană în cadrul sectorului de comerț.

Zona Metropolitană se află, prin intermediul municipiului Oradea, pe harta retailului modern din România. Așadar, în Oradea s-au deschis supermarketuri pentru comercializarea bunurilor de larg consum: Metro (1), Real (2), Selgros (1), Profi (1), Billa (1), Carrefour (3), Novaeuro (4), Kaufland (1), Penny (3), Unicarm (5), Trei G (7), miniMax (1), Iza Incom (2), ABC (10).

Pe piața locală de retail a produselor de bricolaj și a materialelor de construcții sunt prezente magazine precum: Practiker, Mobexpert, Obi, Jysk, Bricostore, Baumax, Dedeman, Ambient și Arabesque.

Distribuția cifrei de afaceri a unităților locale active din sectorul serviciilor, pe secțiuni CAEN

Servicii

La nivelul județului Bihor, serviciile cu cel mai ridicat aport în valoarea adăugată brută sunt reprezentate de transport, depozitare și comunicații (12,8% din VAB - 2008) și tranzacții imobiliare și alte servicii (10,2% din VAB).

În anul 2009, numărul unităților locale active din servicii de la nivelul județului Bihor a fost de 7.218 unități, acestea realizând o cifră de afaceri de 3.176,3 milioane lei. Unitățile locale active din sectorul serviciilor din Zona Metropolitană Oradea reprezintă 74,0% din totalul din județ, iar cifra de afaceri a acestora deține o pondere de 83,8%.

Principalele servicii, după cifra de afaceri obținută în 2009, la nivelul Zonei Metropolitane sunt cele de transport și depozitare (50,5%), activitățile profesionale, științifice și tehnice (11,5%), hoteluri și restaurante (9,8%), informații și comunicații (7,5%), tranzacții imobiliare (5,6%) și activități de spectacole, culturale și recreative (5,4%).

Turism

Structuri de primire turistică

În județul Bihor, în anul 2010, erau înregistrate 110 structuri de primire turistică, reprezentând 16,7% din totalul din Regiunea Nord Vest. Din acest punct de vedere, județul Bihor ocupă locul al treilea, după județul Cluj (33,7%) și Maramureș (29,0%), la nivel regional.

Din totalul de structuri de primire turistică din județul Bihor, 59,1% structuri sunt concentrate în Zona Metropolitană Oradea, ceea ce înseamnă în cifre absolute 65 de unități, la finalul anului 2010. Față de anul precedent, numărul acestor structuri s-a ridicat cu 20,4%, iar față de anul 2005 numărul de structuri de primire turistică s-a majorat cu 47,7%, rata medie anuală de creștere în perioada 2005-2010 fiind de 4,7%.

Zonele care oferă posibilități de cazare sunt: comuna Sânmartin (39 structuri de primire turistică), municipiul Oradea (22 structuri de primire turistică), comuna Borș (2 structuri), comuna Biharia (1 structură) și comuna Oșorhei (1 structură).

Majoritatea structurilor de primire turistică sunt reprezentate de hoteluri (31 unități) și pensiuni agroturistice (23 unități). Alte tipuri de unități de cazare turistică din Zona Metropolitană Oradea sunt motelurile (3 unități), vilele turistice (3 unități), hostelurile (2 unități), pensiunile turistice (2 unități) și hotelurile apartament (1 unitate).

Anul 2010 marchează o creștere simțitoare a numărului de pensiuni agroturistice (de la 13 unități în 2009 până la 2010), și a numărului de hoteluri (de la 26 unități în 2009 până la 31 în anul 2010), dar și o scădere a numărului de pensiuni turistice (de la 7 unități în 2009 până la 2 unități în anul 2010).

Capacitatea de cazare existentă

În județul Bihor, structurile de primire turistică au o capacitate de cazare existentă de 9.152 locuri, adică 35,07% din totalul capacității de cazare existentă în Nord Vest, fiind primul județ din regiune. Județul Bihor este urmat pe poziția secundă și terță de județul Cluj (26,7%) și Maramureș (16,7%).

Din totalul capacității de cazare turistică existente de la nivelul județului, 74,7% se află în structurile de primire turistică din Zona Metropolitană Oradea. Deși numărul de structuri de primire turistică s-a ridicat cu 47,7% (458 locuri), în perioada 2005-2010, capacitatea de cazare turistică existentă s-a diminuat cu 6,3%, în aceeași perioadă. Între anii 2005-2010, capacitatea de cazare turistică existentă s-a diminuat cu un ritm mediu anual de -1,1%.

Unitățile de primire turistică din stațiunile comunei Sânmartin concentrează 77,9% din capacitatea de cazare existentă la nivelul Zonei Metropolitane Oradea. În municipiul Oradea, capacitatea de primire turistică existentă reprezintă 18,4%, în comuna Borș 2,6%, în comuna Biharia 0,6%, iar în comuna Oșorhei 0,5% din capacitatea de cazare turistică existentă la nivelul Zonei Metropolitane Oradea, în anul 2010.

Aproximativ 88,0% din capacitatea de cazare turistică existentă la nivelul Zonei Metropolitane este disponibilă în hoteluri și 6,2% în pensiunile agroturistice. Capacitatea de primire turistică de la nivelul hostelurilor reprezintă 2,5%, în moteluri sunt 1,5% locuri, în vilele turistice sunt 0,7% locuri, în pensiunile turistice sunt 0,6% locuri, iar în hotelurile de apartament se regăsesc 0,5% locuri.

În anul 2010 se remarcă o creștere de 2 ori a numărului de locuri existente în unitățile de tip hostel, și o majorare de 81,9% a numărului de locuri din pensiunile agroturistice. În același timp, s-a diminuat vizibil numărul de locuri existente la nivelul vilelor turistice (-69,7%) și al pensiunilor turistice (-66,4%).

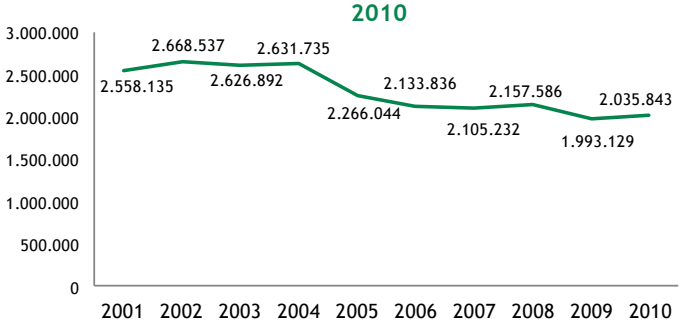
În Zona Metropolitană Oradea, în anul 2010, numărul mediu de locuri de cazare existente per hotel este de 193 locuri, pentru un hostel revin 86 locuri, pentru un hotel apartament revin 36 de locuri, pentru un motel revin 35 locuri, într-o vilă turistică revin 16,7 locuri, într-o pensiune turistică revin 19,0 locuri iar într-o pensiune agroturistică revin 18,3 locuri.

Capacitatea de cazare în funcțiune

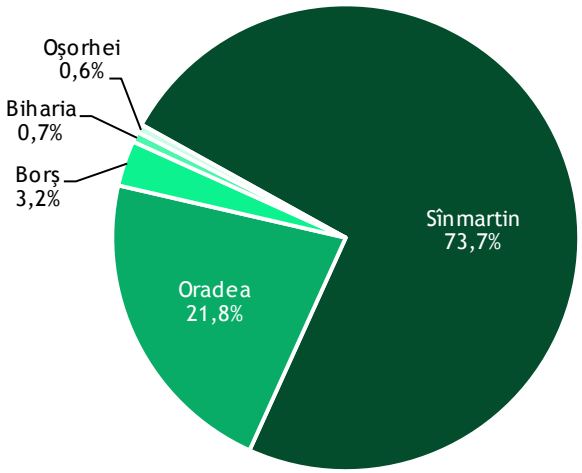
În Regiunea Nord Vest, în anul 2010, au fost în funcțiune 8.105.382 locuri de cazare, din care 29,1% în județul Bihor. Acesta este al doilea județ din regiune după capacitatea de cazare turistică în funcțiune, după județul Cluj (31,9%).

Așadar, din cele 2.354.654 locuri – zile de la nivelul județului Bihor, 86,5% reprezintă capacitatea de cazare în funcțiune din Zona Metropolitană Oradea. Față de

Evoluția capacității de cazare în funcțiune din Zona Metropolitană Oradea, în perioada 2001 - 2010

Distribuția capacității de cazare în funcțiunedin Zona Metropolitană Oradea, pe localități componente, în anul 2010

anul precedent, în anul 2010 capacitatea de cazare în funcțiune (locuri – zile), a crescut cu 2,1%, iar față de anul 2005 capacitatea de cazare turistică în funcțiune s-a redus cu 10,2%. În perioada 2005-2010, capacitatea de cazare în funcțiune a scăzut cu un ritm mediu anual de 4,0%.

Ponderea cea mai ridicată a capacității de cazare în funcțiune de la nivelul Zonei Metropolitane Oradea se înregistrează în comuna Sânmartin (73,7%) în care se regăsesc stațiunile Băile Felix și 1 Mai. În municipiul Oradea se concentrează 21,8% din capacitatea ce cazare turistică în funcțiune din Zona Metropolitană Oradea.

Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică

În anul 2010, Regiunea Nord Vest a captat 702.838 turiști, din care 27,6% turiști au vizitat județul Bihor, clasat pe locul al doilea după județul Cluj (34,5%). Din totalitatea numărului de turiști din județul Bihor, 84,6% au fost turiști români și 15,4% turiști străini, conform datelor pentru anul 2010.

În Zona Metropolitană Oradea, au fost înregistrați 177.254 turiști, ceea ce însemnă 91,3% din totalul turiștilor din județul Bihor, în anul 2010. Față de anul anterior, numărul turiștilor din Zona Metropolitană a scăzut cu 4,1%, iar față de anul 2005 a scăzut cu 8,7%.

În perioada 2005-2010, numărul turiștilor s-a diminuat cu o rată medie anuală de 1,1%.

În 2010, în comuna Sânmartin au ajuns 94.813 turiști (53,5% din total turiștilor în ZMO), iar în municipiul Oradea s-au înregistrat 71.388 turiști (40,3% din totalul turiștilor în ZMO). În comuna Borș s-au înregistrat 4,9% turiști, în comuna Oșorhei 0,8% turiști, iar în comuna Biharia 0,6% turiștii de la nivelul Zonei Metropolitane Oradea.

Cel mai ridicat număr de sosiri din Zona Metropolitană Oradea s-a înregistrat în cadrul hotelurilor (147.269 turiști - 83,1% din total). Următoarele categorii de structuri de primire turistică, după numărul de turiști sosiți, sunt reprezentate de pensiunile agroturistice (6,5% turiști), hosteluri (5,7%), moteluri (1,6%), vile turistice (1,4%), pensiuni turistice (1,4%) și hotelurile apartament (0,2%).

Pe tipuri de structuri de primire turistică, comparativ cu anul 2009, în anul 2010, s-a mărit de 4,5 ori numărul turiștilor înregistrați în hotelurile apartament, cu 46,0% numărul turiștilor din hosteluri și cu 45,7% efectivul turiștilor cazați în pensiunile agroturistice. În același timp, s-a înregistrat diminuarea numărului de turiști din vilele turistice (-72,6%), pensiunile turistice (-12,3%) și din hoteluri (-4,7%).

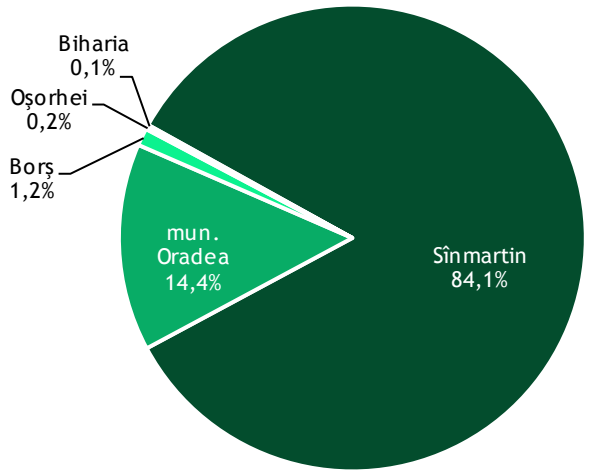
Sezonalitate

În lunile iulie – august se înregistrează în județul Bihor cel mai ridicat număr de turiști, reprezintând aproximativ 25% din totalul turiștilor din întregul an. Astfel, se conturează sezonul turistic al județului, în perioada iulie-august, când sosesc în medie 27.991 turiști (conform datelor din perioada 2007-2010).

În schimb, în lunile ianuarie-februarie se înregistrează cele mai scăzute valori ale numărului de turiști în județul Bihor, sosind un număr mediu de 10.802 turiști.

În sezonul cald (iulie-august) sosesc în județ cu 17.189 turiști mai mult, adică de 2,6 ori mai mulți turiști decât în sezonul rece (ianuarie-februarie).

Distribuția înnoptărilor din structurile de cazare din Zona Metropolitană Oradea, pe localități componente, în anul 2010

Înnoptări ale turiştilor în structurile de primire turistică

În anul 2010, turiștii sosiți în Regiunea Nord Vest au realizat 1.884.543 înnoptări, din care 46,9% în structurile de cazare din județul Bihor, județul clasându-se pe primul loc în cadrul regiunii.

În Zona Metropolitană Oradea s-au realizat 830.230 înnoptări, reprezentând 93,8% din totalul de la nivel de județ, în anul 2010.

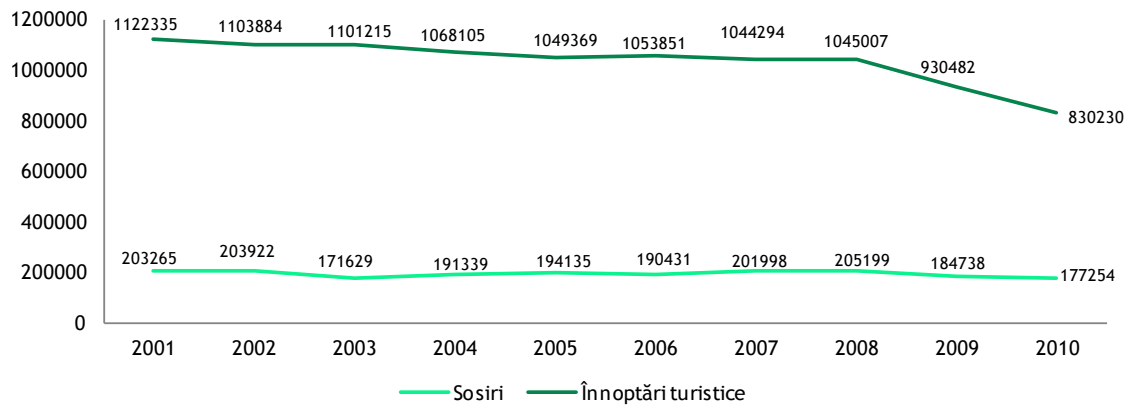
Anul 2010 marchează anul cu cele mai puține înnoptări din perioada 2005-2009. Aşadar, în 2010, față de anul precedent, numărul înnoptărilor s-a diminuat cu 10,8%, iar față de anul 2005, numărul acestora a scăzut cu 20,9%.

În cadrul Zonei Metropolitane Oradea, în comuna Sânmartin se realizează cele mai multe înnoptări, datorită specificului turistic al acestei localități, (698.244 nopți - 84,1% din totalitatea înnoptărilor din 2010 la nivelul zonei). Imediat următorul este municipiul Oradea, cu 14,4% din înnoptări, şi comunele Borş (1,2%), Oşorhei (0,2%) şi Biharia (0,1%).

Pe tipuri de structuri de primire turistică, 93,9% din înnoptările de la nivelul Zonei Metropolitane Oradea, din anul 2010, se înregistrează în hoteluri. Alte structuri de primire turistică preferate de turişti pentru a înnopta sunt pensiunile agroturistice (3,0%), hostelurile (1,5%), vilele turistice (0,5%), pensiunile turistice (0,4%), motelurile (0,4%) şi hotelurile apartament (0,2%).

Față de anul precedent, în anul 2010, ca urmare a creşterii numărului de locuri disponibile în hotelurile apartament, numărul de înnoptări în acest tip de structură a crescut de 5,8 ori. În acelaşi timp, s-a ridicat numărul de înnoptări în hosteluri (+78,5%) şi în pensiunile agroturistice (+76,4%). Pe de altă parte s-a diminuat remarcabil numărul de înnoptări din vilele turistice (-72,8%), pensiunile turistice (-36,6%) şi hoteluri (-10,8%).

Evoluția sosirilor şi înnoptărilor turistice în structurile de cazare din Zona Metropolitană Oradea, în perioada 2001-2010

Durata medie de şedere

La nivelul Regiunii Nord Vest, în anul 2010, durata medie de şedere a unui turist a fost de 2,7 zile, în timp ce la nivelul judeţului Bihor durata medie de şedere a fost de 4,6 zile, cu aproximativ 2 zile peste valoarea medie de la nivel regional.

În anul 2010, valoarea duratei medii de şedere a turiştilor în structurile de primire turistică din zona Metropolitană Oradea este de 4,7 zile, uşor peste valoarea de la nivel judeţean (4,6 zile). Faţă de anii anteriori se remarcă o continuă scădere a duratei medii de şedere, de la 5,4 zile în anul 2005 până la 4,7 zile în anul 2010.

În structurile de primire turistică din comuna Sânmartin, turiştii preferă să stea mai mult timp, durata medie de şedere, în anul 2010, fiind de 7,4 zile, cu aproximativ 3 zile peste durata medie de şedere de la nivelul Zonei Metropolitane Oradea. În municipiul Oradea durata medie de şedere este de 1,7 zile, în comuna Borş este de 1,2 zile, în comuna Oşorhei este de 1,1 zile şi în comuna Biharia este de 1,0 zile.

Pe tipuri de structuri de primire turistică, durata medie de şedere cea mai ridicată se înregistrează la nivelul hotelurilor (5,3 zile), hotelurilor apartament (4,2 zile) şi pensiunilor agroturistice (2,2 zile). În vilele turistice durata medie de şedere este de 1,7 zile, în pensiunile turistice de 1,4 zile, în hosteluri de 1,2 zile, iar în moteluri de 1,1 zile.

Indicele de utilizare netă a capacităţii de cazare

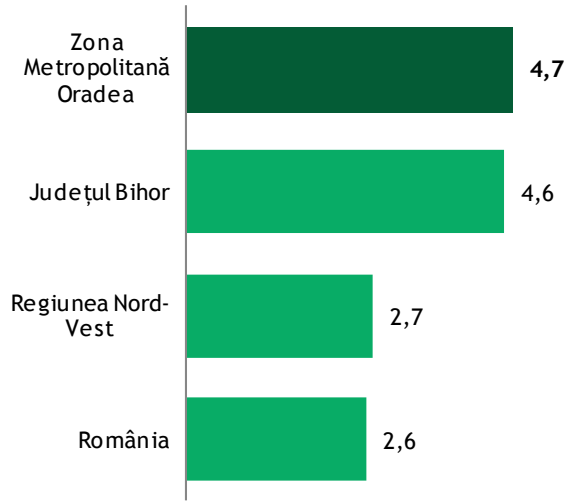
Indicele de utilizare netă a capacităţii de cazare turistică în funcţiune arată procentul în care capacitatea de cazare în funcţiune a fost utilizată într-o perioadă turistică. Aşadar, în anul 2010, în Regiunea Nord Vest indicele de utilizare a capacităţii de cazare în funcţiune a fost de 23,3%, iar în judeţul Bihor 37,6%.

La nivelul Zonei Metropolitane Oradea, indicele de utilizare netă a capacităţii de cazare este de 40,8%, depăşind nivelul judeţean. Din perioada 2005-2010, ultimul an înregistrează cel mai scăzut indice al utilizării capacităţii de cazare în funcţiune.

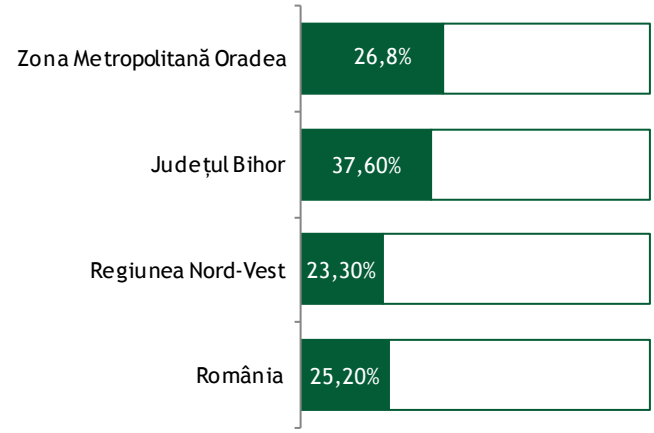
În cadrul Zonei Metropolitane Oradea, în comuna Sânmartin se înregistrează cel mai ridicat indice de utilizare a capacităţii de cazare (46,5%), aceasta fiind urmată de municipiul Oradea, unde indicele de utilizare a capacităţii de cazare a fost de 15,5%.

Faţă de anul anterior, în anul 2010 se remarcă o tendinţă generală de diminuare a indicelui de utilizare a capacităţii de cazare la nivelul localităţilor componente Zonei Metropolitane Oradea, cu excepţia

Durata medie de cazare în structurile de primire turistică, în anul 2010 (număr zile)

Indicele de utilizare netă a capacităţii de cazare în funcţiune, în anul 2010

comunei Oșorhei, unde indicele s-a majorat de la 8,7% în anul 2009 la 13,9% în anul 2010.

Hotelurile au avut, în anul 2010, cel mai ridicat indice de utilizare a capacității de cazare (44,4%). În hosteluri, indicele a fost de 20,9%, în vilele turistice acesta a fost de 20,5%, în pensiunile turistice a fost de 19,7%, în pensiunile agroturistice a fost de 19,2%, în hotelurile apartament de 12,9%, iar în moteluri de 8,2%.

Pe parcursul anului, în lunile iulie – august se înregistrează cel mai ridicat indice de utilizare a capacității de cazare la nivel județean, marcând sezonul turistic cald.

Tendințele economice, la nivel mondial și național, și-au pus amprenta asupra sectorului turistic al județului Bihor, observându-se în anul 2010 o diminuare clară a indicelui de utilizare a capacității de cazare în plin sezon turistic.

Resurse turistice

Zona Metropolitană Oradea dispune de resurse turistice însemnate, de natură istorică, religioasă, culturală, dar și atracții specifice turismului de sănătate și sportiv.

Pe Lista Monumentelor Istorice se regăsesc 170 de monumente din Zona Metropolitană, din care 115 monumente istorice localizate în municipiul Oradea.

Oradea

Principalul centru turistic al Zonei Metropolitane este reprezentat de municipiul Oradea. Aflată azi pe granița vestică a României, Oradea a stat din totdeauna la răscrucea unor drumuri comerciale importante ce legau occidentul și orientul. Înfățișarea ei de astăzi stă sub semnul multiplelor influențe înregistrate de istorie, nu doar în plan arhitectural – cel mai evident în prezent – ci și structural, economic, social și nu în ultimul rând, cultural. Deși orașul este atestat documentar doar din anul 1113, arealul a fost locuit încă din Paleolitic. În Evul Mediu a devenit un cadru citadin care a făcut posibilă conviețuirea mai multor etnii și manifestarea specificului fiecăreia, în același spațiu. De-a lungul timpului s-au conturat astfel mai multe personalități ale orașului.

Un tur al orașului oferă șansa turiștilor de a admira clădiri deosebite, cu arhitectura specifică: Complexul baroc format din **Palatul Episcopal**, **Basilica Romano-Catolică** – cu numeroase fresce realizate de J.N. Schöph și Francesco Storno – și **Șirul Canonicilor**, ansamblu construit în a doua parte a secolului al XVIII-lea, fostul **Palat al Finanțelor** (1890, stil eclectic, actualmente adăpostește Policlinica), **Mănăstirea Capucinilor** (1837, construită în stil neoclasic), **Teatrul** (1899-1900), Palatele: Astoria (1902-1906), Rimanoczi (1903), Vulturul Negru (1907-1909), Moskovits Miksa (1905), Ulmann (1913), Apollo (1913-1914), Palatul de Justiție (1898), Sinagoga neologă (1890), Palatul Primăriei (1902-1903), Palatul Episcopiei Greco-Catolice (1903-1904), Biserica romano-catolică Olosig (1876,1903-1905); Biserica romano-catolica Sf. Ladislau (1723-1742); Biserica cu Luna.

Merită admirate vitraliile din pasajul **„Vulturul Negru”**, simbol al orașului executat în atelierele de sticlărie Neuman la 1909, precum și mecanismul indicând fazele Lunii, realizat în anul 1793 de Georg Rueppe, funcțional și astăzi. De asemenea, merită ascultate concertele de Crăciun, susținute la orga donată de Maria Tereza la 1780, de la Basilica Romano-Catolică.

Cetatea fortificată, situată în zona centrală a orașului, este un punct de atracție important, fiind cea mai mare și mai bine păstrată cetate pentagonală din Europa de Sud Est, reconstruită în stil italian în secolul al XVI-lea.

Palatul Baroc din Oradea. Palatul Episcopiei Romano-Catolice din Oradea, cunoscut și ca Palatul Baroc din Oradea, este unul din cele mai valoroase edificii construite în stil baroc pe teritoriul României. La fel ca și Bazilica Sf. Maria și Șirul Canonicilor, palatul a fost ridicat în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Cele trei obiective formează împreună cel mai important complex baroc din România, precum și unul din cele mai reprezentative ale Europei de Sud-Est. Planul inițial al clădirii prevedea palatul ca sediu al Episcopiei romano-catolice de Oradea, dar în timpul perioadei 1945-1989, clădirea a fost folosită mai întâi ca azil pentru revoluționarii comuniști greci refugiați în România. În ianuarie 1971 se deschide aici Muzeul Țării

Crișurilor din Oradea. În prezent, Palatul aparține Episcopiei romano-catolice.

Bazilica Romano-Catolică din Oradea. Bazilica Romano-Catolică din Oradea, cu hramul Sfânta Maria, este cel mai mare edificiu baroc de pe teritoriul României și între cele mai frumoase bazilici din Europa. Bazilica a fost construită între 1752-1780. Orga datează din anul 1780, este opera lui Fridolin Festl, și a fost dăruită catedralei de împărăteasa Maria Terezia a Austriei. Bazilica adăpostește herma cu moaștele Sfântului Ladislau. Catedrala Romano-Catolică din Oradea a fost construită în secolul al XVII-lea. În prezent este monument istoric.

Şirul Canonicilor. Șirul canonicilor este un monument de arhitectură barocă în Oradea. Este compus din 57 de arcade care constituie un coridor lung de peste 250 de metri unind 10 clădiri. A fost construit în perioada 1750-1875, după proiectul arhitectului F.A. Hillebrandt. Până în 1780 au fost ridicate primele 7 din cele 10 clădiri, alte două clădiri au fost terminate în 1863, iar cea de-a zecea a fost finalizată în 1875, la mai mult de 100 de ani de la inițierea construcției primei clădiri. În faza inițială în cadrul complexului de clădiri fusese inclus și un seminar teologic romano-catolic, care însă nu a mai fost construit aici.

Palatul Finanțelor. Inițial Palatul Finanțelor Publice, clădirea a fost construită în stil eclectic, probabil în 1895 de Rimanoczy Kalman junior. A devenit Policlinică după cel de-al doilea război mondial

Teatrul de Stat. Printre cele mai importante instituții de cultură din Oradea este Teatrul de Stat. Clădirea Teatrului de Stat este una dintre cele mai însemnate edificii de patrimoniu din Oradea. Proiectul a fost întocmit de renumita firmă de arhitecți Fellner și Helmer din Viena, iar realizarea lui, care a durat doar 15 luni, din 10 iulie 1899 până în 15 octombrie 1900, s-a derulat sub asistența arhitecților orădeni Rimanóczy Kálmán, Guttmann József și Rendes Vilmos.

În 9 și 10 octombrie 1927 se inaugurează prima stagiune românească la teatrul denumit atunci Regina Maria, cu reprezentațiile Teatrului Național din Cluj, al cărui director era poetul și dramaturgul Victor Eftimiu. În 29 ianuarie 1928 se constituie Asociația „Vestul Românesc” cu scopul predilect de a întemeia un teatru stabil și un cotidian românesc. Sub direcția Comitetului Central al Asociației pe 18 septembrie 1928 ia ființă Teatrul Asociației Vestul Românesc, primul teatru românesc stabil din Oradea.

Filarmonica de Stat. Viață muzicală orădeană a devenit intensă începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când un tânăr muzician, Johann Michael Haydn (1737-1806), fratele mai mic al lui Joseph Haydn, a fost numit organist și dirijor în curtea episcopului Patachich Ádám între anii 1760-1762. El a fost urmat între 1764-1769 de Karl Ditters von Dittersdorf (1739-1799). Cei doi muzicieni sunt considerați ca fondatori ai vieții muzicale orădene. La 5 ianuarie 1888 are loc primul „concert filarmonic” din Oradea, sub conducerea dirijorului Schnitzl J., orchestra interpreta Uvertura la opera Tancred de Rossini, Serenada nr. 3 de Wolkmann, Variațiuni pentru corn de Ekhard și Simfonia nr. 40 în sol minor de Mozart. În 1890 se constituie Asociația Prietenilor Muzicii din Oradea Mare, printre scopurile ei fiind înscrise educația în domeniul muzicii culte, organizarea de concerte și spectacole și înființarea unei școli de muzică. Sub patronajul acestei instituții se inaugurează pe lângă Teatru, o secție de operă. În 1949 Societatea Filarmonică devine instituție de stat, desfășurând o bogată activitate muzicală în țară și peste hotare.

Mănăstirea Capucinilor. Ansamblul Mănăstirii Capucinilor este format din Biserica romano-catolică "Vizita Sf. Fecioare Maria la Sf. Elisabeta" (fosta biserica a mănăstirii capucinilor) și claustrul, datate din perioada 1734 – 1742 și refăcute în 1836-1838.

Hotelul (fostul Palat Sztarill) Astoria din Oradea. Proiectul clădirii aparține arhitectului Sztarill Ferencz și datează din 1902. Construcția se desfășoară pe două străzi, are trei nivele, cele două etaje superioare ieșind din planul fațadei. Fațadele sunt puternic ritmate prin tratarea uniformă a golurilor, existența axului de simetrie fiind aproape imperceptibilă.

Pe peretele Cafenelei Literare Emke, o placă comemorativă înștiințează că era locul preferat al marelui poet maghiar Ady Endre, o personalitate proeminentă a grupării literare care a reușit să

tipărească în anul 1908 antologia "A holnap" (Ziua de mâine).

Reşedinţa Episcopiei Ortodoxe Române (fostul Palat Rimanóczy K. junior). Palatul Rimanoczy Junior este o clădire de patrimoniu din Oradea. Edificiul a fost construit în anul 1905, în stil eclectic, după proiectul lui Kálmán Rimanóczy jr. Clădirea este situată pe strada Roman Ciorogariu. Fațada are la etajul doi o loggie centrală, iar la colț sunt două balcoane.

Teatrul pentru Copii și Tineret Arcadia. Teatrul de Stat pentru Copii și Tineret Arcadia, (fostul Teatru de Păpuși) a luat ființă în anul 1950 la inițiativa unui grup format din entuziaști iubitori ai genului.

Clădirea în care funcționează teatrul datează din anul 1760 când aici era inaugurat cu mare pompă hanul „Arborele verde" în proprietatea Capitului Romano-catolic. În această clădire au locuit funcționarii Capitului, dar a funcționat și o temniță. În timpul marelui incendiu din 1836 s-a distrus și acest han, după care a fost reconstruit păstrând zidurile existente. În anul 1877 era o clădire cu două etaje acoperită cu țiglă având 87 camere de oaspeți, cafenea, berărie, cârciumă, o sală mare și una mai mică. După 20 de ani hanul a fost modernizat și transformat într-un hotel de categoria I-a cu 40 de camere, o sală de bal luxoasă, restaurant, cafenea. Nu se știe cu exactitate când a trecut din proprietatea Capitului în proprietatea municipiului, însă în 1908 Adorjan Emil și Kurländer Ede, arhitecții care au construit complexul Vulturul Negru au cumpărat clădirea hotelului Arborele Verde, tot în acel an transformând-o în forma actuală.

Hotelul a fost desființat, camerele de la etaj au fost transformate în locuințe și birouri, iar restaurantul în magazie, proiectantul și executantul fiind Sztarill Ferencz. Pentru a asigura o ieșire a pasajului Vulturul Negru și spre strada Vasile Alecsandri s-a demolat casa scării exterioare a fostului hotel și s-a construit o nouă scară în interiorul clădirii, actuala intrare la Teatrul Arcadia. Fosta sală mare a fost transformată în localul Cabaretului "Bonbonniere", astăzi sala de spectacole a instituției. La parter s-au amenajat o serie de magazine și cinematograful „Urania". Având în vedere vechimea, istoria arhitectura sa, care intersectează trei stiluri: baroc târziu, eclectic și secession, este o clădire de patrimoniu, protejată de UNESCO.

Palatul Vulturul Negru. Palatul Vulturul Negru este un monument arhitectonic reprezentativ al municipiului Oradea. Palatul, aflat la intersecția str. Independenței Nr.1 cu Piața Unirii 2-4 și Vasile Alecsandri nr.8, a fost construit între 1907-1908 de arhitecții orădeni Marcell Komor și Dezső Jakob, în stil secession. Antreprenorul lucrării a fost Ferenc Sztarill. Pe locul acestei clădiri s-a aflat palatul Arborele Verde, care dispunea de o sală ce găzduia manifestările culturale și politice.

Clădirea este multifuncțională, cuprinzând, la vremea inaugurării, cazino, hotel, birouri, restaurant, grupate în trei corpuri asimetrice. În prezent, în clădire funcționează un hotel, un cinematograf, o banca, și mai multe cluburi, cafenele și restaurante, fiind un loc important de intalnire pentru scena sociala a Oradiei.Vitraliul cu vulturul negru, devenit o emblemă a ansamblului, a fost executat în 1909, în atelierul orădean Neumann K.

Palatul Moskovits Miksa. Edificiul al cărui proiect din 1905 îi aparţine arhitectului Rimanoczy Kalman jr. este unul dintre cele mai frumoase exemple ale stilului secession.

Palatul Ullmann din Oradea. Clădire construită în stilul secession-ului vienez, se presupune a fi fost proiectată de arh. Löbl Ferenc și terminată în anul 1913. Clădirea e formată din subsol, un parter înalt, mezanin și trei etaje care se dezvoltă în jurul unei curți interioare. Ultimul etaj este mansardat, acoperit fiind de un acoperiș foarte înalt. În planul fațadei se remarcă simetria față de axul central, frumoasa proporționare a traveelor, atât pe orizontal cât și pe vertical. Decorația, reprezentativă pentru secession-ul vienez se reduce la medalioane de stuc, butoni de carămidă, feronerie, vitralii și basorelieful de ceramică, executat în atelierul Zsolnay, cu smalț metalifer de culoarea bronzului reprezentând "Menora" păzită de doi lei.

Palatul Apollo din Oradea. În secolul al XIX-lea, exista, pe amplasamentul actualului Palat Apollo, un han cu numele Apollo. În 1910 Consiliul Orăşenesc a dorit să valorifice terenul (prin vânzarea terenului sau construirea unui imobil pe care municipalitatea să-l

închirieze) şi a hotărât ca pe acel amplasament să fie ridicat un nou imobil. În primăvara anului 1911 Rimanóczy Kálmán junior a prezentat proiectul care a fost acceptat şi apreciat de Consiliul Juridic Municipal. Rimanóczy Kálmán junior a câştigat licitaţia, având ce mai bună ofertă, dar a murit în 12 iulie 1912. Văduva arhitectului a cerut Consiliului Municipal să-l însărcineze pe inginerul-arhitect **Krausze Tivadar** pentru a coordona lucrările la noua clădire, deoarece acesta a fost colaboratorul arhitectului. Palatul a fost o comandă a Consiliului Municipal Oradea şi era singurul imobil de raport ridicat la iniţiativa acestuia, toate celelalte imobile de raport construite la începutul secolului al XX-lea fiind proprietăţi private. Pentru a realiza venituri, municipalitatea a oferit spre închiriere spaţiile din imobil. În condiţiile izbucnirii războiului a fost dificil de găsit chiriaşi pentru toate spaţiile, pentru cafeneaua de la parter, pentru trei dintre apartamentele de lux şi atelierele de la etajul al treilea.

Palatul Justiţiei. Amplasat în fosta Piata Szechenyi, Palatul Frimont, construcţie sub forma de L, a fost cumparat în 22 ianuarie 1868 de comitatul Bihor contra sumei de 50.000 Ft., de la ultima descendenta a familiei contelui.

Proiectul Palatului, în stil eclectic, aparţine ing. Kiss Istvàn şi a fost executat de către Guttman Jozsef şi Rendes Vilmos, fiind inaugurat la 13 august 1898, data de la care va adăposti tribunalul, pana în 1951. Pe parcursul timpului, imobilul a avut ca destinaţii:Tribunalul Comitatului, Sediul Regionalei Partidului Comunist „Crişana", Sediului Comitetului Judeţean de Partid Bihor, Prefectura Judeţului Bihor, iar din anul 1998 imobilul a trecut din administrarea Prefecturii Judeţului Bihor în administrarea Ministerului Justiţiei.

In prezent, în clădirea situată în municipiul Oradea, str. Parcul Traian nr.12, funcţionează: Curtea de Apel Oradea, Tribunalul Bihor, Judecătoria Oradea şi Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea.

Sinagoga Neologă. Sinagoga Neologă Sion din Oradea este un lăcaş de cult evreiesc din municipiul Oradea, localizat pe Str. Independenţei nr. 22. Ea a fost construită în perioada 1877-1878 în stil neomaur. Sinagoga Neologă din Oradea a fost inclusă pe Lista monumentelor istorice din judeţul Bihor din anul 2004.

Palatul Primăriei Oradea. Palatul primăriei în Oradea este o clădire amplasată în partea de nord-vest a Pieţei Centrale (Unirii). A fost înălţată între anii 1902-1903 după planurile arhitectului Kálmán Rimanóczy. Palatul se află pe fostul amplasament al episcopiei catolice din secolul XVIII. Un element deosebit îl constituie asimetria în plan al construcţiei, clădirea îmbinând stilul eclectic şi renascentist.

Clădirea este prevăzută în partea dinspre Crişul Repede cu un turn cu ceas înalt de 50 m. În anul 1944 acoperişul original a ars în luptele pentru cucerirea oraşului de către trupele romano-sovietice.

Palatul Episcopiei Greco-Catolice din Oradea. Palatul Episcopiei Greco-Catolice este un monument de arhitectură din Oradea, ridicat pe locul vechiului palat al Episcopiei Greco-Catolice de Oradea Mare. Lucrările de construcţie au avut loc între anii 1903-1905. Clădirea a fost edificată în stil eclectic, după proiectul arhitectului Kálmán Rimanóczy. Edificiul a fost inaugurat de episcopul Demetriu Radu pe 11 iunie 1905.

Biserica Romano-Catolică Olosig. Pe acest loc călugării franciscani au construit în perioada 1732-1743 o biserică şi o mănăstire. Biserica a fost transformată în anul 1876 de Knapp Ferenc, care i-a adăugat turnul. În perioada 1903-1905 a fost reconstruită nava bisericii şi s-au construit şi două turnuri secundare în stil eclectic după proiectul arhitectului Rimanóczy Kálmán junior. Din vechea biserică a rămas doar cripta şi şase altare laterale iar clădirea mănăstirii vechi face parte din spitalul militar.

Biserica Sf. Ladislau. Biserica Sfântul Ladislau din Oradea este unul din cele mai vechi edificii ecleziastice ale oraşului. În biserică se găseşte cel mai vechi altar din Oradea care se află în uz din 1730 până în prezent. Lucrările de construcţie a bisericii, care o vreme a îndeplinit funcţia de catedrală episcopală, au început în jurul anului 1720 şi au fost finalizate în 1741. Tabloul de deasupra altarului principal îl reprezintă pe Sf. Ladislau întinzând cheile oraşului episcopului de Oradea. Frescele de pe boltă, pictate în anul 1908 de Gyula Turz, prezintă diferite scene din viaţa regelui

Ladislau: cum face să izvorască apă din stâncă, cum supraveghează construcția primei catedrale din Oradea etc.

Biserica cu Lună. Biserica cu Lună, cunoscută și sub denumirea Catedrala Adormirea Maicii Domnului, este o biserică creștin-ortodoxă aflată în Oradea, construită între anii 1784-1790. A fost denumită astfel datorită unui mecanism unic în Europa, aflat pe turla bisericii, care are menirea de a pune în mișcare o sferă cu diametrul de 3 m, de forma lunii, vopsită jumătate în negru, jumătate în auriu. Această sferă se deplasează după mișcarea de rotație a Lunii în jurul Pământului și arată, prin rotirea sa, toate fazele Lunii.

Cetatea Oradea. Cetatea Oradea reprezintă un monument arhitectonic din România, una dintre puținele cetăți utilizate și în prezent. Un amănunt interesant este faptul că turcii au rebotezat bastioanele cetății: Çingene tabyası (bastionul Țiganilor = actualul bastion Ciunt), Koperdan tabyası (bastionul Auriu), Yuram tabyası (bastionul Crăișor), Kukuk tabyası (bastionul Bethlen) și Aga tabyası (bastionul Roșu). De asemenea, corpurile componente ale cetății, Biserica Romano-Catolică, brutăria, grajdurile, poarta de vest, Statul Major al garnizoanei au o puternică încărcătură istorică. În prezent, Cetatea se află în proces de restaurare pentru ca obiectivul să fie reintrodus în circuitul turistic național, regional și internațional.

Grădina Zoologică Oradea. Grădina Zoologică din Oradea datează din anul 1960, an în care au fost aduse aici primele animale, dar pentru publicul larg a fost deschisă abia în 1962. Se întinde pe o suprafață de 3,2 hectare. În prezent, Grădina Zoologică se află în proces de modernizare și reamenajare.

Comuna Biharia

Cetatea Biharia (Castrum Byhor, azi ruine) este situată la 14 km nord de Oradea, lângă satul omonim, într-o zonă de șes inundabil. Este menționată în izvoare ca aparținând voievodului Menumorut care a rezistat aici 13 zile asediului maghiar (sfârșitul secolului al X-lea). În secolul al XI-lea aici a fost reședința unui Episcopat Romano-Catolic, mutat apoi la Oradea.

Cetatea Biharia, pe vremuri, a devenit reședința de județ, ce a dat numele județului. Cetatea ei uriașă de pământ, a devenit cel mai impozant monument de această natură a țării noastre. Importanța locului a fost cunoscută de locuitori încă din epoca bronzului, drept dovadă fiind și mormanul de pământ de formă ovală (neregulată), ridicat pe terasa pârâului Cosmo. Acesta este cunoscut de localnici cu denumirea de Cetatea Fetelor. Legendele legate de acesta sunt puse în legătură cu cuceririle turcești, fie că aici au fost refugiate fetele din fața turcilor, fie că turcii au ținut aici în robie femeile prinse. Cetatea de pământ ce se găsește la vest de Cetatea Fetelor, intersectând-o pe acesta cu zidul ei exterior, a fost construită într-o dimensiune apreciabilă și azi. Suprafața ei este de 4,7 ha. Este o suprafață dreptunghiulară având mărimea de 115 x 150 metri, care este înconjurată de un șanț cu lățimea de 15-20 metri și cu înălțimea de 5-7 metri.

Comuna Borș

Alături de **bisericile** din comună, un punct de atracție al comunei Borș este **clădirea Consiliului Popular Comunal**, care datează ca și construcție de la începutul secolului al XIX-lea.

Comuna Cetariu

Principalele obiective turistice din localitate sunt:

- Biserica reformată din satul Cetariu, construcție secolul al XIII-lea, monument istoric;
- Biserica romano-catolică „Sfânta Maria" din Cetariu, construită între anii 1804 - 1809, monument istoric;
- Biserica reformată din satul Șișterea, construcție secolul al XIII-lea, monument istoric;
- Casa parohială a bisericii romano-catolice din satul Cetariu, construcție 1743, monument istoric;
- Așezarea fortificată de la Șușturogi;
- Așezarea medievală de la Tăutelec.

Lacul Cetariu. Cu o suprafață de aproximativ 33 ha și aflat la 15 km de Oradea, lacul Cetariu este un punct de atracție pentru pescarii de crap prin numeroasele capturi înregistrate, drilurile bătăioase ale crapilor și, nu în ultimul rând, peisajul superb. Adâncimea medie a lacului este de 2,5 m, iar un mal este la marginea pădurii, accesul fiind destul de bun. Cu o populație de

crapi foarte numeroasă și sănătoasă, lacul Cetariu atrage tot mai mulți pescari de crap ce practică catch&releas-ul, capturile cu o medie de 5-6 kg nefiind o raritate. Speciile întâlnite în lac sunt crapul cu media de 6 kg, carasul, știuca și fitofagul. Este renumit și prin organizarea împreună cu Aps Carpfan a unor concursuri din ce în ce mai reușite și cu o cantitate de peste capturat considerabilă. Balta este dotată cu toalete, locuri de campare și pe malul cu pădurea, iar accesul auto este destul de bun în condiții de vreme nefavorabilă.

Lacul Valea Popii Șișterea. Lacul de pescuit Valea Popii Șișterea are o mărime de 15-16 ha, adâncime maximă 6 m, adâncime medie 4 m. Lacul este situat la marginea unei păduri, ideal pentru partide de pescuit chiar și pe timp foarte călduros. Lacul este dotat cu grupuri sanitare, magazin și zonă de grătar și campare. Pescarii practică catch&releas-ul.

Comuna Girișu de Criș

Principalele obiective turistice din localitate sunt:

- Biserici și monumente ale eroilor în fiecare sat al comunei;
- Zona verde din Lunca Crișului Repede și Canalul Colector;
- Casa Flutur Florian (1886).

Comuna Ineu

Biserica Sf. Arhangheli Mihail și Gavril din Botean. Aflată în mijlocul satului Botean, pe un deal și înconjurată de pruni, biserica de lemn se prezintă într-o stare de conservare destul de bună. Documentele de arhivă atestă că la 24 mai 1720 locuitorilor satului Botean li se aprobă o sumă de bani (15 florini) pentru construirea bisericii, construirea ei având loc probabil între anii 1720 și 1724.

Complexul de agrement din Ineu. Este întins pe 30 de hectare și cuprinde două lacuri artificiale, cabane pentru pescuit, club de echitație cu cai nobili și primul teren de golf din Bihor, completat de terenuri de antrenamente, printre care și unul poziționat în mijlocul unui lac.

Lacul de pescuit din localitatea Husasău de Criș, la doar 10 km de municipiul Oradea, la ieșirea din Oșorhei spre Fughiu, pe E60 Oradea Cluj. Suprafața totală a lacului este de peste 2 hectare și abundă în diferite soiuri de pești: crap, caras, șalău, somn, știucă, clean. Lacul este dotat cu căsuțe din lemn pentru cazare, zone de grătar grill și filigorie.

Comuna Nojorid

Biserica de lemn "Sf. Dumitru", sat Păușa. Biserica de lemn "Sf. Dumitru" din Păușa a fost construită la începutul secolului al XVIII-lea. Planul este compus din pronaos, naos și absidă trapezoidală a altarului. Turnul are o structură proprie barocului, fiind compus din șapte părți supraetajate. Una din icoanele iconostasului, "Arhanghelul Mihail" este datată 1838, pe latura lungă din dreapta. Pronaosul nu este decorat decât pe latura de est, spre naos. Pe strana nordică din naos zugravul Ioan Lăpăușanu, cel care a pictat biserica, și-a făcut autoportretul îmbrăcat cu suman și ițari. Pe strana sudică este portretul preotului, fratele zugravului.

Comuna Oşorhei

Principalele obiective turistice din localitate sunt:

- **Biserica din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”** (1710), Oșorhei.
- **Biserica reformată** din secolul al XVIII-lea, Fughiu.
- **Poiana Narciselor** este o arie protejată de interes național ce corespunde categoriei a IV-a IUCN (rezervație naturală, tip botanic), în suprafață de 2 ha, situată în pădurea Alparea, unde trăiește narcisa sălbatică (Narcissus augustifolius), specie ocrotită. Rezervația naturală Pădurea cu narcise de la Oșorhei, este acoperită cu pădure de foioase (fag, stejar, mesteacăn, alun, tei), unde în pâlcuri, vegetează o specie protejată de narcisă sălbatică (Narcissus angustifolius).

Comuna Paleu

Lacul de acumulare Paleu. Lacul de acumulare are un luciu de apă de 14 ha, aflat în vecinătatea drumului ce leagă Paleu cu Oradea, prin Săldăbagiu de Munte, într-o zonă cu vegetație forestieră.

Rezervație naturală botanică "Valea Roșie" Săldăbagiu de Munte. Se întinde pe o suprafață de 4 ha și se află la 4 km de satul Săldăbagiu de munte. Prezintă o floră autentică spontană de fâneață ancestrală, cu specii de plante rare pentru această zonă de vest a țării. Din păcate, această rezervație (de durată 1981) demonstrează fără putință de tăgadă că intervenția, antropică în natură este ireversibilă, multe din speciile ocrotite dispărând în timp.

Comuna Sânmartin

Stațiunea Băile Felix este cea mai cunoscută stațiune balneară din România, cu renume și în afara granițelor. Descoperite din antichitate, izvoarele de apă geo-termală la temperaturi de 45 și 112 °C, au proprietăți curative certificate, fiind oligometalice, bicarbonate, calcice și sodice, iar nămolurile au proprietăți sapropelice (bogate în hidrosulfură de fier coloidală).

Băile Felix dispun de o bogată bază de tratament ce cuprinde: instalații pentru băi la cadă, instalații pentru aplicații calde cu nămol și parafină, bazine cu apă termală, instalații pentru elongații sub apă, instalații pentru electro și hidro terapie, saună, piscine acoperite și în aer liber, săli de gimnastică medicală. Datorita climei blânde în lacurile stațiunii trăiesc nuferi subtropicali.

Rezervația Naturală „Lacul cu Nuferi – Pârâul Peștea, stațiunea Băile 1 Mai. Este un pârâu care izvorăște de lângă Băile Felix, (mai precis din lacul din localitatea Băile 1 Mai) și care traversează localitatea. Rezervația Naturală „Lacul cu Nuferi – Pârâul Peștea" este singurul loc din Europa unde crește din terțiar până în zilele noastre nufărul tropical (nimphaea lotus var. thermalis – relict glaciar). Unicitatea nufărului susținută de cea a roșioarei lui Racoviță (roșioara – endemis – Scardinius erythrophatanuls racovitzai) și a melcului (Melanopsia parreysii) dau o importanță științifică majoră rezervației. Lacul este populat cu pești exotici și broaște țestoase.
Rezervația naturală "Situl fosilifer de pe Dealul Şimleului", satul Betfia. Se întinde pe o suprafață de 5 hectare. Aici s-au descoperit resturi de reptile, păsări și numeroase mamifere din Pleistocenul mediu.

Stațiunea Băile 1 Mai a fost cunoscută de-a lungul timpului și sub numele de Băile Episcopiei (sec. XV-XVII). Stațiunea s-a făcut remarcata mai ales datorita apelor minerale și a nămolului sapropelic extras din lacul aflat în localitate, utilizate în tratarea unor afecțiuni reumatismale, afecțiuni ale sistemului nervos central și periferic și afecțiuni ginecologice. Stațiunea se bucura de un climat de tip continental moderat de șes, temperatura medie anuala fiind de 10,5 °C, iar cea din perioada estivala, de 21,3 °C. Presiunea atmosferica medie este de 770 mm coloana de mercur. Efectul benefic al apelor termale din stațiune a fost descoperit cu foarte mulți ani în urmă. Primele tratamente care se făceau erau cu nămolul extras de pe fundul albiei pârâului Peta și din jurul izvoarelor termale. Acesta era aplicat direct pe părțile dureroase ale corpului și așa s-a descoperit efectul de vindecare.

Biserica-sală cu hramul „Naşterea Maicii Domnului". Biserica are formă pătrată, fără turn, datând din secolul al XIV-lea, cu modificări din 1857 și restaurată în 1977, cu elemente gotice și romanice, din satul Haieu.

Alte obiective din localitate sunt:

- **Avenul de la Betfia** sau Avenul "Hudra Bradii" (impropriu numit de localnici "Craterul de la Betfia"), fenomenul carstic de pe Dealul Şomleului. Acesta are o adâncime de 86 de metri, puțul său având o cădere aproape verticală de 54 metri).
- **Capela de la Haieu**, o impresionantă biserică-sală de sorginte medievală (sec. XIV), în care se mai pot observa elemente arhitecturale romanice, cisterciene și gotice (restaurată în anul 1977);
- **Clădirea Sanifarm**, o fostă mănăstire aparținătoare ordinului călugăresc Sf. Vincențiu, frumoasă clădire de arhitectură barocă, construită în sec. al XVIII-lea.
- **Biserica ortodoxă din Rontău** (sec. XV)
- **Biserica unită (greco-catolică) din Haieu** (1906);
- **Biserica de lemn din Brusturi și Biserica Greco-Catolică** din Băile Felix.

Comuna Sântandrei

Principalul obiectiv turistic din localitate este Biserica romano-catolică Palota - monument istoric.

Comuna Toboliu

Turnul Ciung (Donjon de cetate), Cheresig. Turnul Ciung datează din secolul XIII-XIV. Acesta a fost construit din cărămidă, în plină câmpie, și este înconjurat de un val circular de pământ ce avea probabil palisade în trecut. A fost asediat și ars de trupele lui Gheorghe Doja în 1514.

Evenimente turistice

În marea lor majoritate, festivalurile și evenimentele din Zona Metropolitană Oradea sunt de factură locală sau regională (transfrontaliere), însă municipiul Oradea găzduiește și evenimente de importanță internațională.

Multe din localități au manifestări de tip târguri, zilele localității sau altfel de evenimente tematice: Zilele Orașului Oradea (octombrie), Festivalul cântecelor și dansurilor țigănești (Băile Felix – martie), Zilele Comunei Borș (iulie), Zilele Sportului (comuna Borș), Balul strugurilor (Paleu, Borș - septembrie și octombrie), Ziua Apei și Pământului (Borș - martie, aprilie), Zilele comunei Cetariu (august), Zilele satului Tărian (comuna Girișu de Criș – aprilie), Zilele comunei Paleu, Concursuri de pescuit (lacul Cetariu și Șișterea), Comemorarea diverselor evenimente istorice, Spectacole;

Dintre manifestările cu caracter național sau internațional, majoritatea sunt cu tematică cultural-artistică, fiind organizate în principal în municipiul Oradea: Festum Varadinum (mai), Festivalul Internațional de Dans Sportiv (noiembrie), Târgul Internațional al bunurilor de consum (septembrie), etc.

Festivalul "Toamna Orădeană", organizat în preajma aniversarii Municipiului Oradea, este un polarizator important de festivaluri și evenimente fiind un festival cu caracter cultural-sportiv și social și se întinde pe durata a aproximativ 3 săptămâni. Festivalul cuprinde spectacole de teatru, expoziții, manifestări culturale și concerte în aer liber.
Așadar, Oradea găzduiește pe întreaga perioadă a anului o diversitate de evenimente:

- *Târguri tematice*: Târgul imobiliar, Târgul Palincarilor, Târgul de antichități, Târg de animale și păsări, Târgul auto, Târgul de Cariere, Târgul Tradițional de Paști, Târgul Reducerilor Lunare - Turism, calatorii, distractie și relaxare / Travel, party & relax; Târgul regional de frumusețe, fitness, wellness, spa, ingrijire corporală, sănătate; Expomariage Oradea, Târg de mobilă și decorațiuni interioare.
- *Festivaluri*: Oktoberfest Ramada Oradea, Festivalul Vinului, Festivalul Copiilor, Festivalul de Teatru scurt, Flori frumoase de pe Cris (festival national folcloric), etc.;
- *Manifestări culturale* (expoziții de artă, piese de teatru, concerte), *științifice* (conferințe, seminarii) și *sportive* (concursuri, campionate, turnee) și de *divertisment* (circ, stand-un comedy). Majoritatea evenimentelor științifice sunt organizate de sau în parteneriat cu Universitatea din Oradea, de organizațiile neguvernamentale din Oradea.

Forme de turism practicabile

Beneficiind de un bogat patrimoniu turistic, în Zona Metropolitană Oradea se pretează practicarea mai multor forme de turism:

Turism de afaceri și evenimente. Așezarea geografică a Zonei Metropolitane Oradea, faptul că în acest areal sunt concentrate 67,0% unități locale active din totalul la nivel județean și principalele instituții județene (în Oradea), creează un potențial ridicat pentru practicarea turismului de afaceri și de evenimente. În Zona Metropolitană erau în funcțiune 65 de structuri de primire turistică, la finalul anului 2010, din care 31 hoteluri, 3 moteluri, 2 hosteluri și 1 hotel apartament. Mare parte din aceste structuri de primire turistică oferă facilități pentru desfășurarea de conferințe, seminarii, evenimente, congrese, simpozioane, etc.

De asemenea, în zonă se desfășoară, pe perioada întregului an, evenimente de natură economică, științifică, sportivă și culturală.

Turism de tranzit. De la/spre Vama Borș, pe direcția drumurilor europene E60 (Borș – Oradea – Oșorhei) și E79 (Oradea – Sânmartin), se practică turism de tranzit, întrucât acest punct de trecere face legătura cu Ungaria, având corespondent pe teritoriul R. Ungară, Punctul Artand.

Prin intermediul Aeroportului Internațional Oradea se realizează curse naționale spre/dinspre. Aeroportul Internațional Oradea este deschis oficial traficului internațional de persoane și mărfuri, punct poliție de frontieră, vamă, poliție sanitar-veterinară.

Acest tip de turism este unul dinamic ce necesită servicii specifice rapide: service-uri, servicii rent-a-car, puncte de informare pe traseu, structuri de cazare și alimentație publică.

Turism de sănătate. Acest tip de turism este legat în principal de apele termale și minerale. Locurile cele mai atractive sunt acelea care, pe lângă serviciul de bază, sunt completate cu servicii conexe cum ar fi: tratament, saună, ștrand, terenuri de sport, fitness, wellness; formând în esență un complex care să satisfacă nevoile întregii familii, de la vindecare, prevenție până la distracție.

Efectele benefice ale apelor termale din stațiunea Băile Felix și Băile 1 Mai sunt folosite pentru tratarea unor afecțiuni precum: afecțiuni reumatismale inflamatorii (poliartrita reumatoidă, spondiloza anchilozantă), afecțiuni reumatismale degenerative (spondiloză cervicală, dorsală și lombară, poliartroză), afecțiuni reumatismale abarticulare, afecțiuni post-traumatice, afecțiuni neurologice periferice, afecțiuni neurologice centrale, afecțiuni ginecologice, afecțiuni asociate (boli de nutriție și metabolism, boli endocrine). În prevenția și tratarea acestor afecțiuni se folosesc mai multe tipuri de proceduri: kinetoterapie, băi calde cu ape minerale în cazi și bazine, electroterapie, hidroterapie, aerohelioterapie în bazine deschise cu apă termală, aerosoli, gimnastică medicală, băi de lumină, saună, cosmetică.

Turism cultural. Zona Metropolitană Oradea dispune de un patrimoniu cultural bogat: Cetatea Oradea, Cetatea Biharia, centrul istoric Oradea, precum și alte numeroase atracții turistice de natură istorică, arhitecturală, de interes național și internațional. Acestea stau mărturie culturii și istoriei locului.

Muzeul Țării Crișurilor, împreună cu Teatrul de Stat Oradea, Teatrul de Păpuși Arcadia, Filarmonica de Stat Oradea și alte instituții culturale, în colaborare cu administrațiile locale, organizațiile neguvernamentale organizează evenimente culturale semnificative la nivel local, județean și național: expoziții de artă, spectacole, concerte de muzică simfonică, etc.

Evenimente specifice acestei zone bogate în obiceiuri și tradiții sunt organizate pentru păstrarea și în același timp pentru promovarea acestora: Festivalul vinului și al pălincii (Muzeul Țării Crișurilor Oradea), Festivalul cântecului, dansului și portului popular bihorean (Muzeul Țării Crișurilor Oradea), Festivalul de muzică sacră și al obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou (Oradea), Târgul meșterilor populari din România (Muzeul Țării Crișurilor sau Cetatea Oradea), Festivalul cântecelor și dansurilor țigănești (Băile Felix), Balul strugurilor (Paleu, Borș).

Turism religios. Oradea este un important centru religios, constituindu-se într-un important obiectiv pentru turismul de această factură. Considerat "oraș al bisericilor", Oradea a fost dintotdeauna un spațiu în care religiile și confesiunile s-au dezvoltat armonios fără conflicte. Astfel în Oradea există cea mai mare comunitate de buddhiști din România, iar religiile tradiționale, protestante și neoprotestante își au și ele un rol important, atât ca și reprezentativitate cât și ca lăcașuri de cult. În Oradea există câteva biserici catolice din secolul XVII, precum și o Bazilica în stil baroc, alături de complexul baroc.

Atât în Oradea, dar și în celelalte localități componente Zonei Metropolitane Oradea, lăcașurile de cult dedicate religiei ortodoxe, greco-catolice, iudaice, neoprotestante stau dovadă etapelor prin care au trecut localnicii din punct de vedere al credinței, al dezvoltării economice și al stilurilor arhitecturale.

Turism sportiv. Facilitățile disponibile în municipiul Oradea pentru activitățile sportive (Sala Sporturilor Antonio Alexe, Ștrandul Municipal, Stadionul municipal Iuliu Bodola, Stadionul Tineretului, Stadionul Voința, Ștrandul Iosia Nord, Bazinul Olimpic Oradea, etc.), specificul reliefului zonei, înscriu Zona Metropolitană Oradea în rândul destinațiilor pentru turism sportiv.

În municipiul Oradea se desfășoară anual evenimente sportive de amploare locală, regională dar și națională: Campionatul european de baschet feminin, Turneul Național de Beach Volley la seniori, etc.

Începătorii sau maeștrii în arta echitației se pot bucura de o gamă variată de cai dresați de la baza hipică din Băile Felix, unde există trasee amenajate prin păduri și pajiști.

Lacurile amenajate, din comuna Cetariu și Paleu, oferă pescarilor profesioniști și amatori capturi considerabile de crap, caras, știucă, fitofag, dar și un peisaj de neuitat. Pe aceste lacuri se organizează și concursuri specifice.

Ecoturism. Ecoturismul are un potențial de dezvoltare mare, dat fiind interesul turistic crescut pentru biodiversitate. Ecoturismul are un impact minim asupra naturii, contribuind la conservarea acesteia și la bunăstarea comunității locale, aducând un aport important la educația ecologică.

Zonal, suprafața asupra căreia acesta acționează, include în aria sa faună și floră variată și forme de relief cât mai diversificate. Printre activitățile care pot fi practicate, se numără: observarea păsărilor și a animalelor sălbatice, drumețiile tematice, explorarea zonei carstice dar și cicloturismul. Pentru astfel de modalități de recreere, sunt necesare fiecărei destinații în parte, ghizi locali pregătiți, zone aerisite cu trafic redus și rețete gastronomice cu specific, produse exclusiv din preparate naturale.

Pe arealul Zonei Metropolitane Oradea sunt recunoscute patru arii protejate de interes național:

- Fâneața Valea Roșie, 4 ha, comuna Paleu;
- Pădurea cu narcise de la Oșorhei, 2 ha, comuna Oșorhei, sat Alparea;
- Pârâul Peța, 4 ha, comuna Sânmartin, sat Rontău;
- Locul fosilifer de pe Dealul Șomleu, 5 ha, comuna Sânmartin, loc. Betfia.
-

Structuri de sprijin al afacerilor

Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Bihor

Este o organizație independentă, neguvernamentală și non-profit, care sprijină înființarea și dezvoltarea afacerilor în județul Bihor, punând la dispoziția celor interesați o gamă largă de servicii specializate: asistență pentru înființarea unei afaceri și întocmirea documentației necesare; informații referitoare la surse de finanțare a afacerilor și la modul de accesare a acestora; întocmirea de planuri de afaceri, studii de piață, planuri de marketing, proiecte pentru obținerea de finanțări nerambursabile și rambursabile; promovarea potențialului economic al firmelor din județ pe piața națională și internațională; găsirea de parteneri de afaceri și medierea contactelor de afaceri; informații referitoare la firmele din județ; eliberarea de certificate de origine a mărfurilor, a certificatelor de forță majoră, vizarea facturilor și a altor documente comerciale; eliberarea de recomandări și certificate de bonitate; consultanță de afaceri, financiar-contabilă, juridică; asistență juridică la încheierea și derularea contractelor comerciale; organizarea de târguri și expoziții, misiuni economice, parteneriate de afaceri, în țară și în străinătate; programe de pregătire profesională, programe de instruire în domeniul afacerilor, seminarii; acces la biblioteca instituției; arbitraj comercial; înscrierea gajurilor în arhiva electronică de garanții reale mobiliare.

Oficiul Registrului Comerțului Bihor

Oficiul Registrului Comerțului este instituția abilitată de lege să efectueze înregistrarea firmelor în județul Bihor. Pe lângă activitatea de înregistrare propriu-zisă, această instituție oferă și servicii de consiliere pentru înființarea unei afaceri, de întocmire a actelor necesare și reprezentare în fața instanțelor competente să autorizeze înființarea firmei, precum și de obținere a avizelor necesare desfășurării activității.

Etapele ce trebuie parcurse pentru înființarea unei afaceri sunt: rezervarea denumirii; întocmirea actului constitutiv; alcătuirea dosarului de înmatriculare; obținerea avizelor; înmatricularea societății.

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord Vest Biroul Județean Bihor

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest acționează în județul Bihor prin intermediul Biroului Județean, în scopul implementării la nivel local a politicii de dezvoltare regională.

Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest, organism executiv al Consiliului pentru Dezvoltare Regională,

prin competențele sale de planificare strategică este forța motrice a dezvoltării durabile a regiunii.

Agenția susține dezvoltarea și interesele de dezvoltare ale comunităților locale, fiind puntea de legătură între acestea, autoritățile naționale și instituțiile europene relevante.

Agenția urmărește implementarea politicilor de coeziune economică și socială la nivelul regiunii, promovează și implementează programe de dezvoltare și asigură serviciile necesare comunităților și investitorilor pentru maximizarea beneficiilor economice și sociale la nivelul regiunii.

Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Bihor

Agenția pentru ocuparea forței de muncă oferă angajatorilor și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă următoarele servicii: măsuri pentru stimularea ocupării forței de muncă prin creșterea șanselor de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; măsuri pentru stimularea angajatorilor în vederea încadrării în muncă a șomerilor și crearea de noi locuri de muncă.

Federația Patronilor Bihor

Federația Patronilor Bihor este o organizație non-guvernamentală, apolitică, non profit, înființată în anul 1991, cu statut și personalitate juridică proprie. Scopul Federației este sprijinirea inițiativei particulare și reprezentarea intereselor oamenilor de afaceri din județul Bihor.

Federația Patronilor Bihor este cea mai mare organizație patronală județeană din țară, având peste 250 de membrii activi.
Principalul rol asumat de Federația Patronilor Bihor este de a veni în întâmpinarea problemelor generale și punctuale ale firmelor bihorene și de a ajuta la soluționarea lor. Acționăm în direcții pe care le-am considerat prioritare pentru mediul economic în general și pentru interesele membrilor.

În vederea sprijinirii dezvoltării sectorului de afaceri, Federația Patronilor Bihor colaborează cu organizații similare din țară și din străinătate, precum și cu un număr însemnat de organizații și instituții finanțatoare.

Incubatorul de afaceri euroregional Oradea

Incubatorul de afaceri euroregional Oradea este un proiect inițiat de Consiliul Județean Bihor, și realizat cu finanțare de la Uniunea Europeana. Obiectivul specific al proiectului este promovarea și sprijinirea cooperării pe linie economică între tinerii întreprinzători din județele Bihor și Hajdu Bihar (Ungaria).

Incubatorul de afaceri are rolul de a oferi servicii specializate unor anumite categorii de întreprinzători, acționând ca un factor complementar față de organizațiile existente de sprijinire a dezvoltării întreprinzători mici și mijlocii private.

Oferă o gamă complexă de servicii profesionale de asistență, instruire și consultanță destinate potențialilor întreprinzători cât și întreprinderilor mici și mijlocii din Euroregiune - și nu numai - incubatorul de afaceri asigură lansarea și dezvoltarea unor activități economice transfrontaliere care contribuie la creșterea coerenței între structurile autorităților locale cât și cele ale sectorului privat.

Centrul de Afaceri RomCom Oradea

Proiectul prin care se va realiza Centrul de Afaceri ROMCOM – structură de sprijinire a afacerilor mici și mijlocii și a inițiativelor antreprenoriale din județul Bihor are o valoare de 6.622.455,02 lei și prevede construcția unui imobil (2S+P+5E) ce va avea în componență spații pentru conferințe și birouri. Serviciile oferite de Centrul de afaceri vor include consultanță de afaceri, finanțare, training, consultanță fiscală și legală, contabilitate, proiectare și arhitectură. Proiectul se implementează în Municipiul Oradea, Str. Gh. Doja, nr. 49/A, Județul Bihor pe o durată de 24 luni.

Parcul Industrial EuroBusiness Oradea

Parcul Industrial reprezintă o zonă delimitată, în care se desfășoară activități economice, cercetare, producție industrială și servicii cu scopul dezvoltării și valorificării resurselor naturale și umane ale zonei.

Eurobusiness Parc Oradea este cel mai nou parc industrial din nord-vestul României, situat la ieşirea din Oradea pe drumul E60 spre Ungaria, la 4 km de graniță. Parcul, cu o suprafață de 121 ha, este situat în zona industrială a oraşului, va avea rețea proprie de drumuri industriale şi va fi conectat la infrastructura publică de utilități: energie electrică, energie termică, canalizare, apă curentă, gaze naturale şi transport public până la amplasamentul parcului.

Terenul este intravilan, construibil cu specific industrial şi este integral proprietatea Municipiului Oradea. Parcul industrial este în administrarea „SC Eurobusiness Parc Oradea SRL", societate deținută 100% de Municipiul Oradea. Societatea deține titlul de parc industrial conform Ordinului MIRA nr.685 din 15 decembrie 2008. Oferta de teren în parc: conform Regulamentului Parcului Industrial

Facilități fiscale oferite în parc:

- scutire impozit clădiri, teren
- scutire taxe pentru scoaterea terenului din circuitul agricol.

Parcul Industrial Borş

Prin realizarea Parcului Industrial Borş s-a urmărit dezvoltarea economica a zonei limitrofe şi atragerea de investitori romani şi străini. Proiectul se încadrează în planul de dezvoltare regionala şi în planul național de dezvoltare, în concordanță cu obiectivele programului PHARE de coeziune economica şi sociala al UE. Parcul industrial este administrat de Consiliul Local Borş.

Aşezarea Parcului Industrial Borş este foarte favorabila investitorilor prin amplasamentul sau. Parcul Industrial, în afara activităților industriale şi industriei alimentare tradiționale, poate prelua şi tehnologii moderne. Pregătirea profesionala a forței de munca, serviciile, dezvoltarea transporturilor, cu programe bine corelate, toate deservesc interesele viitorilor investitori ai parcului industrial.

Parcul Industrial Borş asigura condiții favorabile pentru dezvoltarea inițiativelor investitorilor care doresc sa beneficieze de avantajele ce decurg din situarea sa pe drumul european şi la granița de vest a tarii.

Parcul Industrial Borş este situat pe teritoriul comunei,pe o suprafață de 25 ha, la circa 2 km de punctul vamal Borş, cel mai important punct de trecere al frontierei romano-ungare. De asemenea, datorita trecerii în imediata apropiere a caii ferate Cluj-Napoca – Oradea – Biharkerestes – Budapesta, transportul pe calea ferata este uşor accesibil. Se afla la o distanta de 16 km de Oradea.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
- Poziționarea Zonei Metropolitane Oradea în apropiere de mai multe capitale europene; - Accesul facil al investitorilor atât prin intermediul căilor rutiere, cât şi prin intermediul Aeroportului Internațional Oradea; - Numărul ridicat de unități locale active de la nivel zonal, deținând o pondere de 67% din totalul unităților de la nivel județean; - Diversitatea economică ridicată a zonei; - Ponderea destul de ridicată a unităților economice cu participare străină la capital; - Trendul descendent al numărului de şomeri înregistrați în perioada iunie 2010 – iunie 2011 în toate localitățile componente; - Potențialul agricol ridicat al zonei: soluri fertile, pondere ridicată a terenurilor agricole, productivitate ridicată; - Existența grupurilor de producători de produse agricole vegetale şi animale; - Prezența unor operatori agricoli care practică agricultura ecologică; - Existența resurselor necesare în vederea dezvoltării sectorului piscicol: amenajări piscicole, rețea hidrografică bogată, etc. - Tradiția industrială solidă a zonei; existența mai multor parcuri industriale; - Trendul ascendent al numărului de unități de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică în ultimii ani; - Durata medie de şedere a turiştilor şi indicele de utilizare netă a capacității de cazare în funcțiune se situează peste media de la nivel național; - Practicarea mai multor forme de turism la nivel local: turism de afaceri şi evenimente, turism de tranzit, turism de sănătate, turism cultural, turism religios, turism sportiv, ecoturism; - Funcționare mai multor structuri de sprijin a afacerilor pe teritoriul zonei.	- Poziționarea Zonei Metropolitane Oradea la o distanță considerabilă de marile orașe din țară; - Aeroportul Internațional Oradea realizează curse regulate doar spre municipiul Bucureşti; - Concentrarea unităților locale active în municipiul Oradea şi mai puțin în mediul rural al zonei (89,1%); - Existența unor localități care prezintă o densitate redusă a unităților locale active (ex. Toboliu, Ineu); - Scăderea numărului mediu al salariaților în anul 2009, față de anul anterior cu 4,6 procente; - Reducerea suprafeței terenurilor agricole în ultimii ani; - Regresul înregistrat de majoritatea sectoarele economice ca urmare a crizei economice mondiale; spre exemplu, numărul de autorizații de construcție s-a redus la jumătate în anul 2010, față de anul precedent; - Scăderea numărului de sosiri şi înnoptări turistice în Zona Metropolitană Oradea în ultimii ani; - Capacitatea scăzută a mediului de afaceri de a susține investiții pentru dezvoltare, în special în mediul rural; - Slaba dezvoltare a spiritului antreprenorial, cu precădere în mediul rural; - Infrastructura rutieră şi tehnico edilitară necorespunzătoare din anumite localități rurale frânează dezvoltarea economică.
Oportunități	**Amenințări**
- Fondurile europene care sprijină dezvoltarea mediului antreprenorial; - Potențialul de dezvoltare logistică a zonei, ca urmare a poziționării la granița României cu Ungaria; - Amplasarea la graniță poate facilita dezvoltarea relațiilor de colaborare cu agenți economici şi instituții publice din Ungaria; - Modernizarea şi extinderea Aeroportului Internațional Oradea şi includerea în ofertă a unor noi destinații; - Sporirea dezvoltării economice ca urmare a finalizării marilor proiecte de infrastructură din zonă: autostradă, drumuri expres, etc.	- Nivel ridicat de fiscalitate şi birocrație excesivă; - Lipsa lichidităților poate conduce la falimentarea unităților locale active de tip microîntreprinderi şi chiar a celor medii; - Blocarea creditării din cauza crizei economice şi a blocajelor financiare; - Creşterea concurenței din cauza liberalizării piețelor comerciale odată cu obținerea titlului de stat al Uniunii Europene în anul 2007; - Lipsa informării populației cu privire la procedura de înființare a unei afaceri; - Creşterea ratei inflației şi creşterea ratei şomajului

- Forța de muncă ieftină şi calificată poate conduce la înființarea de noi antreprize;
- Încurajarea şi dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat;
- Cooperarea mediului privat cu autoritățile publice locale, cu instituțiile de învățământ superior şi centrele de cercetare şi dezvoltare;
- În profil teritorial există terenuri şi imobile disponibile investițiilor;
- Existența programelor guvernamentale de susținere a sectorului IMM;
- Politica Uniunii Europene privind activitățile din domeniul cercetării - inovării în cadrul microîntreprinderilor;
- Poziția geografică a județului la granița de vest a României.

vor conduce implicit la scăderea puterii de cumpărare a produselor şi serviciilor în rândul populației;
- Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea şi co-finanțarea proiectelor europene;
- Instabilitate legislativă;
- Migrația forței de muncă calificată în afara județului şi în afara granițelor țării;
- Discrepanța între cererea şi oferta de muncă.

1.2.7. Calitatea factorilor de mediu şi surse de poluare

Calitatea aerului

Zonele critice sub aspectul poluării atmosferice sunt situate în apropierea unor artere rutiere intens circulate, intersecţii majore (la nivelul municipiului Oradea), halde de deşeuri industriale, depozite deşeuri menajere necontrolate, ferme de animale, industria chimică şi petrochimică (acestea din urmă şi-au redus substanţial activităţile de producţie).

Monitorizarea calităţii aerului în judeţul Bihor se realizează prin reţeaua de monitorizare formată din:

- staţiile automate de monitorizare a calităţii aerului;
- puncte de prelevare pulberi sedimentale;
- puncte de prelevare precipitaţii.

În anul 2010, reţeaua automată de monitorizare a calităţii aerului din municipiul Oradea, a preluat şi prelucrat datele furnizate de la cele 4 staţii de monitorizare:

1. Staţia BH1 (staţie urbană-FU) - amplasată în curtea interioară APM Bihor, B-dul Dacia nr.25/A, ce monitorizează on-line următorii poluanţi: CO, SO2, NO, NO2, NOx, O3, PM10 (pulberi), BTX (benzen, toluen, xilen), parametrii meteo;
2. Staţia BH2 (staţie industrială-SI) – amplasată în curtea Şcolii Generale din Episcopia Bihor, Str. Matei Corvin nr.106/A, cu următorii parametrii monitorizaţi: CO, SO2, NO, NO2, NOx, O3, PM10 (pulberi), parametrii meteo;
3. Staţia BH3 (staţie de trafic-ST) – amplasată în cartierul Nufărul, lângă McDonalds-drive in, ce monitorizează on-line următorii poluanţi: CO, SO2, NO, NO2, NOx, O3, PM10 (pulberi), BTX (benzen, toluen, xilen), parametrii meteo.
4. Staţia BH4 (staţie industrială-SI) – amplasată în localitatea Ţeţchea, staţie care monitorizează online următorii poluanţi: CO, SO2, NO, NO2, NOx, PM10 (pulberi în suspensie cu diametrul mai mic de 10 microni).

Calitatea aerului zonă este în general bună, nefiind surse majore de poluare ale aerului în apropiere, iar valorile indicatorilor specifici încadrându-se în limite normale. În anul 2010 nu au fost înregistrate depăşiri ale valorilor limită.

Pe parcursul anului 2010 s-au înregistrat 40 depăşiri ale valorilor limită zilnice pentru poluantul pulberi în suspensie fracţiunea PM10 din care 17 depăşiri la staţia BH2 (industrială) cauzate de emisiile provenite din încălzirea rezidenţială şi emisiile provenite de la instalaţia mare de ardere aflată în zonă. De asemenea, s-au înregistrat 23 depăşiri la staţia BH4 (industrială) cauzate de emisiile provenite din încălzirea rezidenţială şi emisiile provenite de la instalaţia de fabricare a cimentului.

Pentru monitorizarea poluantului pulberi sedimentabile s-au ales 3 zone din judeţ în funcţie de activităţile din zonele respective:

- zona I - Tărian, Biharia, Sălard, Episcopia Bihor;
- zona II - A.P.M. Bihor, Staţia Meteo, Băile 1 Mai;
- zona III - Telechiu, Chistag, Peştera, Aleşd, Aştileu, Subpiatră, Ţeţchea.

Determinările de pulberi sedimentabile în flux lent indică o creştere a concentraţiilor medii în zona I - (Tărian, Biharia, Sălard, Episcopia Bihor), unde valoarea medie anuală în 2010 este 7,140 g/mp*lună, faţă de 5,583, în anul 2009. În zona II - (A.P.M. Bihor, Staţia Meteo, Băile 1 Mai) valoarea medie anuală este 4,426 g/mp*lună, în scădere faţă de 4,700 în anul 2009. În zona III - (Telechiu, Chistag, Peştera, Aleşd, Aştileu, Subpiatră, Ţeţchea), valoarea medie anuală este de 4,340 g/mp*lună, în scădere faţă de 5,599 în anul 2009.

Nu s-au înregistrat depăşiri ale limitelor maxime admise valorile încadrându-se în limitele impuse de STAS 12574/87, concentraţia maximă admisă fiind 17 g/mp*lună.

După ultima inventariere din anul 2010, în judeţul Bihor sunt 26 instalaţii care intră sub incidenţa Directivei privind prevenirea şi controlul integrat al poluării (IPPC). Printre instalaţiile IPPC care funcţionează la nivelul Zonei Metropolitane Oradea sunt:

- S.C. Sinteza S.A. Oradea - Fabricare produse organofosforice si fabricare produse farmaceutice (municipiul Oradea);

- SC Electrocentrale SA - Producție energetica, instalație IMA (municipiul Oradea);
- SC NutrientuL SA - Ferma păsări (municipiul Oradea);
- SC Zaharul Oradea SA - Fabricare zahar (municipiul Oradea);
- SC UAMT SA - Producție accesorii pentru autovehicule (municipiul Oradea);
- SC Alsal Prod SRL - Fabricare sulfat de aluminiu (municipiul Oradea);
- SC Cesal SRL - Fabricare sulfat de aluminiu (municipiul Oradea);
- S.C. Eco Bihor SRL - Depozitare deșeuri nepericuloase (municipiul Oradea);
- SC Avicola SA - Ferma păsări (comuna Nojorid);
- SC Euro Caramida SA - Producție cărămizi refractare (comuna Biharia);
- SC Select Pig SRL - Ferma porci (comuna Biharia).

În cursul anului 2010 au fost realizate investiții în scopul retehnologizării și introducerii de tehnologii curate în cadrul proceselor tehnologice industriale. Valoarea investițiilor realizate de operatorii I.P.P.C., cuprinse în planurile de acțiune (P.A.) pentru anul 2009 este de 171,933 mii euro. Valoarea investițiilor realizate de agenții economici din județul Bihor pentru anul 2010 este de 2.432,324 mii euro.

Calitatea apelor

Principalul curs de apă care străbate teritoriul Zonei Metropolitane Oradea, pe direcția est-vest, este Crișul Repede.

Crișul Repede izvorăște de la altitudinea de 710 m, în apropiere de localitatea Izvorul Crișului, dintr-o zonă deluroasă de pe marginea nordică a depresiunii Huedinului. El curge spre nord-vest până la Ciucea, de unde se îndreaptă apoi spre vest. În porțiunea de izvoare are debitul mic și caracter de râu mic colinar cu pantă domoală. După primirea afluenților săi Calata, Secuieu, Drăgan, Iad, Bratcuta și alte câteva văi mai mici, capătă caracterul unui râu de munte cu debit bogat. Crișul Repede este un râu cu asemitrie accentuată, primind majoritatea afluenților săi principali pe stânga. Afluenții săi Dragan și Iad care coboară de pe pantele vestice ale Bihorului, au o curgere bogată, iar potențialul lor hidroenergetic este valorificat printr-un complex de lucrări de acumulare, derivații de debite și centrale hidroelectrice subterane. Pe sectorul Aleșd-Tileagd au fost realizate acumulările cu scop hidroenergetic Lugas și Tileagd. Dintre râurile de șes este de semnalat Peța pe al cărui curs superior se găsesc băile termale 1 Mai și Felix. În zona localității Tărian se află priza de apă cu același nume cu capacitatea de 6 mc/s, prin care se asigură alimentarea cu apă a pescăriilor Cefa și Tamasda pe Canalul Colector. Malul drept al Crișului Repede este îndiguit în aval de Oradea pe o lungime de 23,6 km. După ce trece de localitatea Oradea aflându-se în zona de câmpie, cursul lui este lent.

Crișul Repede a fost monitorizat în 5 secțiuni. După grupele de indicatori regim de oxigen, salinitate și poluanți toxici specifici se încadrează în clasa I-a pe toată lungimea de 117 km (limita jud. - Cheresig, fr.), iar după grupa alți indicatori chimici relevanți se încadrează în clasa a I-a de calitate. După grupa nutrienți se încadrează în clasa I-a de calitate pe tronsonul de 92 km (limita jud. – cfl. P. Peta) și în clasa a II-a de calitate pe tronsonul de 25 km (cfl. P. Peta – Cheresig, fr.).

Evaluarea potențialului ecologic și a stării chimice a râului Crișul Repede în 2010 (în secțiunile de monitorizare Oradea, Tărian și Cheresig), a avut următoarele rezultate:

- Evaluare elemente biologică – bună;
- Evaluare elemente fizico-chimice generale – bună;
- Poluanti specifică – bună;
- Potential ecologic – bun;
- Stare chimica – bună.

În cursul anului 2010, la nivelul județului Bihor, s-au prelevat un număr total de 130 probe de apă, din 66 foraje și 11 izvoare. Frecvența de recoltare a probelor a fost de 1- 2 recoltări/an.

Evaluarea stării chimice a fost stabilită după indicatorii din Ordinul 137/2009. În 21 foraje au fost înregistrate valori medii depășite față de valoarea prag și a rezultat stare chimică slabă după următorii indicatori: NO3, NO2, NH4, PO4, SO4, Pb si As.

În vederea respectării Legii nr.458/2002 privind calitatea apei potabile (modificată și completată de

Legea nr. 311 /2004), în anul 2010, Direcția de Sănătate Publică Bihor a supravegheat calitatea apei furnizată de 94 producători/distribuitori de apă potabilă.

În acest scop au fost prelevate 1267 probe de apă recoltate din sisteme publice sau private de aprovizionare, astfel: 990 probe din sisteme centrale de alimentare cu apă, 79 din arteziene și fântâni publice, 1 din fântână individuală și 197 pentru investigarea indicatorilor de radioactivitate. Controlul de laborator al calității apei potabile furnizate de sistemele centrale de aprovizionare a constat în efectuarea a 15.172 analize (11.286 fizico-chimice și 3.886 microbiologice). Analiza datelor indică faptul că, în anul 2010, 8,5% din analizele fizico-chimice și 9,4% din analizele microbiologice au fost necorespunzătoare.

Serviciul public de alimentare cu apă și canalizare în municipiul Oradea este asigurat de SC Compania de Apă Oradea SA.

Pentru monitorizarea calității apei potabile furnizate la nivelul municipiului Oradea, S.C. Compania de Apă Oradea deține un laborator central care efectuează analize fizico - chimice și microbiologice, zilnic pentru toți indicatorii prevăzuți în legislația în vigoare.

În cadrul Laboratorului de Apă Potabilă situat pe strada Petru Rareș nr. 1/B se monitorizează calitatea apei de dren captate și tratate de la SP1, SP3, SP2, SP4, apa potabilă din zonele de aprovizionare și de la rezervoarele de apă. Laboratorul de Apă Potabilă a fost amenajat în cursul anului 2004 în actualul sediu, fiind echipat cu aparatură prin programul M.U.D.P.-II în anul 1999 și din surse proprii în anul 2004.

Pentru urmărirea calității apei uzate descărcate în canalizarea municipală există în stația de epurare un laborator care monitorizează calitatea apelor provenite de la agenții economici și urmărește evoluția parametrilor pe fluxul tehnologic din stația de epurare până la evacuarea în emisar.

În anul 2009, Laboratorul de Apă Potabilă a fost acreditat RENAR și, conform politicii și obiectivelor sistemului de management al calității definite în Manualul Calității, s-a stabilit, implementat și menținut un sistem de management al calității conform standardului în vigoare SR EN ISO 17025/2005 privind cerințele generale pentru competența laboratoarelor de încercări și etalonări.

Pentru efectuarea monitorizării de control în conformitate cu Hotărârea nr. 974/2004, Laboratorul de Apă Potabilă este înscris în Registrul laboratoarelor capabile să efectueze monitorizare de control pentru apa potabilă la ministerul Sănătății. Pe lângă monitorizarea de control pe care laboratorul o efectuează pentru Compania de Apă, el este abilitatsă efectueze monitorizare de control în egală măsură cu laboratorul Direcției de Sănătate Publică Bihor și pentru terțe persoane respectiv distribuitori de apă primării din județ contra cost.

În mediul rural, în general, nu există rețele de canalizare sau acestea sunt insuficient dezvoltate. De asemenea, lipsesc stațiile tratare, epurare a apelor uzate menajere.

Principalele surse de poluare ale apelor (de suprafață și subterane) de la nivelul Zonei Metropolitate Oradea sunt reprezentate de utilizarea îngrășămintelor chimice în agricultură și de poluarea apelor de suprafață și subterane prin eliminarea de ape uzate menajere (lipsa rețelei de canalizare și/sau a stațiilor de epurare). De asemenea, apele industriale insuficient epurate reprezintă o sursă de poluare a apelor.

Calitatea solurilor

Solul reprezintă împreună cu ceilalți factori de mediu – mediul de viață pentru plante animale și om, iar pentru agricultură - principalul mijloc de producție.

Zona Oradea – Zona Metropolitană Oradea este situată la întretăierea axelor de comunicație Nord Sud (Arad - Satu Mare) și Vest Est (Ungaria - Cluj - Deva). Are un profil agro-industrial. Folosințele agricole ale acestei zone sunt, în principal, terenurile arabile și pășunile. Activitățile industriale sunt prezente în platformele municipiului. Zona posedă un potențial balnear datorită apelor geotermale din Băile Felix, Băile 1 Mai și Oradea.

Comunele membre ale ZMO se numără printre cele 95 de localități din meduiul rural din județul Bihor care

dețin terenuri afectate de nitrați din activități agricole. Aceste terenuri sunt monitorizate sub aspectul calității solului și măsurilor agropedoameliorative de către instituțiile competente (Direcția Agricolă și pentru Dezvoltare Rurală Bihor și O.S.P.A Bihor.

Municipiul Oradea și comuna Sânmartin se numără printre localitățile județului Bihor pe teritoriul cărora s-au identificat soluri acidifiate.

Zonele critice sub aspectul deteriorării solurilor sunt constituite de către suprafețe afectate de exploatațiile de resurse minerale, solurile afectate de reziduri zootehnice, suprafețe afectate de către activitățile din sectorul industrial.

În județul Bihor există depozite de zgură și cenușă, unul aparținând de SC. Electrocentrale SA (amplasat la o distanță de 2 km de localitatea Santăul Mic și la 12 km de platforma industrială Vest Oradea) și unul aparținând de SC Termoelectrica (suprafață de 45 ha). În cele 2 compartimente cu o suprafață totală de 141 ha (SC Electrocentrale) sunt admise depozitarea următoarelor subclase de deșeuri: zgură și cenușă colectate sub focarele cazanelor, praful recuperate de la electrofiltre și nămolurile provenite de la limpezirea apei brute.

Depozitul de zgură și cenușă este de tip "iazuri pe teren plat" se intinde pe o suprafață de 141 ha cu o capacitate proiectată de depozitare de 19.416.000 mc și o capacitate ocupată de 14.771.000 mc.

Depozitele de deșeuri periculoase cuprinse atât în Hotărârea 349/2005 privind depozitarea deșeurilor, cât și în baza națională de date privind siturile contaminate/potențial contaminate totalizând o suprafață de 130,17 ha, prezintă un potențial impact asupra mediului și asupra solului. Aceste depozite istorice rezultate în urma activităților din industria extractivă a petrolului și minereurilor dețin acte de reglementare unde au fost prevăzute măsurile de închidere și ecologizare, urmează ca titularii să indetifice sursele de finanțare pentru realizarea lucrărilor.

Conform inventarului național la nivelul anului 2010 în județutul Bihor au fost identificate 88 situri potențial poluate/contaminate (contaminate istoric) rezultate în urma activitaților economice (industria exctractivă al petrolului, prelucrarea minereurilor, depozite de deșeuri industriale și municipale) din care 67 se află în proprietatea OMV Petrom, din care pe teritoriul administrativ al municipiului Oradea:

Site Cod Sit	Numele Sitului
RO6APMBH00002	SC CEMTRADE SA - Platformă industrială
RO6APMBH00003	SC SINTEZA SA, Oradea
RO6APMBH00088	SC. Sinteza SA. Depozit de deșeuri
RO6APMBH00084	SC.Cemtrade SA, Halde de slam CI,II, III
RO6APMBH00085	SC.Cemtrade SA Halda de șlam Co

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului Bihor, Raport privind Starea Mediului în Județul Bihor pentru Anul 2010

Pentru situl contaminat SC Cemtrade S.A Oradea (depozit de deșeuri industrial periculos și nepericulos) au fost emise pentru titulari acte de reglementare care cuprind măsurile de închidere și ecologizare: Acord de mediu nr. 12 NV 6/27.08.2009 Închiderea și ecologizarea depozitului de slam Co și Acord de mediu nr 13NV 6 /27.08.2009 Închiderea și ecologizarea depozitului de șlam CI-II-III.

Acest tip de halde prezintă potențial de poluare transfrontalieră în perioadele secetoase ale anului când există posibilitatea antrenării particulelor de șrosu alcalin prin intermediul vântului în direcția statului vecin Republica Ungară.

Protecția naturii și biodiversitatea

Principalele presiuni antropice ce se exercită asupra biodiversității sunt:

- schimbarea modului de folosință al terenurilor;
- defrișările;
- agricultura intensivă;
- turismul necontrolat;
- supraexplatarea unor specii de plante și animale;
- incendiile sau alte accidente ecologice;
- fragmentarea habitatelor;
- poluarea;
- exploatarea resurselor;
- amplasarea de construcții in zone protejate.

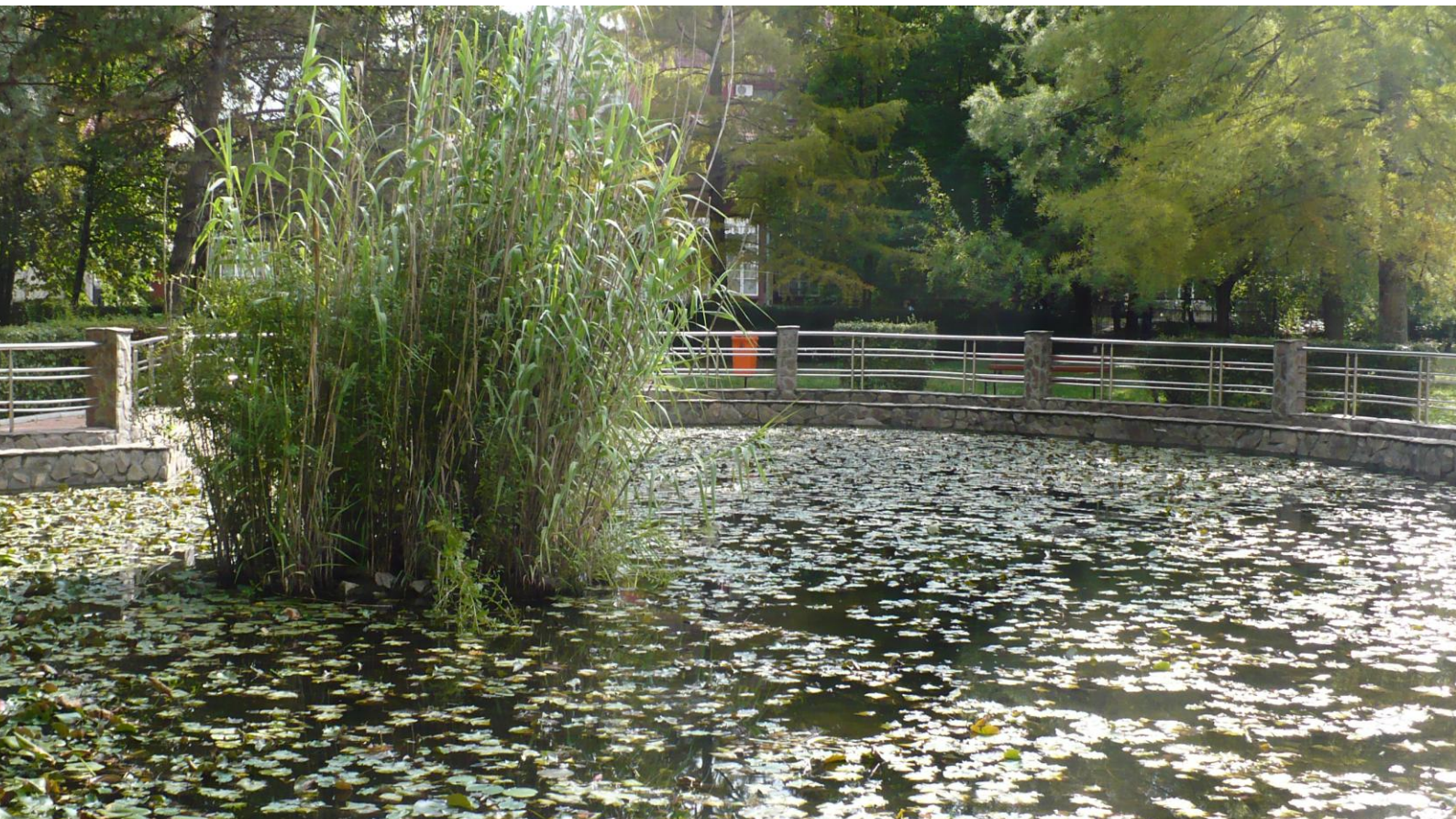
În județul Bihor au fost desemnate 30 de Situri Natura 2000: Număr SCI: 24; Număr SPA: 6; Numărul de SCI-uri care se suprapun peste arii naturale protejate de

interes național: 17; Numărul de SPA-uri care se suprapun peste arii naturale protejate de interes național: 3.

Pe teritoriul administrativ al municipiului Oradea și al comunelor membre ale ZMO, conform Ordinului nr. 1.964 din 13 decembrie 2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, se află/se suprapun ariile protejate:

- ROSCI0008 Betfia: Oșorhei (8%), Sânmartin (16%);
- ROSCI0050 Crișul Repede amonte de Oradea: Ineu (1%), Oradea (<1%), Oșorhei (3%);
- ROSCI0098 Lacul Pețea: Oradea (<1%), Sânmartin (1%);
- ROSCI0104 Lunca Inferioară a Crișului Repede: Borș (1%), Girișu de Criș (6%), Oradea (<1%), Sântandrei (9%);
- ROSCI0145 Pădurea de la Alparea: Oșorhei (6%);
- ROSCI0185 Păduricea de la Santău: Borș (3%);
- ROSCI0267 Valea Roșie: Ineu (1%), Oradea (<1%), Paleu (16%).

De asemenea, conform Hotărârii nr. 1.284 din 24 octombrie 2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000, în cadrul ZMO se află și rezervația ROSPA0103 Valea Alceului: Girișu de Criș (<1%), Nojorid (8%), Sânnicolau Român (<1%).

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
- Calitatea, în general, bună a aerului; - Calitatea bună a apelor Crişului Repede; - Nivelul redus de poluare a solurilor şi subsolurilor; - Numărul ridicat de Arii protejate Natura 2000 (8 arii).	- Capacitate limitată a autorităților locale de a realiza proiecte în domeniu; - Poluarea cauzată de lipsa / lungimea insuficientă a rețelei de canalizare menajeră în unele dintre localitățile componente; - Existența siturilor poluate din cauza depozitării în spații necorespunzătoare a deșeurilor în trecut; - Existența depozitelor de zgură şi cenuşă în stare umedă; - Halde de deşeuri industriale cu efecte nocive asupra poluării solului şi atmosferei; - Situri potențial poluate/contaminate rezultate în urma activităților economice; - Se regăsesc terenuri afectate de nitrați din activități agricole şi soluri acidifiate; - Poluarea aerului pe fondul traficului rutier de tranzit (mărfuri şi persoane); - Slaba conştientizare a populației şi agenților economici privind managementul ariilor protejate; - Resurse umane şi financiare scăzute pentru managementul ariilor protejate.
Oportunități	**Amenințări**
- Existența unui cadru național privind protecția mediului: legislație, instituții, strategii şi planuri de implentare a Directivelor UE; - Existența Planului de Investiții pe Termen Lung privind „Sistem de Management Integrat al Deşeurilor în județul Bihor; - Existența „Master Plan privind infrastructura de apă şi apă uzată în județul Bihor"; - Existență Master Planului pentru proiectul "Reabilitarea sistemului de termoficare urbană la nivelul municipiului Oradea, în scopul conformării la legislația de mediu si cresterii eficienței energetice" - Posibilitatea obținerii de finanțări guvernamentale sau fonduri europene pentru proiecte în domeniul mediului; - Organizarea unor campanii de educare a elevilor în spiritul ecologic; - Implicarea populației în activitățile de educație ecologică; - Dezvoltarea de parteneriate în vederea protecției mediului.	- Întârzieri în implementarea proiectelor pe fondul lipsei fondurilor, în condițiile crizei economice şi financiare; - Creşterea poluării din cauza intensificării circulației rutiere în condițiile în care nu se implementează măsurile care prevăd reducerea şi fluidizarea traficului; - Opoziția unor factori interesați (populație şi/sau autorități) cu privire la implementarea unor proiecte de mediu în condițiile reducerii fondurilor disponibile pentru investiții şi creşterii concurenței pentru alocarea acestora; - Reducerea suportabilității de plată a populației pentru serviciile de salubrizare, alimentare cu apă şi canalizare; - Creşterea presiunilor asupra mediului din cauza deversării necontrolate a apelor uzate menajere în condițiile dezvoltării rețelelor de canalizare şi facilităților de epurare într-un ritm inferior celui de dezvoltare a rețelelor de alimentare cu apă potabilă; - Incapacitatea susținerii cofinanțării proiectelor în acest domeniu; - Apariția de dificultăți în implementarea planurilor adecvate de management ale ariilor naturale protejate datorită atitudinii proprietarilor privați ai terenurilor.

1.3. ANALIZA PEST

PESTEL este acronimul englezesc de la Political, Economic, Social, Technical, Environment și Legislative. Acest tip de analiză are în vedere influențele externe generate de acești factori. Acești factori nu acționează independent sau paralel ci ei se află în interacțiune și pot genera schimbări imprevizibile asupra dezvoltării unei comunități.

Factorul politic

Un prim factor de ordin politic care afectează/poate afecta dezvoltarea comunității se referă la legătura dintre formațiunile politice aflate la guvernare și apartenența politică a persoanelor care administrează/reprezintă interesele comunei. La nivelul județului Bihor, președintele Consiliului Județean este reprezentat al PNL iar componența politică a Consiliului Județean este următoarea: 10 consilieri PNL, 9 consilieri PDL, 9 consilieri UDMR și 6 consilieri reprezentanți ai partidului PSD.

Un alt factor politic care poate influența dezvoltarea județului Bihor dar și a Zonei Metropolitane Oradea este reprezentat de criza politică care caracterizează România în ultima perioadă. Corelațiile acesteia cu dezvoltarea economică au fost deseori demonstrate, cunoscându-se faptul că momentele de maximă tensiune de pe scena politică au dus, spre exemplu, la deprecierea monedei naționale în fața monedei europene și americane și nu numai. Alte probleme ce pot apărea sunt: instabilitate legislativă, diminuarea investițiilor străine, favorizarea intereselor directe ale partidelor în detrimentul interesului public, blocarea programelor și obiectivelor guvernamentale, etc.

De asemenea, nu trebuie pierdut din vedere posibilul efect pe care îl vor avea alegerile locale și parlamentare care se vor desfășura în 2012 precum și rezultatele care vor fi obținute la aceste alegeri la nivel național, județean și local. Rezultatele acestor alegeri precum și efectele asupra dezvoltării județene și locale sunt însă dificil de anticipat și cuantificat.

Programul de guvernare 2009-2012 este un alt factor politic major care trebui luat în considerare. Actualul program de guvernare prevede o serie de 25 obiective fundamentale asumate, care, odată îndeplinite vor avea multiple efecte asupra județului Bihor și nu numai. Între acestea, amintim: revizuirea Constituției în vederea modernizării statului, a perfecționării mecanismului de funcționare a puterilor în stat și punerea în aplicare a rezultatelor Referendumului național din 22 noiembrie 2009; revizuirea sistemului de pensii pentru asigurarea sustenabilității financiare a acestuia; sprijinirea prin măsuri concrete a agriculturii în vederea dezvoltării industriei alimentare, modernizarea satului și reabilitarea sistemului național de irigații; continuarea reformei în domeniul educației potrivit Pactului Național pentru Educație; reforma în domeniul sănătății, continuarea procesului de reformă în domeniul justiției.

Reforma administrației publice propusă de Guvernul României este un alt factor politic ce poate avea implicații asupra județului Bihor și asupra comunei. Programul de guvernare 2009-2012 vizează și restructurarea aparatului administrației publice pe principii de eficiență și performanță și descentralizarea inclusiv financiară, a administrației publice prin delimitarea clară a competențelor pe principii europene în scopul creșterii puterii de decizie, cu respectarea principiului subsidiarității și introducerea standardelor de cost.

Descentralizarea serviciilor publice presupune nu numai transferul de autoritate și responsabilități de la nivelul administrației publice centrale la cel al administrației publice locale, ci și transferul surselor de finanțare aferente în vederea asigurării bunei funcționări a serviciilor respective.

Nu în ultimul rând reforma salarizării bugetare are implicații foarte importante. Scăderea aparatului administrației publice locale, dar și a salariilor bugetarilor cu 25% are implicații multiple: scăderea puterii de cumpărare, creșterea numărului de șomeri, sporirea migrației forței de muncă, etc.

În plus, posibilitatea schimbării organizării adminstrative a României, respectiv regionalizarea, poate conduce la o creștere a importanței pe care o vor avea Zonele Metropolitane, cu efecte benefice asupra Zonei Metropolitane Oradea.

Alți factori politici ce pot afecta dezvoltarea județului și municipiului Zonei Metropolitane Oradea: grupurile de presiune (lobby) naționale și internaționale, conflictele militare, aderarea României la spațiul Schengen, calitatea de membru a României în diverse alianțe sau organizații internaționale, etc.

Factorul economic

Aderarea României la Uniunea Europeană este punctul din care la nivel național a fost înregistrată o creștere economică ce poate fi caracterizată ca fiind spectaculoasă. Creșterea economică a României a fost înregistrată din cel de-al doilea trimestru al anului 2007. Statistica europeană a poziționat creșterea economică din România pe primul trimestru din anul 2008 pe locul al doilea în UE, după Slovacia (creșterea produsului intern brut din primul trimestru al anului 2008 fiind de 8,2%).

Creșterea economică a României din perioada post-aderare la UE a fost o creștere economică bazată preponderent pe consum și nu pe producție, ceea ce, în coordonate economice, însemnă un impact major și cu o durată prelungită a crizei mondiale la nivel național comparativ cu alte țări. Efectele crizei economice mondiale sunt: creșterea ratei inflației, creșterea numărului de șomeri, scăderea numărului întreprinderilor active, diminuarea investițiilor, etc. Astfel, putem afirma că un prim factor economic care influențează dezvoltarea județului Bihor și implicit și al comunei Borș este contextul macroeconomic general, caracterizat, și în prezent, de previziuni pesimiste privind creșterea economică.

Un alt factor economic important este reprezentat de nivelul fiscalității din România, existând două categorii de obligații fiscale pe care întreprinderile trebuie să le respecte: obligațiile fiscale față de bugetul de stat și obligațiile fiscale față de bugetul local. Principalele obligații fiscale față de bugetul de stat - impozitul pe profit (impozitul forfetar), impozitul pe venit, taxa pe valoare adăugată, accizele (accize armonizate, accize nearmonizate) – au o influență semnificativă asupra dezvoltării socio-economice a județului Bihor. Este de așteptat ca o creștere a fiscalității să ducă la o diminuare a numărului întreprinderilor active din județ, la o scădere a cifrei de afaceri a acestora și, în același timp, la o creștere a ratei șomajului.

Nivelul salarizării este un alt factor economic important. Din acest punct de vedere, se observă o ușoară creștere a salariului mediu în ultimul an, dar odată cu creșterea ratei inflației se remarcă și o scădere a puterii de cumpărare a populației.

Per ansamblu, politica monetară a României reprezintă un factor major de influență asupra dezvoltării, prin acțiunile pe care autoritățile le realizează pentru a interveni pe piață: stabilirea cantității de masă monetară aflată în circulație, stabilirea unui prag maxim a inflației, stabilirea nivelului ratei dobânzii, etc.

De asemenea, în programul de guvernare pentru perioada 2009-2012 unul dintre obiectivele fundamentale face referire la sprijinirea mediului de afaceri și elaborarea unui set de politici noi pentru sprijinirea IMM-urilor. Acest obiectiv poate avea o influență majoră asupra mediului economic.

De asemenea, situația macro-economică generală afectează veniturile bugetului de stat și, în acest fel, sumele care vor fi alocate bugetelor locale și pentru finanțarea unor programele naționale de dezvoltare.

Actuala criză din Zona Euro și riscul pe care acesta îl are asupra stabilității sistemelor bancare din statele membre ale UE poate avea ca efect declașanrea unei noi crize economice chiar mai gravă ca cea din 2008-2009.

Aceste turbulențe de pe piețele internaționale vor influența și România iar creșterea economică estimată pentru anii 2012-2013 va fi influențată negativ.

Factorul socio-cultural

Unul dintre cei mai importanți factori socio-culturali care influențează dezvoltarea județului Bihor și a Zonei Metropolitane Oradea este evoluția demografică.

Perioada de după 1989 a fost marcată de un puternic trend descendent, acutizat și de lipsa unei politici demografice concrete. La nivel național există o serie

de măsuri de stimulare a natalității, însă acestea sunt contrabalansate de dificultățile economice întâmpinate de tineri.

Un alt factor social cu efecte majore asupra evoluției demografice este reprezentat de fenomenul migrației externe. În prezent se prognozează că odată cu creșterea numărului de șomeri, cu diminuările salariale din mediul bugetar și cu reducerile de personal, numărul specialiștilor care vor pleca în străinătate va crește semnificativ. Aceasta va fi o problemă majoră și pentru județul Bihor întrucât este posibil să se resimtă o lipsă a forței de muncă specializate. Efectele migrației de ordin social sunt: creșterea numărului familiilor monoparentale, creșterea abandonului școlar, creșterea delicvenței juvenile, creșterea ratei divorțialității, etc.

De asemenea, trebuie avută în vedere și atitudinea populației vis-à-vis de valorile/elementele culturale, dar și interesul autorităților publice centrale (care se transferă și la nivel local) pentru dezvoltare infrastructurii culturale și modernizarea patrimoniului cultural. Totodată, multiculturalismul caracteristic municipiului Oradea și natura relațiilor dintre diversele etnii existente la nivel local pot fi influențate inclusiv de factorii politici de la nivel național.

Nu în ultimul rând un factor social care afectează dezvoltarea județului Bihor este politica din domeniul asistenței sociale.

Factorul tehnologic

Finanțarea cercetării, nivelul de dotare tehnologică, rata de înnoire a produselor tehnologice, tehnologia informației și comunicării, accesul la rețelele electronice de comunicare rapide, sunt factori ce influențează în mod fundamental dezvoltarea județului Bihor și a Zonei Metropolitane Oradea.

În România, fondurile alocate domeniului cercetării-dezvoltării s-au diminuat odată cu începerea crizei economice mondiale. Lipsa de investiții în acest domeniu are repercusiuni asupra tuturor domeniilor, determinând o ruptură majoră de trendurile mondiale în știință și tehnologie. Astfel, un factor tehnologic important este reprezentat de finanțarea publică a cercetării-dezvoltării de la nivel național. Bineînțeles, este importantă și distribuția teritorială a institutelor și firmelor cu activitate principală de cercetare – dezvoltare – inovare, actualmente majoritatea fiind amplasate în Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov.

Tehnologia reprezintă un motor pentru toate sectoarele economice, motiv pentru care este necesară aplicarea unor politici publice speciale pentru dezvoltarea TIC. La nivel național, potrivit Institutului Național de Statistică, ponderea gospodăriilor care au acces la un computer acasă se cifrează la 42,2%, cu 20,6% mai mult decât în anul precedent. Ponderea gospodăriilor care au acces la internet este de 35,1%. Angrenarea sectorului TIC și dezvoltarea societății informaționale din România reprezintă, așadar, un alt factor de influență. Este important însă și prețul tehnologiilor și măsura în care populația, instituțiile publice și mediul economic pot achiziționa noile tehnologii. Este cunoscut faptul că introducerea inovațiilor tehnologice implică costuri ridicate de achiziție și de familiarizare a populației și/sau forței de muncă.

Astfel, la nivelul mediului rural se înregistrează o penetrare mult mai redusă în ceea ce privește dotarea gospodăriilor PC-uri și a ponderii celor care au acces la internet.

Protecția mediului

Catastrofele naturale pot afecta obiectivele și clădirile de patrimoniu, dar și întregul fond locativ de la nivel județean. Catastrofele naturale – cutremurele, alunecările de teren, inundațiile – ridică probleme și în ceea ce privește siguranța populației, dar și în ceea ce privește activitatea sectorului educațional, de sănătate, cultură, etc.

Trebuie avute în vedere și politicile publice și legislația din acest domeniu, un factor de mediu important fiind reprezentat de cadrul legislativ, respectiv reglementările europene / mondiale privind protecția mediului, norme ce trebuie respectate și de țara noastră. Respectarea acestor norme poate avea drept efect dirijarea investițiilor publice către anumite tipuri de obiective în defavoarea altora.

Factorul legislativ

Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, legislația europeană în vigoare reprezintă o constrângere care trebuie luată în considerare și de către țara noastră. Este necesar a se avea în vedere toate tratatele, acordurile internaționale, legislația în vigoare, dar și actele pregătitoare în toate domeniile de interes. Între cele mai importante documente care trebuie avute în vedere, amintim: Constituția Europeană, Tratatul de Aderare a României la Uniunea Europeană și Tratatele Uniunii Europene (Tratatul de la Lisabona, Tratatul de la Nisa, Tratatul de la Amsterdam, etc.).

Un alt factor juridic cu impact asupra județului Bihor și asupra Zonei Metropolitane Oradea este reprezentat de legislația națională, cu modificările și completările ce pot apărea. Spre exemplu, un element cu un posibil impact semnificativ asupra dezvoltării socio-economice este adoptarea legii parteneriatelor de tip public-privat. Acestea sunt o soluție general recomandată și promovată pentru rezolvarea problemelor sau eficientizarea serviciilor publice și mai mult decât atât, poate crește numărul investitorilor și, implicit, consolida mediul de afaceri local, cu precădere în mediul rural unde este puțin reprezentat.

Un act normativ foarte important este reprezentat de OUG 13/2010 ce vizează îndeplinirea recomandărilor Uniunii Europene, Organizației Internaționale a Muncii și ale altor foruri internaționale și europene de a elabora și aplica măsuri de stimulare a ocupării forței de muncă prin sprijinirea creării de locuri de muncă și de a menține preocupările pentru diminuarea incidenței șomajului, mai ales pentru evitarea șomajului de lungă durată. Una dintre cele mai importante acte legislative care vizează dezvoltarea economică este Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării IMM-urilor.

La nivel legislativ, din punct de vedere al protecției mediului, prevederile Legii nr. 426/2001 pentru aprobarea OUG nr. 78/2000 privind regimul deșeurilor are un impact major asupra sistemul de evidență a gestiunii deșeurilor producătorilor.

Activitatea de colectare, epurare și evacuare a apelor uzate din aglomerări, precum și a celor biodegradabile provenite de la anumite sectoare industriale(industria agroalimentară) este reglementată prin actul normativ Directiva 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate orășenești.

1.4. PROIECTE FINANȚATE PRIN FONDURI NERAMBURSABILE

Titlu proiect	Modernizare străzi în vederea fluidizării traficului de acces între zone rezidențiale și funcționale din municipiul Oradea		
Beneficiar:	Primăria Municipiului Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 2, Domeniul Major de Intervenție 2.1.		
Buget estimat:	28.605.975 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	21.530.720 lei

Titlu proiect	Reabilitare şi modernizare corp policlinică ambulatoriu la spitalul clinic municipal Dr- Gavril Curteanu - Corp B Oradea		
Beneficiar:	Municipiul Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.1.		
Buget estimat:	4.481.774 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	3.570.845 lei

Titlu proiect	Reabilitare, modernizare şi extindere pe verticală Centrul de Cazare Temporară Nr. 1		
Beneficiar:	Municipiul Oradea, in parteneriat cu Administratia Sociala-Comunitara Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.2.		
Buget estimat:	3.642.643 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	2.875.766 lei

Titlu proiect	Reabilitare şi extindere imobil situat în Louis Pasteur nr. 42, pentru obiectivul: Centru de zi Iedera pentru copiii sindrom Down		
Beneficiar:	Municipiul Oradea, Asociatia Down	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.2.		
Buget estimat:	1.936.751 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	1.534.995 lei

Titlu proiect	Reabilitare, modernizare şi extindere clădire în vederea amenajării unui centru de reintegrare socială		
Beneficiar:	Municipiul Oradea, Administratia Sociala Comunitara Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.2.		
Buget estimat:	3.644.418 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	2.729.098 lei

Titlu proiect	Reabilitare, modernizare, extindere centru de zi pentru persoane cu scleroză multiplă din Mun. Oradea		
Beneficiar:	Primaria Municipiului Oradea, Fundatia de Scleroza Multipla Bihor, Societatea de Scleroza Multipla din Romania	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.2.		
Buget estimat:	2.451.387 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	2.402.359 lei

Titlu proiect	Reabilitare şi modernizare Centrul de Cazare Temporară Nr. 3		
Beneficiar:	Municipiul Oradea, Administratia Sociala Comunitara Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.2.		
Buget estimat:	3.506.743 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	2.761.610 lei

Titlu proiect	Reabilitare şi modernizare Centrul de Cazare Temporară Nr. 2		
Beneficiar:	Municipiul Oradea, Administratia Sociala Comunitara Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.2.		
Buget estimat:	3.067.133 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	2.414.364 lei

Titlu proiect	Reabilitare, modernizare, extindere şi dotări la şcoala cu clasele I-VIII "Avram Iancu", Corp B şi Corp C, Oradea		
Beneficiar:	Municipiul Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.4.		
Buget estimat:	8.211.977 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	6.311.067 lei

Titlu proiect	Reabilitarea Liceului Teologic Reformat "Lorantffy Zsuzsanna" Oradea		
Beneficiar:	Municipiul Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.4.		
Buget estimat:	7.639.527 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	6.009.453 lei

Titlu proiect	Reabilitarea, modernizarea şi dotarea Grupului Şcolar "Andrei Saguna" Oradea		
Beneficiar:	Municipiul Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 3.4.		
Buget estimat:	5.967.233 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	4.573.784 lei

Titlu proiect	Crearea unei infrastructuri de afaceri in municipiul Oradea si asigurarea cu utilitati publice a parcului industrial Eurobusiness Oradea-etapa I		
Beneficiar:	Municipiul Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 4.1.		
Buget estimat:	78.960.539 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	30.600.843 lei

Titlu proiect	Revitalizarea cetatii Oradea in vederea introducerii in circuitul turistic: Cetatea Oradea, complex turistic european		
Beneficiar:	Municipiul Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 5.1.		
Buget estimat:	36.780.329 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	28.717.703 lei

Titlu proiect	Dezvoltarea turismului de agrement prin crearea complexului wellness termal "Nymphaea" Oradea		
Beneficiar:	Municipiul Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 5.2.		
Buget estimat:	88.342.934 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	32.343.888 lei

Titlu proiect	Calator prin Bihor		
Beneficiar:	Consiliul Județean Bihor	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 5.3.		
Buget estimat:	420.781 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	332.742 lei

Titlu proiect	Pachet complex de promovare a turismului cultural: Centrul istoric Oradea - arhitectura, cultura, legenda		
Beneficiar:	Municipiul Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3, Domeniul Major de Intervenție 5.3.		
Buget estimat:	973.556 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	728.247 lei

Titlu proiect	Extinderea si modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Bihor		
Beneficiar:	Compania de Apă Oradea SA	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Mediu, Axa prioritară 1		
Buget estimat:	83.274.549 € (fără TVA)	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	63.542.229,00 €

Titlu proiect	Sistem de management integrat al deşeurilor în județul Bihor		
Beneficiar:	Consiliul Județean Bihor	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Mediu, Axa prioritară 3		
Buget estimat:	38.088.823 € (fără TVA)	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	27.423.953,00 €

Titlu proiect	Reabilitarea sistemului de termoficare urbană la nivelul municipiului Oradea pentru perioada 2009-2028 în scopul conformării la legislatia mediu şi creşterii eficienței energetice		
Beneficiar:	Municipiul Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Mediu, Axa prioritară 2, Domeniul Major de Intervenție 2.1.		
Buget estimat:	77.772.000 € (fără TVA)	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	38.886.000,00 €

Titlu proiect	Eficientizarea serviciilor medicale prin implementarea unui sistem integrat la Spitalul Clinic de Urgență Oradea		
Beneficiar:	Spitalul Clinic Județean de Urgență Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Creşterea Competitivității Economice, Axa Prioritară 3, Domeniul Majori de Intervenție 3.2.		
Buget estimat:	-	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	3.075.074,38 lei

Titlu proiect	Antreprenoriatul şi egalitatea de şanse. Un model inter-regional de şcoală antreprenorială pentru femei		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea, Facultatea de Ştiințe Economice	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	12.500.104,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	12.009.942,00 lei

Titlu proiect	Calificări superioare prin studii universitare de master în domeniul ingineria autovehiculelor		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	1.077.412,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	1.001.706,00 lei

Titlu proiect	Imbunatatirea calitatii proceselor educationale si de management, cu scopul integrarii in spatiul european al invatamantului superior		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	1.841.012,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	1.760.000,00 lei

Titlu proiect	Sprijinirea tranzitiei de la educatia inginereasca la economia competitiva prin inginerie concurenta		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	440.997,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	428.092,00 lei

Titlu proiect	Şcoala, şansa mea		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	319.269,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	312.884,00 lei

Titlu proiect	Dezvoltarea şi folosirea eficientă a capitalului uman în sectorul energetic		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	1.738.860,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	1.655.200,00 lei

Titlu proiect	Asigurarea managementului calităţii serviciului public de ocupare la standarde europene - CALISPO		
Beneficiar:	Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Bihor	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	846.816,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	592.239,00 lei

Titlu proiect	Cercetatori romani competitivi prin programe doctorale moderne si eficiente		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	3.274.119,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	3.159.362,00 lei

Titlu proiect	Educatori pentru Societatea Cunoaşterii		
Beneficiar:	Inspectoratul Școlar Județean Bihor	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	20.941.448,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	15.610.938,00 lei

Titlu proiect	Formarea profesorilor de matematica si stiinte in societatea cunoasterii		
Beneficiar:	Inspectoratul Școlar Județean Bihor	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	20.898.635,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	16.509.922,00 lei

Titlu proiect	Studii doctorale si doctoranzi pentru cercetarea competitiva in societatea bazata pe cunoastere		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	5.048.457,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	4.865.842,00 lei

Titlu proiect	Programul de practica pentru studenti “Protectia copilului - de la teorie la practica”		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea, Facultatea de Stiinte Socio-Umane	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	14.786.516,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	13.822.065,00 lei

Titlu proiect	„Practica studenților economiști. Parteneriat inter-regional pe piața muncii între universități și mediul de afaceri” (acronim: PRACTeam)		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Economice	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	20.941.500,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	19.830.198,00 lei

Titlu proiect	Programe doctorale performante pentru formarea cercetatorilor competitivi in Aria Europeana a Cercetarii		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	6.584.704,35 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	6.302.364,66 lei

Titlu proiect	Sprijinirea tranzitiei de la educatia inginereasca la piata competitiva a muncii din domeniul mentenantei si repararii autovehiculelor		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	1.388.838,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	1.281.353,00 lei

Titlu proiect	Convergența pregătirii practice universitare pentru integrarea reuşită a studentilor pe piața muncii		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative		
Buget estimat:	1.961.090,38 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	1.862.141,88 lei

Titlu proiect	Bihor, Salaj and Satu Mare Counties SMEs Action Learning - a new model of human resources enterprising school		
Beneficiar:	Universitatea din Oradea	**Zona de intervenție:**	Județele Bihor, Sălaj, Satur Mare
Sursă de finanțare:	PHARE CES 2001		
Buget estimat:	300.000,00 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	-

Titlu proiect	Borş Industrial Park		
Beneficiar:	Consiliul Local Borş	**Zona de intervenție:**	Comuna Borş
Sursă de finanțare:	PHARE CES 2002		
Buget estimat:	2.159.387,72 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	1.974.328,19 €

Titlu proiect	Monitorizarea radioactivității şi a conținutului de metale grele a principalilor factori de mediu şi influența lor asupra ecosistemelor pe traseul Râului Crişul Negru în euroregiunea Bihor - Békés		
Beneficiar:	Agenția pentru Protecția Mediului Bihor	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	PHARE CBC România - Ungaria 2006		
Buget estimat:	168.888,00 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	150.243,00 €

Titlu proiect	Dezvoltarea şi Promovarea Integrată de Pachete Turistice Tematice Comune în Euroregiunea Bihor - Hajdu-Bihar		
Beneficiar:	Universitatea Oradea, Facultatea de Ştiințe Economice	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	PHARE CBC România - Ungaria 2006		
Buget estimat:	102.341,60 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	85.841,60 €

Titlu proiect	Joint flood prevention and decrease the impact of waste by decisions based on integrated monitoring and informing system of Bihor County		
Beneficiar:	Consiliul Judetean Bihor	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	PHARE CBC România - Ungaria 2005		
Buget estimat:	497.500,00 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	440.000,00 €

Titlu proiect	Environmental program for the protection of ground water resources in the Region of Bors		
Beneficiar:	Primăria Comunei Borş	**Zona de intervenţie:**	Comuna Borş
Sursă de finanţare:	PHARE CBC România - Ungaria 2005		
Buget estimat:	205.525,00 €	**Finanţare din fonduri nerambursabile:**	184.609,00 €

Titlu proiect	The suport of the integration of the export import SMEs a of Bihor Country within the European single market by developing transborder business services		
Beneficiar:	Universitatea Oradea, Facultatea de Ştiinţe Economice	**Zona de intervenţie:**	Judeţul Bihor
Sursă de finanţare:	PHARE CBC România - Ungaria 2005		
Buget estimat:	159.000,00 €	**Finanţare din fonduri nerambursabile:**	129.000,00 €

Titlu proiect	Anthology of Bihor Regions		
Beneficiar:	Filarmonica de Stat Oradea	**Zona de intervenţie:**	Judeţul Bihor
Sursă de finanţare:	PHARE CBC România - Ungaria 2005		
Buget estimat:	49.995,00 €	**Finanţare din fonduri nerambursabile:**	44.995,00 €

Titlu proiect	Frends in Europe		
Beneficiar:	Inspectoratul Şcolar Judeţean Bihor	**Zona de intervenţie:**	Judeţul Bihor
Sursă de finanţare:	PHARE CBC România - Ungaria 2005		
Buget estimat:	43.847,00 €	**Finanţare din fonduri nerambursabile:**	39.247,00 €

Titlu proiect	Mirror Project for Operative and Operational Data Transfer		
Beneficiar:	Inspectoratul de Poliţie al Judeţului Bihor	**Zona de intervenţie:**	Judeţul Bihor
Sursă de finanţare:	PHARE CBC România - Ungaria 2005		
Buget estimat:	49.010,00 €	**Finanţare din fonduri nerambursabile:**	44.109,00 €

Titlu proiect	Crossborder Business Incubator in Oradea		
Beneficiar:	Consiliul judetean Bihor	**Zona de intervenţie:**	Judeţul Bihor
Sursă de finanţare:	PHARE CBC România - Ungaria 2004		
Buget estimat:	474.044,00 €	**Finanţare din fonduri nerambursabile:**	376.000,00 €

Titlu proiect	Unity and diversity in the tourism of Bihor-Hajdu Bihar Euroregion		
Beneficiar:	Camera de comert si industrie Bihor	**Zona de intervenţie:**	Judeţul Bihor
Sursă de finanţare:	PHARE CBC România - Ungaria 2004		
Buget estimat:	74.200,00 €	**Finanţare din fonduri nerambursabile:**	66.700,00 €

Titlu proiect	Equipment acquisition for the monitoring programme		
Beneficiar:	National Foresty Administration - Bihor Foresty Directorate	**Zona de intervenţie:**	Judeţul Bihor
Sursă de finanţare:	PHARE CBC România - Ungaria 2003		
Buget estimat:	494.640,80 €	**Finanţare din fonduri nerambursabile:**	494.640,80 €

Titlu proiect	The realisation of the infrastructure for protected areas management		
Beneficiar:	National Foresty Administration - Bihor Foresty Directorate	**Zona de intervenţie:**	Judeţul Bihor
Sursă de finanţare:	PHARE CBC România - Ungaria 2003		
Buget estimat:	1.900.726,00 €	**Finanţare din fonduri nerambursabile:**	1.900.726,00 €

Titlu proiect	Public awareness raising and ecological education programmes		
Beneficiar:	National Foresty Administration - Bihor Foresty Directorate	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	PHARE CBC România - Ungaria 2003		
Buget estimat:	60.000,00 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	60.000,00 €

Titlu proiect	The realisation and promotion of the tourist programmes		
Beneficiar:	National Foresty Administration - Bihor Foresty Directorate	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	PHARE CBC România - Ungaria 2003		
Buget estimat:	120.905,00 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	120.905,00 €

Titlu proiect	Promotion and professional training center in the field of cross - border tourism, Bihor- Hajdu Bihar		
Beneficiar:	Camera de comert si industrie Bihor	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	PHARE CBC România - Ungaria 2003		
Buget estimat:	49.452,50 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	49.452,50 €

Titlu proiect	Ecologic Education Centre of City Oradea		
Beneficiar:	Consiliul Județean Bihor	**Zona de intervenție:**	Municipiul Oradea
Sursă de finanțare:	PHARE CBC România - Ungaria 2002		
Buget estimat:	40.000,00 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	36.000,00 €

Titlu proiect	Investment-Promotion in the Bihor-Hajdu Bihar Euroregion- the future border of the EU		
Beneficiar:	Camera de comert si industrie Bihor	**Zona de intervenție:**	Județul Bihor
Sursă de finanțare:	PHARE CBC România - Ungaria 2002		
Buget estimat:	43.000,00 €	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	38.700,00 €

Titlu proiect	Proiect integrat. Inbunatatirea sistemului de alimentare cu apa in localitatea Sintion.Canalizare menajera in localitatea Sintion.Modernizarea si reabilitarea strazilor in localitatea Sintion.Construire centru de batrini in localitatea Santaul Mare.Modernizarea Casa de Cultura in localitatea Santaul Mare		
Beneficiar:	Consiliul Local Borş	**Zona de intervenție:**	Comuna Borş
Sursă de finanțare:	Programul Național de Dezvoltare Rurală, Măsura 322		
Buget estimat:	9.326.394,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	-

Titlu proiect	Îmbunătățire rețea drumuri, înființare și dotare centru "After School", dotare cămin cultural în comuna Girișu de Criș - județul Bihor		
Beneficiar:	Comuna Girișu de Criș	**Zona de intervenție:**	Comuna Girișu de Criș
Sursă de finanțare:	Programul Național de Dezvoltare Rurală, Măsura 322		
Buget estimat:	10.867.500,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	-

Titlu proiect	Reabilitare si modernizare strazi comuna Biharia, infiintare si dotare centru tip "After School" in localitatea Biharia,comuna Biharia modernizare si dotare camin cultural in localitatea Biharia,comuna Biharia		
Beneficiar:	Comuna Biharia	**Zona de intervenție:**	Comuna Biharia
Sursă de finanțare:	Programul Național de Dezvoltare Rurală, Măsura 322		
Buget estimat:	10.632.283,00 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	-

Titlu proiect	Reabilitarea sistemului de alimentare cu apa a localitatii Sanmartin, Judetul Bihor		
Beneficiar:	Consiliul Local Sânmartin	**Zona de intervenție:**	Comuna Sânmartin
Sursă de finanțare:	SAPARD, Măsura 2.1.		
Buget estimat:	998.124,66 lei	**Finanțare din fonduri nerambursabile:**	-

Acest document este elaborat în cadrul proiectului **„Strategii de dezvoltare locală în Zona Metropolitană Oradea", cod SMIS 13072**, implementat de către **Asociația Zona Metropolitană Oradea**, proiect cofinanțat din **Fondul Social European** prin **Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative**.

Editor: Asociația Zona Metroplitană Oradea
Piața Unirii nr. 1-3, cam. 134, cod 410100 Oradea, jud. Bihor
Tel/fax: 0259/408821
www.zmo.ro; zmo@oradea.ro

Data publicării: decembrie 2011

Drepturile de autor asupra acestei publicații sunt rezervate Asociației Zona Metropolitană Oradea. Publicația sau părți ale acesteia pot fi reproduse numai cu permisiunea acestuia.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

http://www.fonduriadministratie.ro

© Zona Metropolitană Oradea, decembrie 2011
www.zmo.ro